

1934

ახალი
გაზეტი

ესპერანტო მწერალი

1

კლასიკა და პოეზია

- ზ. დოლიაშვილი
- ბ. კაპაჩიძე
- კ. ფეოქსენიშვილი
- გ. აბაშიძე
- მ. ფოფხაძე
- ბ. შატაშვილი
- ს. ანგელდინი
- ა. მიმინოშვილი
- მ. ჩიქოვანი
- ა. ალაშვი
- ა. შანიძე
- დ. შაბათაშვი
- ელ. კოლუმოტოვი
- ლ. ზიზინაძე
- ვ. სოპიშვილი
- კ. მიმინოშვილი
- გ. შუბლაძე
- კ. პანტოვი
- ა. ზუზუნაძე

ქრონიკა და გეოგრაფია

- გ. ლუკაშვილი
- ს. ანგელდინი
- გ. მღვიმე
- გ. ძაგანი

ეროვნული საკვანძო
ბიბლიოთეკა

საკრედიტო კოლეგია:

მალაქია ტორაშელიძე
ლევო ძიბაძე
პალე გოგოხიძე (პ/მგ. მდივანი)
ზ. დოლიაშვილი
ფრ. ნარუშვილი
დ. შენგელაია
აძ. რეხვიაშვილი
მგ. ენუშიძე
ელ. პოლუშოვსკინა

პ/მგ. რედაქტორი: მალაქია ტორაშელიძე

რედაქციის მისამართი: ტფილისი, მაჩაბლის ქ. № 13. მწერალთა სასახლე. ტელ. № 1—65

მთაწელიტი № 2055. ცეკევირის სტამბა. დაკვეთა № 1403. ტბრაჟი 5000.

ეროვნული საგანმანათლებლო
ბიბლიოთეკა

ეროვნული საკვებები

გადაცემები

ქართული საპენსიონო

გაგანი

ვიზაჰოლმბოთ ახალი კადრების შემდგომის სალიტერატურო ფრონტში

სოციალისტური მშენებლობის დიადი პროცესი არ ითმენს არავისგან პასიურ ქვრეტას, ინდივიდუალური განცდებით დაკმაყოფილებას, ნეიტრალობის და უპარტიოების ნილაბის ქვეშ განზე გადგომას, მასებიდან მოწყვეტას და განცხრომით დროს გატარებას. მწერალი, თუ კი ის საბჭოთა მწერალია, უნდა იყოს ჩვენს ქვეყანაში წარმოებული ნგრევა-შენების აქტიური მონაწილე, მისი დაუღალავი მეთვალყურე და ღრმად შესწავლელი და ამ შესწავლა-შეგრძნობის საფუძველზე მისი მხატვრულად ამსახავი. „თქვენ, მწერლები, ადამიანის სულის მშენებელი ინჟინერები ხართ“. — მსოფლიო მუშათა კლასის ბელადის, ან. სტალინის ეს გამოთქმა, თუ ერთის მხრივ მეტად საპატიო როლს ანიჭებს მწერალს, მეორეს მხრივ, დიდად საპასუხისმგებლო მოვალეობასაც აკისრებს მას. რომ კარგი მშენებელი იყო, ზედმიწევნით უნდა იცნობდეს საშენ მასალას, მის გამძლეობას, მის შეფარდება-შეერთების უნარს და ეს მით უმეტეს, როდესაც ეს მასალა ცოცხალი ძალაა, ადამიანთა კოლექტივია, რომელიც იბრძვის და ილწვის უდიდეს რევოლუციონურ ეპოქაში, უღმრთოდეს ასამარებს ჩაგვრა-მონობის წარმომადგენელ კლასებს და ჯგუფებს, იწვევს და ანვითარებს არნახულ მისწრაფებებს, განცდებს, ვნებათა ლეღვას, ახალ სულიერ ცხოვრებას. მწერლისთვის სავალდებულოა ამ მასალის ღრმა და ყოველმხრივი ცოდნა. მაგრამ არა მარტო ეს. საჭიროა მისი ღრმად შეგრძნობა, მისი ჭირის და ლხინის გაზიარება, მისი მისწრაფებებით გამსჭვალვა, უძლიერესი და უფაქიზესი გრძნობების გამოაშკარავება. ჩვენი სინამდვილე უდიდეს შესაძლებლობას იძლევა იმისათვის, რომ შეიქმნეს და განმტკიცდეს ახალი მშენებლობის შესაფერი ლიტერატურა, შეიქმნეს და განმტკიცდეს სოციალისტური რეალიზმი (წინააღმდეგ ბუროკრატიული რეალიზმისა) და რევოლუციონური რომანტიკა (წინააღმდეგ რეაქციონური რომანტიკისა).

ასეთი ლიტერატურის შექმნას მოითხოვს მწერლობიდან ჩვენი მშენებლობა. ამის შესაფერად უნდა გარდაქმნან ძველმა კადრებმა თავისი წერის მანერა, თემატიკა, სტილი და გამოიყენონ ყოველივე ის ხერხი, რომელიც ემსახურება სინამდვილის ღრმად ჩაწვდომას, მის მხატვრულ სახეებში განსახიერებას.

მაგრამ ძველი კადრების ამარა ჩვენ, ბოლშევიკები, არც ერთ დარგში არ ვტოვებთ საქმეს. სრულიად შეგნებულად ჩვენ ვამზადებთ ახალ კადრებს, რომელ-

თაც ახლო მომავალში თავის თავზე უნდა გადაიტანონ მუშაობის სიმძიმის ცენტრი. ამ გზას ვადგევართ მწერლობის დარგშიაც.

ახალი კადრების შექმნას, მუშებიდან და მწერლებიდან ახალი მწერლების წამოყენებას, მათთვის ყოველი დახმარების აღმოჩენას ემსახურება ჩვენი ჟურნალი „ახალგაზრდა მწერალი.“

ჟურნალის მთავარი მიზანია ხელი შეუწყოს მწერლობაში უკვე გამოძღვანებულ ახალგაზრდა მწერლების ზრდას, გამოიყვანოს მწერლობაში ახალი კადრები მშრომელთა ფართო მასებიდან და შექმნას საბჭოთა მწერლობის მოწინავე გვარდია.

ჟურნალი მხატვრულ შემოქმედების თავისუფალ შეჯიბრების ნიადაგზე იბრძოლებს ლიტერატურულ ძალების არამართო რიცხვობრივ ზრდისათვის, არამედ, რაც მთავარია—მწერლობის იდეურ-მხატვრულ ხარისხის ამაღლებით, სათვისაც, ჩვენ ახალგაზრდა მწერლების წინაშე ვსახავთ კიდევ უფრო რთულ და ძნელ ამოცანებს, ვიდრე ძველი სკოლის მწერლების წინაშე. ახალგაზრდა მწერალს—მით უმეტეს არ ეპატიება თანამედროვე ყოველდღიურობისაგან ჩამორჩენა. მისი კალამი სოციალისტური მშენებლობისა და ყოფის აქტიური ორგანიზატორი უნდა გახდეს. ახალგაზრდა მწერალი უნდა ცდილობდეს მოწინავე იყოს არამართო პოლიტიკურ, არამედ მხატვრულ შემოქმედებაშიაც.

ჩვენი ჟურნალის ირგვლივ შემოკრებილი ლიტერატურული ახალგაზრდობა შეეცდება გამოავლინოს სოციალისტურ სინამდვილის სახე ახალ მხატვრულ ძალით და დამაჯერებლობით. ეს ლიტერატურული ძალა შეეცდება სოციალისტურ რეალიზმისა და რევოლუციურ რომანტიზმის შემოქმედებითი მეთოდების დაუფლებით—მოგვცეს კომუნისტ მწერლის სრულიად ახალი ტიპი, რომელშიაც შოცემული იქნება მხატვრული სიტყვისა და ყოველდღიურ პრაქტიკულ საქმიანობის გაუთიშავი მთლიანობა. ჟურნალი ხელს შეუწყობს სოციალისტურ ლირიკის, ეპოსის, დრამატურგიის და კრიტიკის განვითარებას, რის საშუალებითაც ჩვენს მწერლებს დააყენებს თანამედროვე ამოცანების სიმალლეზე. იგი შეეცდება ისტორიულ მნიშვნელობის ყველა თარიღები აღნიშნოს მხატვრულ შემოქმედების კონკრეტულ მონაცემებით.

ჩვენი ჟურნალის პირველი ნომრის გამოცემა ხდება დიდად მნიშვნელოვან ისტორიულ თარიღებს: როგორიცაა — ანხ. ლენინის გარდაცვალებისათვის წლის თავი, მეჩვიდმეტე პარტიკულიობა და სხვა.

ჩვენი ქვეყანა გაუგონარ და ისტორიაში ჯერ არნახულ მიღწევებით ხდება XVII პარტ. ყრილობას. ეს ყრილობა იმ ისტორიულ მიჯნის ყრილობა, როცა პარტიის ლენინურმა შტაბმა ულენინოთ, ლენინის საუკეთესო მოწაფის ანხ. სტალინის მეთაურობით, ათი წლის განმავლობაში შექმნა სოციალიზმის ურყევი ციხე-სიმაგრე.

ჩვენი ჟურნალი ლიტერატურულ ახალგაზრდობის აღზრდის პროცესში აწარმოებს შეუწყვეტელ ბრძოლას დიდმპყრობელურ შოვინიზმისა და ადგილობრივ ნაციონალიზმის ყოველგვარ გამოვლინების წინააღმდეგ. ჩვენ მთელი ძალით ვიბრძოლებთ, რათა ქართული ლიტერატურა გაწმენდილ იქნეს ნაციონალიზმისა და შოვინიზმის ყოველგვარ ნარჩენებისა და რეციდივისაგან.

ჩვენ დავანთებთ ბრძოლის ცეცხლს ლიტერატურაში მემარჯვენე საშინაოების წინააღმდეგ და აგრეთვე ვაწარმოებთ დაუნდობელ ბრძოლას ჯგუფობრივობის ნარჩენების წინააღმდეგ პროლეტ-მწერლობის შიგნითაც.

საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას ხელმძღვანელობით ჩვენი ახალგაზრდა საბჭოთა მწერლობა შექმნის სოციალისტურ ლიტერატურის მაგნიტომშენებს და ფერომშენებს. იგი დადგება დიად ეპოქის მოთხოვნილების სიმაღლეზე. ჩვენ შევქმნით საბჭოთა ქალაქისა და სოფლის სოციალისტურ ლიტერატურას, ჩვენ შევქმნით—ისტორიაში ჯერ გაუგონარ ანტი-იმპერიალისტურ, წითელ არმიელურ დიდს და მაღალხარისხოვან მწერლობას. ძველ საბჭოთა მწერლებთან კონსოლიდაციის, კლასიკოსების მარქსისტულ-ლენინურ მსოფლხედველობის საფუძველზე კრიტიკულად გადამუშავებისა და შემკვიდრების გამოყენების გზით, ჩვენ შევქმნით ფორმით ნაციონალურს და შინაარსით ინტერნაციონალურს, მხატვრულად მაღალხარისხოვან ლიტერატურას!..

ლ ე ნ ი ს

ლენინ, არ მჯერა შენი სიკვდილი,
არ მჯერა, ფრონტს თუ თვით შენ არ მართავ,
ლენინ, არ მჯერა დღეს ჩვენ თუ ვითვლით
შენი სიკვდილის მეთე ზამთარს.

ამ მძიმე კითხვას ვატარებ გულით,
პასუხს არ მივცემ და აი, რატომ,
ახლა უმაღლეს მწვერვალებს ვიპყრობთ,
ახლა უდიდესს ვაკეთებთ ნახტომს.

— მოკვდა ბელადი, როგორ დავსძინო,
ამგვარ „სიკვდილი“-ს განმარტებაში?

— სამაგიეროთ მასებს არ სძინავთ
ლენინიზმია მოქმედებაში.

შენი ღრმა აზრით შემოხაზული
ფრონტი არ დაგვრჩა აუღებელი,
გუშინ დაბრუნდა ქარხნის ინჟენრათ
ჩვენი ელექტრო-შემდუღებელი.

ჩვენ—საკუთარი შემოქმედებით
მძლავრ მდინარეებს შევბორკავთ მალე,
რომ ირგვლივ ერტყას ელნათურები
ყანებით სავსე გადაშლილ ქალებს.

ჩვენ არ გვჩვევია მძიმე გოდება,
გვიყვარს შრომის და ბრძოლის ხანძარი,
კვლავ წინ მიიწევს მილიონები,
რომ მიეშველა სარდალს სარდალი.

სტალინის შუბლი განათებულია
მტრებს მეჩვიდმეტე დავსცით თავხარი,
კომუნიზმისთვის თავდადებულათ
იბრძვის დამკვრელთა მტკიცე ლაშქარი.

ლირიკული საღამო

ფრთხილად აუშვეს შავი ნაგაზი,
კრაქი ანთეს ბოლის ბარაქა.
ლამემ გააღო ზეცის დარბაზი
და ეარსკვლავები გამოაღა.
ძაღლმა სირბილით ეზო დაყნოსა,
გამოიჩინა ხმა და ლაზათი.
რომანტიულად ჩანდა რატომღაც
განაზებულ ზეცის ლაქვარდი.
ხბო სიბნელეში ბუჩქებს არხევდა,
გული მიჩქვდა: — ზეცას ვუშვიროთ,
მაგრამ უნისლო ცის გამოხედვა
იყო ცივი და იყო უძირო.

რაღაც შევფიქრდი...

რაღაც მეწყინა...

ეთქვი: ცით, ოცნებავ, შენ ვერ გათბები.
ეზოს შევხედე, და აქ ერთმწყრივად
ხის კენჭოვზე ისხდენ ქათმები.
ამიმეტყველდა წინ მოგონება
ბავშობასავით მჩატე, მსუბუქი.
თან შემომხედა, ვით გოგონებმა,
და შემომცინა ვარდის სიმუქით.
დედის თქმულივით რაღაც მემამა.
ვიგრძენ: ძარღვებში რაღაც ქარია.
გამოიქროლა უცებ ნიაჲმა
და შექრიახდა ხეზე ვარია.
ეთქვი: ლამაზია აქ ყველაფერი:
ეს ხე, ღობე და ეზო ბალახით,
ჩემი ბავშობის ფიქრში ნაფენი,
ჩემი ბავშობის თვალთ ნანახი.
და მე მომინდა მსგავსი ოცნება,
მეთქვა ყველასთვის: ჩემო კარგებო,

ჩემო ბავშვობის გასხივოსნებაე
და სიყმაწვილის ამხანაგებო!
თქვენ რა იცოდით,
ან რას იტყოდით,
მაშინ, თმა როცა მხრებზე მეყარა,
ბავშვი ცელქი და ვნების მიმყოლი.
რომ ვუძღვრებდი შრომის ქვეყანას.
რომ მივიღებდი
ძალას,
სინაზეს,
სიყვარულისთვის რაც არ მყოფნიდა.
ახლა კაცი ვარ.
მე გავიზარდე
ჩემი ლექსების მრავალ სტროფიდან.
ზეცა არ არის დიდიხანია
ჩემი ოცნების ფარჩის მქსოველი.
გაგეხარდებათ. მეც მიხარია,
ვარ ბალახივით ნამით სოველი.

1933 წ.
დიდი-ჯიზაიში.

ლ ე ნ ი ნ ი

ათი წლის წინად,
ოცდაოთხ წელში,
რადიომ მსოფლიოს
გადასცა ამბავი:
— „მოკვდა ბელადი
ვლადიმერ ლენინ
ახალი ეპოქის
პირველი სარდალი“.
დადუმდა გული
ცეცხლისმფრქვეველი,
გაცივდა გონება—
ეპოქის სიმძიმე...
კაცი უბრალო, საშუალო ტანის
არა დევგმირი, არა მურომეც,
პროლეტარებმა იგი აღზარდეს,
და პროლეტარებს მან
გეზი მისცა.
პირველი კაცი ახალი
ქვეყნის
რევოლუციის აზრი
და წონა,
ვინც ბრძოლის მეთოდს
ასწავლიდა პროლეტარიატს,
კომპარტიას და ინტერნაციონალს.
მან ძველ ქვეყანას აუტეხა
ომი სასტიკი
და შეაჯახა შრომის ჯარი
ცხოვრების ტირანს,
სისხლის მორევში გადისროლა
ვინც წინ გადუდგა
და დასაწყისი მისცა
ქვეყნად სხვა ისტორიას.
ათი წლის წინად
მოკვდა ბელადი,

ათი წლის წინად შეირყა
 მიწა,
 თითქო სიცოცხლეს დაადვეს
 ლოდი,
 თითქო ცას მოსწყდა
 დიდი მნათობი
 და ჩვენს ქვეყანას
 დაეცა მძიმედ.
 ო, გვახსოვს ყველას
 ჩვენ ის დღეები,
 ის მძიმე სუნთქვა
 და ტკივილები,
 როს გაზეთების ყველა
 გვერდები
 ლაპარაკობდნენ მხოლოდ ლენინზე.
 ლენინი უყვარს
 მებრძოლ მსოფლიოს,
 პროლეტარიატს მთელი
 ქვეყნისა;
 ლენინს სწავლობდნენ,
 ლენინს იცნობენ
 და კოლექტივი მისდევს
 ლენინსა.
 ლენინი უყვართ
 დაჩაგრულ ერებს
 ხალხებს აფრიკის,
 ამერიკის,
 ხალხებს აზიის.
 მან მაშვრალთ გულში
 აღიმართა ძეგლი
 უკვდავი.
 ლენინ — სიცოცხლე და იმედი
 მუშათა კლასის,
 ლენინ — სიკვდილი
 და სამარე ბურჟუაზიის...
 ეგზოვობდით ყველა, როცა
 ის მოკვდა,
 როცა ლენინი გამოგვეთხოვა
 და დაგვიტოვა მოკლე ანდერძი
 „თქვენ ლენინური
 განაგრძეთ ბრძოლა“.

ათი წელია მისი ხომალდი
მიაპობს ტალღებს ოკეანეში,
ათი წელია ვიბრძვით ვაშენებთ
ჩვენ ულენინოდ ჩვენს ქვეყანაში.
და ნათელ მზისკენ გზას მიიკაფავს
კოლექტიური მისი გენია,
დღეს ვინც ძველს ანგრევს, ახალს აშენებს,
ის უსათუოდ ლენინელია.
დამკვრელი მუშა ჩვენს ქარხანაში,
თუ კოლმეურნე ახალი სოფლის,
ვინც სოციალიზმს აშენებს სისხლით,
ვინც სოციალიზმს აშენებს ოფლით.
და წითელ საზღვრებს გარედ მომქმედთა
მებრძოლ გმირების ათი ათასი,
ვინც სასამართლოს ღია პროცესზე
პიტლერს ებრძვის და ფაშიზმს ამარცხებს,
ყველა ამათში ცოცხლობს ლენინი,
მისი ტვინი და მისი გენია
და ვინც ძველს ებრძვის, ახალს აშენებს,
ის უსათუოდ ლენინელია.

ახალი წელი დაკარგული შაბათებით

რისთვის მინდოდით, რად მაშფოთებდით, თქვენც წარსულს დარჩით წელიწადით,

ან შენ რისთვის გწერ, დაგწერ და შემდეგ, თუ არ შეგერჩება შეხლის წადილი, ოჲა ჯურხაის ოხერ ფარივით, — ქარი არ შეგძრავს ხელის მადლივით, არ დაეცემი, როგორც კლდეებზე შემოფრენილი შლეგი ნადირი!!

რისთვის დამდეგდით მთვარეულივით, ახალგაზრდობას რად მიშხამავდით, თუ ჩემ ფიქრებს და გულის სადარდელს ვერ წაიღებდით კაციოთ კაცამდი, თუ ჩემ შემდეგაც ვეღარ გიგულეთ, როგორც ბრძოლებში ვაჟი ნაცადი, რალად დახვედით გულის ძირამდი, მუხის ფესვივით რისთვის გამაგრდით?!!

მინც იმედით შენთან მოვდივარ, სხვას ვის ვიპოვი შენებრ ჩემიანს. რამდენი კარგი სტრიქონიც მითქვამს, მხოლოდ იმდენი დღე შემრჩენია — ორიც რომ იყოს მთელ სიცოცხლეს სჯობს, ჩემ სიჭაბუკეს ეგრე შევნიან!

ზამთარი არი. ამოყინული ძლივს დატყობია თოვლს ნათეხურად... ფეხებ წითელი და გათოშილი ტოტიდან ტოტზე ხტოდა ბელურა — რა საცოდავად იკვლევდა თოვლში ნამჭერს ნამკები რომ გაელუნა — ვერხვებს ქალარა შემოხვეოდათ და საცოდავიც თრთოდა ვერხვულად!!

სადმე უღონოს შემოუბერავს, თოვლი დაიტანს დაბალ მხრებიანს, არავინ იტყვის: ქარში მომკვდარა. პატარა ჩიტი ზამთარს შებშია... უსაქმო ვინმე თუ შეიბრალეს, თუ დაინახავს მკვდარს ფანჯრებიდან... რა არი ქარში ბელურა მოკვდეს, არწივები ხომ გადარჩებიან!

რა არი ვაჟკაცს ზოგჯერ შეცივდეს, ვაჟნი ტკივილებს არ გაამხელენ, არწივები ხომ გადარჩებიან, ხომ შეხვდებიან ახალ ნამჭერებს... რა არი ლექსი, თუ ვაჟკაცურად ქარშიც, ქარბუქშიც არ ავამღერებს!!

ლამით ჩამოდგა ახალი წელი და დაუბერა ქარმა იანვარს. ლამით მინებზე ქარი ტიროდა, სახლში შემოსვლა დაავგვიანა — თითქო ამბობდა კარი: შემოდი, შენებრ უგულო არ ვარ, ღია ვარ... ვერ ნახა ქარმა კარი და ლამე გულის საკლავად ააღრიალა!!

რა ცუდად შეხვდა ახალი წელი, ლამე არავინ გაათევინა, შეასკდა მინებს თმაგაწეწილი, დაეშვა ხევში მაღალ მთებიდან... და კალენდრები მოვიდენ უცხო, ჯერ არ ნახული დაბადებიდან!

გუშინ მოვსულვართ, ძლივს დავასწართ რევოლუციის წლებს დაბადებით, გულში ფესვებად არ გავგიზრდია, არ შეგვინახავს ჩვენ აღათები... და თითქო რაღაც დამაკლდა, თითქო ვეძებ ვინმეს და ვეკამათები... მაინც სად გაქრენ ჩვენი ხსოვნიდან, სად გადიკარგენ ეს შაბათები!!

მაინც სად გაქრენ ეს შაბათები, სად გადიკარგენ ექვსდღიურებად, რამ დაგვაღიწყა ასე უეცრად, რამ შეაჩვია ჩვენი ბუნება?! მიდიან წყნარად, დამშვიდებული, მიდიან დინჯად დღენი უვნებლად... სად მიგაქვთ ჩვენი ახალგაზრდობა, რამდენი კარგი დღე ილუპება!!

ასე ყოფილა, ბერდება თურმე, გუშინ რომ კიდევ ბევრს აღელვებდა... მაინც სად გაქრენ ეს შაბათები, რად დაიკარგა დღეთა ხსენება. რამ ამოშალა ჩვენი ხსოვნიდან, რად გადაიქცენ მეტ სახელებად!!

კიდევ რამდენი მოვა, ვინ იცის, გამარჯვებების გზაზე ლარინი... გადავივიწყეთ ვით ჩვეულება, ახალგაზრდისთვის აგრე ლარიბი, ეს შაბათები, წარსულში დარჩენ, თვალი გადიყრის მალე ლამის ბინდს — დევს კალენდარი უხუთშაბათო და ჩვენც უცხო ვართ კალენდარივით!!

დილით გადაშლის ახალი წელი ფურცლებს დაკარგულ შაბათებიანს, შემოუბერავს ქარი მინდვრებზე ჩამოვარდნილი მაღალ მთებიდან, რომ კალენდრები გაკიდოს უცხო ჯერ არნახული დაბადებიდან!! გარედ ისევ თოვს ბარაქიანად, ნამქერს ახალი დამატებია!!

კოლხიდა

ზღვის ტალღებივით ნაზად შრიალებს
ტყე შემობურვილ აკაციების,
და ახლად აშლილ მწვანე ფშიარებს
ფარავს კოლხიდის პლანტაციები.
გახედეთ ჩაის ფოთლებს და ღერებს,
გადმოღვრილ სხივებს გაურბის თვალი,
თუ გინდ სტიროდგეთ, მაინც იმღერებთ,
მაინც იმღერებთ სიცოცხლის ძალით!
ფოთლებში ამჩნევთ აქარელ გოგოს
მზის გამოხედვას მუქი ღრუბლიდან,
მხურვალ კალთაში აგროვებს ფოთოლს
სხივებს აწვიმებს მზისფერ შუბლიდან!
ძვირფასო ძმებო! ნახეთ მიღწევა,
კოლხიდა ყველას გაგიგონიათ.
მაღე! სულ მაღე გადაიქცევა
იგი საბჭოთა კალიფორნიად!!
პარტიის ძალა არის მოთავე
კიდევ უღიდეს წამოწყებათა,
კოლექტიურად ტყეებს ფოთლავენ
მოჩანს რიგები ნაგებობათა!
არ დაგვეკირდება დიდი ლოდინი
შრომაში მუდამ ერთად ვიქნებით,
გადიფურჩქნება მკერდი კოლხიდის
დაბერავს სიო ევკალიპტების!
აქ მავთულებზე ქარი ზრიალებს
მთის მყინვარებით განაცეიბი,
ზღვის ტალღებივით ნაზად შრიალებს
ტყე შემობურვილ აკაციების.
ხედავთ მიმოხეხს გაშლილთ, გაფურჩქეილთ,
მიწას ჰფარავენ როგორც პიკები,
ხარობს ეს მხარე ზამთარ-ზაფხულში
ინდუსტრიულურ სუბტროპიკებით!!

მწვანე ფოთლებში ცეცხლის ალივით
 ღიმილს შეგათოვს ტურფა ღიმილი,
 შენც გაბრწყინდები ფორთოხალივით.
 როგორც ფლორიდის პავილიონი!
 გახედავ ველებს მბრწყინავს ზეთივით,
 ტოტებ-დამწყდარი ნუშით, გერანით,
 ფარჩა გადაცმულ ნაზ იმედივით
 ისმის მშრომელთა გულის ძგერანი.
 ტუნგოს ხეების არის ამბოხი
 ხედავთ?! დაბლობში ზეთი ჩაღვრილა,
 ჩაღვება რკინის მძლე კალაპოტში,
 დაიგუგუნებს მალე ფაბრიკაც!!
 მზე გადმოდგება მცხუნვარ თვალება
 ცაზე გამოჰრილ ვიწრო ზოლიდან,
 და დააშუქებს სხივთა ალგებით
 კოლხიდას ქცეულს მზიურ ფლორიდათ!
 ძვირფასო ძმებო! ნახეთ მიღწევა,
 კოლხიდა ყველას გაგიგონიათ;
 მალე! სულ მალე გადაიქცევა
 იგი საბჭოთა კალიფორნიად!!

პოეტი

სადღაც მონახავ გაცრეცილ ქაღალდს,
აგროვებ ლექსებს, დახეულ ფურცლებს,
და შთაგონებისმაგვარი რაღაც,
წამოიშლება, დაგიპყრობს უცებ!
ლექსი, რომელიც გიყვარდა წინად,
გტანჯავდა მუდამ ჭაბუკს ნაშფოთარს, —
გაქრა... და ბავშვის ოცნება წმინდა,
შემოგეფანტა, ფიქრებს გაშორდა...
შემოგეფანტა და ახლა, ოდეს,
გაცრეცილ ქაღალდს ხელში აიღებ,
იტყვი: ლექსები შემომკვნესოდენ,
და მიშფოთებდენ ყრმობის თარიღებს!
...დასცქერი შავად დაცემულ წერტილს,
და ერთხელ კიდევ დახედავ თარიღს,
იყავი მაშინ ბიჭი წერწეტი,
და შენს ნაბიჯებს არ სთვლიდა ხალხი...
არ გახსენებდა, არ გცნობდა ხალხი,
მხოლოდ შარავზა და სივრცე ჩანდა,
და შენატროდი ქართლელი ბაღლი,
ბავშურ ოცნებით კახეთის ჭანდარს!
შემდეგ იცვალენ საოცრებანი,
დაეცნენ გზებზე დიდი მგოსნები,
და სახეები ნაოცნებარი,
გაქრენ წარსულით ნასხივოსნები.
ახლა სადა ხართ?..
პოეტის სახელს,
თქვენს შემდეგ ურცხვად ლახავდენ — სტებდენ,
არ იყო მათში მებრძოლის სახე,
არ ჩანდა ხალხის ერთგული მებრე!
მხოლოდ გოდება... ქალური სევდა,
მხოლოდ განგაში, ოცნება ლურჯი,

და დაათრევდენ ღვინის თასებთან,
ვაჟა ფშაველას ლექსების ხურჯინს...
დაეცნენ გზებზე გოლიათები,
და მათი სისხლი გაქრა, ამოშრა,
პოეტის სახელს, ნათრევს, გათელილს,
წინ არ უძლოდა ეპოქის დროშა!

მათი დაშნები დამტყდარან ტარშივ,
ჩვენ ნიაგარის მოგვაქვს სიმღერა,
მოვალთ ქუხილით—

და ბარათაშვილს,
ჩვენ გამოვსტაცებთ ხელიდან მერანს!
შენ ვინ დაგითმობს სიტყვის მოედანს,
მასების სისხლის დენა თუ არ ხარ,
დახიე წიგნი გარდასულ დღეთა,
და საკუთარი თავი უარყავ!
ტემში რა უნდა ოხვრას ან სევდას,
ნუ გადახედავთ გზებს სინანულით,
დაღუპულ გემის დამტყდარ ანძებთან,
მყუდრო ქოხმახებს ნუ ეძებთ ნურვინ!
წარსულის ძონძებს თუ არ მოათრევ,
და „წმინდა ლექსის“ კარიბჭეს ჩეხავ,
ეპოქალური სიტყვის მონატრე,
ეპოქალური მესიტყვე შენ ხარ!

—ეს სიხარული აღემატება,
ყოველგვარ წუხილს, ყოველგვარ სევდას,
ეს მწუხარება აღემატება—
ყოველს სიხარულს და აღტაცებას!
და რომ ლექსებში ჩანდეს ეპოქა,
არჩეულ გზაზე გასწი, იარე,
ამგვარ სიხარულს და ამგვარ სევდას,
დაიცავს ხალხი და მატთანე!
უსაგნო ბოდვით თუ ახრჩობ აზრებს,
თუ შენი დროის მედროშე არ ხარ,
ეს ბრძენი ხალხი—

შენ შეხედვაზე,
გადგება განზე და იწყებს ხარხარს!

თქვენ კი,
რომელნიც წარსულში დარჩით,
და არ შეუშვით ღუმელში ქარი,

—მოელთ ისევ გარდასულ აჩრდილს,
ბაგრატიონთა სისხლიან ხმალს.

—სტიროდეთ!

რადგან ვერ გაიხარებთ,

სტიროდეთ,

რადგან განწირულნი ხართ,

სტიროდეთ!..

რადგან წარსულში დარჩით,

და ვერ მიეცით მომავალი ხალხს!

ს ტ ა ლ ი ნ ს

შენ კომუნიზმის ხმა ძლიერად ააგუგუნე!..
ასეთ გენიოსს ძვირად ბადებს ეს საუკუნე!
შენ იდეა ხარ კომუნიზმის, მისი ვარსკვლავი
და ისტორიის სარბიელზე მარად უკვდავი!
როგორც ბელადი კომპარტიის, შენა ხარ მტკიცე,
შეუპოვარი, უძლეველი, ვით დრო და სივრცე!
შენი საქის ქვეშ შეუპოვრად მიცურავს გემი,
კაპიტალიზმის ზარის დამცემი!
ტიტანიური მოვლენა ხარ ზღვიდან გორამდე,
და ეპოპეა პოლუსიდან ეკვატორამდე!
ძველი ქვეყანა ინგრევა და კვდება უმიზნოთ,
შენი მცნებანი იმარჯვებენ სამარადისოდ.
შენ გენია ხარ, ანთებული მიწიდან ცამდე,
მოკლე მანძილი და სწორი გზა კომუნიზმამდე!
შენი გონება მთელი ქვეყნის სწვდება კიდე განს,
სადაც მარქსის და ლენინიზმის ანთებ ჩირაღდახს!..
შენ ძირში მოსპე ყველა ჯურის გადამხრელები,
მოლაღატეებს შეუბორკე მავნე ხელები.
შენ შინაური განამტკიცე მდგომარეობა,
მშვიდობიანი შრომით ყვავის მეურნეობა!
ბოლშევიკურად გადასწყვიტე სოფლის პრობლემა,
და მასამ შესძლო რაც ვერ შესძლო ათასმა წელმა!
და კულაკობა, როგორც კლასი გაანადგურე!
მით გლეხობაში წრფელი ნდობა დაიმსახურე.
სხვა ქვეყნის ხალხიც შენ მოგელის ჩუმი გოდებით,
და პოეტებიც გადიდებენ უკვდავ ოდებით.
დიადი ძეგლი უკვდავების მაშინ აიგე,
როს დიდი საქმის დამყარების საქე აიღე!
ისტორიაში უკვდავია ეპოქა შენი,
რომლის წინაშე ფიქრდებიან დრო და მეფენი!
საბჭოთა კავშირს შენ არგუნე შეება და ღზინი
მთელი მსოფლიოს იმედია სიტყვა „სტალინი“!

ეროვნული საკვანძო

გიგლიშვილი

ს. ახვლედიანი

ლ ე ნ ი ნ ს

თვალი გეძებდა ყვავილთა ზღვაში,
ამდენ ყვავილებს რა უნდა შენთან.
შენ ხომ გიყვარდა გრგვინვა და ზევი,
ვინ დაადუმა მჭუხარე ენა...

შენს ქანდაკებას ამართულს ვხედავ;
გეფიცებიან, გაპყრობენ თვალეbs;
ლენინ, დაჰყურებ შენივე ცხედარს,
როგორც ლაქვარდნი გაყინულ მთვარეს.

უცებ იელვა... აკენესდა ჰანგი,
დგებოდა წუთი ყველაზე რთული.
მაგრამ მეტროლებს ხმალი, უზანვი
კვლავ მტრის სალენად აქვთ შემართული.

დუმდა სასახლე, ველები შორი,
შავი არშია მჭუხარებისა.
შენთვის მოჰქონდათ გვირგვინი შრომის—
ნიშანი დიდი გამარჯვებისა.

სიკვდილი, ბრძოლა, წითელი დროშა
თავისუფლებას თან სდევდენ მუდამ.
ხალხის დარაჯი, მღელვარე დროში
შენი სარდლობა ქვეყანას სურდა.

გლოვა, ვარდები გასაკვირველი,
და ზღვის მორევმა წაიღო კუბო;
შრომის სარდალი შენ ხარ პირველი,
კაცი უკვდავი და საუკუნო.

მ ე მ ე ა ნ ე ლ ე ნ ი ნ ი

დიდი მოედანი სხვადასხვა მიმართულების გზებით იქსელდება. ამ ქსელში ადამიანები აჩქარებული ნაბიჯით მოძრაობენ: ქუჩიდან ქუჩაზე გადადიან, ჰკვეთენ მოედანს და სადღაც, განიერი და ხვეული პროსპექტებით მიიჩქარიან... მე აქ მიწიდან ამოვედი. ხუთი წუთის წინ, თეატრალურ მოედნის ქვეშ, მოსკოვის გულში ვიყავი. მიწისქვეშა მაჯისცემამ გამიტაცა და მეტროპოლიტენის გვირაბს შევეყვით. აი, აქ შუა მოსკოვის ქვეშ განშტოებით მთავარი სამუშაოებია. თავბრუდამხვევ მოედნის ქვეშ დამკლავებული მიწისმთხრელები იბრძვიან, ბრძოლა დიდი წარმატების შემცველია: გვირაბი რამდენიმე კილომეტრზე უკვე გაყვანილია. ოცდაათათასი მუშის შეუდრეკელმა ნებისყოფამ სძლია მოსკოვის მიწისქვეშა სიჯიუტე... მეტროპოლიტენი — საბჭოთა კავშირის პირველი მიწისქვეშა გზა, შეუჩერებელი ნაბიჯით მიდის წინ. გვირაბიდან ამოსულს ახლაც წინ მიდგას გმირული სახეები, მიწას რომ თხრიან და ახალ ქალაქს აშენებენ! მე ვხედავ სპეცტანსაცმელიან ადამიანებს, რომელთა გამურული ხელები მტკიცედ ჩასჭიდებია წერაქვებს, ჰაერის ბურღებს და ამოუკნესრად ანგრევენ შრეებს, ასწორებენ ორმოებს და მიმართულებას უცვლიან ნიადაგქვეშა მდინარეებს. სწორედ ამ ადამიანების სახე მიდგას წინ და მიხარია, რომ ისინი ჩემთან არიან; მიხარია, რომ მე იმათთან ვარ და მათი გულის ძვრა მესმის!

მესმის და შიტაცებს მეტროპოლიტენის მუშების ბრძოლის სიდიადე. პირველი მიწისქვეშა გზა — აი, აქ, ამათი ხელით შენდება და ისინი არიან შრომის გმირები, რომლებმაც იკისრეს ვალდებულება: 1934 წელს მოსკოვში მატარებელი პირველად გაივლის მიწისქვეშა და საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატის ისტორიას კვლავ მიემატება ბრწყინვალე ფურცელი!

სახე გახსნილი ვდგავარ ჩამავალი მზის შუქზე. გვირაბის პირი განიერ და ფართო მღვიმეს წარმოადგენს. აწი აქ კიბეებს გააკეთებენ, ქიშკრებს აჰკიდებენ, საიდანაც მშვენიერი დასანახი იქნება მსუბუქი მატარებლები და სამგზავრო ვაგონების სწრაფი მოძრაობა. მზის შუქზე მუბლზე ხელმიფარებით მეტროს დამხმარე მანქანებს ვათვალიერებ. ყინვების დროს მეტროპოლიტენში სითბო იქნება, მაგრამ მის შესავალ კიბეებზე, ხვეულებში და გზის სასუნთქ მიწებში ლამის გათევა არ მოუხდება იმ ადამიანებს, რომლებიც ზღაპრულ გზებს აშენებენ. მე ვიცი, რომ მეტროს კუნძულებში ლამეს არ გაათევენ უბინაონი და სამუშაოს მიძიებელნი, როგორც პარიზში; რადგან ადამიანთა ეს კატეგორია ჩვენში აღარ არსებობს. საბჭოეთში უბინაონი, უმუშევრები და მიუსაფარი აღარ

არიან... ვიცი, რომ მეტროს ტალანებში მომწყვდეულ სიტბოს არავინ შეენატრება, როგორც პარიზში, რადგან სოციალიზმის „შვიდ მილიანმა ნაბიჯებმა“ მოსპო სიღარიბე და ქვეყანას შეძლებული ცხოვრება მოჰყვინა!

მერე, ვან იყო ის, ვინც სიღარიბეს გზა შეუკრა და სოციალიზმი ცხოვრების უპირველეს საქმედ აქცია?

ვინ იყო ის ბუმბერაზი, რომელმაც მილიონები სიმშვილისაგან სიკვდილს გადაარჩინა და ხელში რკინის იარაღი მოგვცა, რომელიც ათი წლის მანძილზე უმისოდ გზას გვინათებს, ყოველ ჟამს ჩვენთან არის და კვლავაც განუყრელი იქნება!

რა არის მისი სახელი, რომელსაც ყველა იცნობს: მთაში და ბარში, მინდორში და ტყეში, სოფელში და ქალაქში, ზღვაში და ცაში, მეტროპოლიტენსა და ელსადგურებში!

შენ იცი მისი სახელი, იმანაც იცის: პატარა ბავშვიც შეუცდომლად ტიქტიკებს, და ჩვენ ყველას, ყველა სახელზე უმრავლესჯერ გვითქვამს „ლენინ“, „ლენინ!“

მე პირველად, პატარა ბავშვმა, გლეხურ ქოხში ვნახე „ლენინი!“ მას აქეთ უხიწვო შუბლი და წვრილი თვალები მუდამ თან დამყვებოდნენ. მისი სურათი გულის ჯიბეში მედო, ის ჩემს საწვერო მანდატზე იყო დახატული და სულ ვოცნებობდი: ოხ, ნეტავ მალე გავიზრდებოდე, მოსკოვში წამიყვანა და ლენინი სახკომსაბჭოში მაჩვენა!

გავიდა დრო, წამოვიზარდე. წიგნებით ილღია ავივსე და „სახელმწიფო და რევოლიუცია“ გულში ჩავიკარ... მინდოდა მესწავლა კარგად, წამეკითხა ლენინის ყველა წიგნები, მივსწედომოდი მარქსის ნაზრევს, და როცა ოცნება სინამდვილედ მექცეოდა, ე. ი. ლენინს ვინახულებდი, არ გავწითლებულიყავ; ილიჩს არ ეთქვა: „შენ, ახალგაზრდავ, ჩამორჩენილხარ, ვერ ხედავ შენი ტოლი მილიონები საით მიდიან!“ ესწავლობდი და მუდამ მახსოვდა ილიჩისაგან კომკავშირელებისადმი ნათქვამი სიტყვები: „სწავლა, სწავლა და სწავლა!“

ზამთარ-ზაფხულის დღეების მანძილზე განუყრელი ოცნება უფრო და უფრო მიპყრობდა...

თოვლადებული ხვამლი უხიწვო სარკესავით იყურება. შხარა და თეთნულდი ჩვენს სახლს თვალებში შესცქერიან.

დილის მზემ კრძალვით მოაგლო თვალი ცხენისწყლის პირზე მდებარე პატარა დაბას... ხეებიდან ფიფქი ცვივა. საწვეთლიდან წამოსული წყალი გზაზე იყინება და სახლებს ვერცხლის ნაწნავები ეზრდება. დილაა. ჰყინავს. ჩაბალახით პირაფუთნული გლეხები ბაზრისკენ მიიჩქარიან. მე სკოლაში მივდივარ და შარვლის ჯიბეებში ხელებს ვითბობ. ყინულზე მოსიარულეთა ფეხის ხმა ისმის. ქუჩაში ცხენისწყლისპირული ქარი ქრის და სხივებით გაბრწყინებული ფიფქი თამაშობს. უცბად ვხედავ, რომ სამაზრკომის აივანზე სამგლოვიარო დროშა აღიმართა. რა ამბავია? რა უბედურება გვეწვია? გაფითრებული სახით და არეული თვალებით ვეძებ პასუხს. პასუხი დაღვრემილად მესროლეს: „გუშინ, 21 იანვარს, საღამოს 6 საათსა და 30 წუთზე, გორკაში, მოსკოვთან ახლოს, უეცრად გარდაიცვალა ვლადიმერ ილიას-ძე ულიანოვი (ლენინი)“.

სამაზრკომის წინ ფეხების თრევით გავიარე. ჩამიქრა ოცნება. საყვარელ ფიქრთა სადგური დაიმსხვრა. საკირე უცბად დაიფერფლა. ლენინი მოკვდა, ილიჩს მიწას მიაბარებენ და ველარ ვნახავ!... ო, როგორ მწყუროდა მისი ნახვა! რამდენს ვფიქრობდი... ყველაფერმა ფუტად ჩამიარა. მსოფლიო აღამიანმა თვალები დახუჭა. საყვარელი ილიჩი აღარ სუნთქავს. ყელში მოწოლილმა გრძნობებმა გზა ამირია, ანგარიშშიუცემლად მიმართულება ვიცვალე და, როცა შინ მივედი, ჩუმად საწოლი ოთახის კარი ჩავიკეტე და გაკვეთილების გათავების დრომდე გარეთ არ გამოვსულვარ!...

ახალგაზრდის დაუმორჩილებელი წადილი მოულოდნელად ჩამიქრა: „ილიჩს ველარ ვნახავ, ილიჩს ცოცხალს ველარ ვნახავ! ო, ახლა მოსკოვში მაინც მქნა, ილიჩის ნეშტს მოვძებნი, ვეამბორები!...“ უკანასკნელი წადილიც ისე იკარგება, როგორც ხეებიდან ჩამოყრილი გუშინდელი თოვლი!...

მაგრამ, აჰა, მოდის მეორე ცნობა: „ლენინს აკლდამაში ათავსებენ, ლენინს მიწაში არ ჩაუშვებენ.“ და, აქ იწყება ახალი ფიქრი... ლენინი არ მომკვდარა, ის უნდა ვნახო. ფიქრთა სენსებში მრავალჯერ მეორდება მოსკოვი, მოსკოვი და კვლავ მოსკოვი! შეუწელებელი გრძნობა კომინტერნის ცენტრისკენ მიმქანებს!...

წარმოიდგინეთ, მეათე წელს მე მოსკოვში ვარ და ლენინის აკლდამისკენ მივდივარ. დღეს უნდა ვნახო ილიჩი! საკუთარი თვალებით უნდა ვიხილო ახალი მსოფლიოს ბერკეტი და მისი გაცივებული სხეული. ჯერ აკლდამიდან შორს ვარ, მაგრამ ჩემს წინ უკვე ნათლად აღიმართა ბუმბერაზი სახე, რომლის დევიზია: „მსოფლიოს გარდაქმნა!“

ლენინი მოკვდა, მაგრამ არ მომკვდარა ლენინიზმი. ლენინი კვლავ ჩვენთან არის, რადგან ცოცხლობს ლენინის მოძღვრება. ქეშმარიტი აზრი წინ მიმძღვის და გზას მიჩვენებს ათი წლის მკვდარის სანახავად.

ისტორიულ მუზეუმის გვერდით შეღმართზე ნელი ნაბიჯით ავდივარ. მეტროპოლიტენიდან გამოყოლილი შთაბეჭდილებები თავისუფლად მოქმედების საშუალებას არ მაძლევენ. თითქო ამ წუთში უდიდესი ფანატისიკოსი ვხდები... ეხედავ—მოსკოვის ქვეშ თხრიან მიწას, ანგრევენ კლდეებს და გვირაბებით ქსელავენ სამშლიონიან ქალაქის ფუძეს.

ქვაფენილზე ნაბიჯს მოვუჩქარე. გაშლილი „გორაკი“, მარჯვნივ მწვანით ძირმოფენილი კრემლის კედლები; მარცხნივ საკავშირო ცაქის შენობა და პირდაპირ ძველი, ჟამთასიავე გამონარები ტაძარი, რომელიც თავისი ეპოქის უკანასკნელ წარმომადგენლად ითვლება.

წითელი მოედნის შუაგანაპირას, კრემლის მაღალი გალანის წინ, სადაც საათის ისრები უჩვენებს დროს, ამართულია შავი გრანიტის მაგზოლე, რომელსაც ერთი სიტყვა აწერია: „ლენინ“.

ის, რაც 1924 წლის იანვრის 26-გრადუსიან ყინვაში, კავშირების სასახლის „სვეტებიან“ დარბაზში დაიწყო, ჯერაც არ დამთავრებულა. მის შემდეგ, რაც მშვენიერ დარბაზში ლენინის ნეშტი დაასვენეს, კავშირების სასახლე ლენინდათ გადაიქცა. ოთხი დღის განმავლობაში 700 ათასმა მუშამ და მუშა-

ქალმა, გლეხმა და გლეხმა ქალმა, პროლეტარმა და არაპროლეტარმა, დიდმა და პატარამ გაიარა ლენინის ცხედრის წინ.

ცოცხალი ტალღების დენა დღემდე არ შეჩერებულა. მავზოლეში მოდიან საბჭოთა კავშირის ყველა მხარეებიდან: რუსები და უკრაინელები, ბაშკირები და ბელორუსები, ქართველები და აზერბეიჯანელები, თათრები და ყირგიზები, უზბეკები და თურქმენები. ადამიანთა დაუშრეტელ ტალღებს სურთ ინახულონ ილიჩის გაცივებული ნეშთი, დაინახონ მისი მეტყველი შუბლი და—გამხნეველური სოციალიზმის სადარაჯოზე დაბრუნდენ.

აქ მოდიან არამარტო საბჭოთა მოქალაქეები, არამედ უცხოელი ამხანაგები და მისტერებიც: გერმანელები, ფრანგები, ინგლისელები, ესპანელები, იტალიელები, ბერძნები, უნგრები, ამერიკელები, ჩინელები, ინდოელები, — დედამიწის ყველა კუთხეებიდან „თეთრები“ და „შავები“, „წითლები“ და „ყვითლები“... ისინიც ნახულობენ ლენინს... ისინიც ლენინს მასწავლებლად თვლიან და ქედს უხრიან. მსოფლიო მუშათა კლასი გულში იხუტებს უდიდეს ადამიანს.

მნახველთა ტალღას ბოლო არ უჩანს. კრემლის უტყუარი საათის ისარი 6-ს 35 წუთით გადასცილდა... გრძელ რიგში ქუდი მოვიხადე და საოცნებო აკლამაში ჩასავალ კიბის პირველ საფეხურზე ფეხი დავდგი!

ძირს ჩასავალ კიბეებზე დაწყვილებული ადამიანების შეუჩერებელი დენაა. ერთმანეთისგან თითო საფეხურით ვართ დაცილებულნი, ხოლო გვერდით მდგომნი იდაყვების შეხებას ვგრძნობთ. მივდივარ ნელა. ჯერ პირველ სართულზე, პირველ დაღმართზე. ვინ ვის უდგას გვერდში? ვინ ვისთან დგას? ნაცნობი არავინაა, მაგრამ აქ ყველა ნაცნობია და თანასწორი. ათასი თვალის შეუწელებელი ციმციმი მხოლოდ ერთ რამეს ეძებს: სად ასვენია ილიჩი და როდის გამოჩნდება!.. ილიჩს ეძებს ყველა ვინც ჩემთანაა და კიდეც უკან, ბოლო—უკვეცელ რიგში. გვერდით ტყაბუქის შუბამოსხმული კაცი მიდგას და წინ მივიწვევთ. უცნობმა თავი გადმოხარა და ჩუმად მკითხა:

— პირველად ხართ?

— დიახ, პირველად.

— ბრატ, ტი ხახოლ!

ცოტა ხნის შემდეგ ისევ გამიმეორა უცნობმა და კიბის საფეხურს დააცქერდა, ფეხი რომ არ აშლოდა.

— ხახოლი არა, მე ქართველი ვარ!

— დაა!

ნაწყვეტი სიტყვები ფეხის შრიალმა დაჰფარა. ჩავედით ძირს, პირი მარჯვნივ ვიბრუნეთ და აი, გამოჩნდა მსოფლიო კვარცხლბეკი, რომელზედაც ამხანაგ ლენინის უსულო სხეული ასვენია!

აი, ლენინი. აი, დავინახე ილიჩის კუბო, მინის გამქვირვალე თავსახურით. აი, უხმოდ მივდივარ წინ, ილიჩს ვუახლოვდები. კუბო რუხი გრანიტის პიედესტალზე დგას. ირგვლივ გრანიტისავე გალავანი აქვს. გალავნის შიგნით საპატიო ყარაული წარბშეუხრელად დგას. ირგვლივ ვუვლით. აი, ლენინი! აი, ილიჩი! ვუშვებ ჯერ მარცხნიდან, მივიწვევ წინ და მალე მარჯვნიდანაც დავხედავ მის ფერმკრთალ სახეს...

ბელადი ტკილი ძლივ განისვენებს. ზლიჩი საუკუნოებრივი სიღინჯით სდუმს და რალაცას ფიქრობს. ფართო შუბლი, მელოტ თავზე აქა-იქ გაფანტული თმის ღეროები და ძირს დაშვებული წარბები გაფიქრებინებენ, რომ გენიალური ტვინი ახლაც აზროვნობს, ილიჩი კვლავ ღრმა ფიქრებშია წასული და სადაც არის გაიღვიძებს... ცხედარს უბრალო ხალათი აცვია და მარცხენა ხელი მკერდზე უსვენია. ეს ხელი თითქო დღესაც ცოცხალია! ის კვლავ სახტად ჩანს და არ ემჩნევა ამდენი ხნით სიცივეში ყოფნა.

ადამიანების ტალღა წინ მიმაქანებს. დრო ახლოვდება, უნდა დავტოვო, დავტოვო ილიჩი... უხმოდ ვემშვიდობები ცხედარს და გასავალი კარებისკენ მივიწევი. აქ ცრემლი ახლა არავის სდის, მაგრამ როცა ილიჩის ნეშტი პროფკავშირების სასახლეში ესვენა, მთელი მოსკოვი ტირიდა, გლოვობდნენ მილიონები! ლენინი მასებიდან წამოვიდა და მასებშივე დარჩა—ის არ მომკვდარა!

ძვირფასი ქვის ოთახს, შავად მზირალს, სადაც ლენინი ასვენია „მოსელექტროს“ ბრწყინვალე შუქი ანათებს. რუხი გრანიტი მონუმენტალურ სახეს იძლევა, ეს უბრალო ოთახი განუმეორებელი ხელოვნების ნიმუშია, სადაც ილიჩის კუბოს გარდა არც ერთი საგანი არ არის. არ მინდა წასვლა. მე კვლავ მინდა ვუმზირო ბელადის ფერმკრთალ სახეს, ჩაღრმავებულ წვრილ თვალებს და დადუმებულ ბაგეებს. დიდხანს მსურს აქ დარჩენა, რომ დავცალო ბავშობიდან შემოზრდილი ფანტაზია!..

კარებიდან უკანასკნელად ვხედავ მასწავლებლის ნეშტს. თვალს ვავლებ სახით ორ რჩეულ დროშას, რომლებიც ტრაურის ათიათას დროშიდან ამოაჩინეს ლენინთან საყარაულოდ. ეს უმწიკვლო დროშებია—კომინტერნის და კომუნისტური პარტიის ცეკას დროშები.

ათი წელი შესრულდა ლენინის გარდაცვალებიდან. ათი წელია უილიჩოდ ვცხოვრობთ. ილიჩი აღარ გვყავს! ამ გრძნობით ამოვდივარ აკლდამიდან. თვალწინ კვლავ წითელი მოედანი იშლება. მზის ჩასვლისას მსოფლიო მუშათა კლასის ცენტრი, მოსკოვი—ზღაპრული სახით იცინის. მავზოლეს იქით, კრემლის პირდაპირ, ცაკის შენობაზე ორი სურათი ჰკიდია: გუშინ ახალგაზრდათა საერთაშორისო დღესასწაული იყო და ორი ბელადის სურათი ერთად აღუმართავთ: ლენინი და სტალინი.

კაცობრიობის ისტორიამ ბევრი მეგობრობა იცის. ჩვენამდე საოცნებო სახით მოდის მარქს-ენგელსის 40-წლიანი განუმორებელი მეგობრობა! მძაფრმა ბრძოლებმა, სისხლიანმა რეაქციამ, მძიმე გაქირვებამ და ადამიანური საქმის ძლიერმა სიყვარულმა შეადგულა ორი ადამიანი და წარმოშვა, —ამხანაგობა და მეგობრობა მარქს-ენგელსისა! ცხრასასხუთმა, შევხვდეთ რეაქციამ, მსოფლიო ომმა და იმ დღეებმა, რომლებმაც შეარყიეს მთელი მსოფლიო, კვლავ წარმოშვა ახალი წყვილი, ისტორიაში ამხანაგობის და მეგობრობის ახალი ტიპი გაჩნდა, ამხანაგობა და მეგობრობა ლენინ-სტალინისა!

ილიჩი მოკვდა, მაგრამ ცოცხლობს მისი მოძღვრება. ლენინი გაგვშორდა, მაგრამ ჩვენთან არის მისი იდეები და პირველი ფიციის მთქმელი ამხანაგი სტალინი.

წითელ მოედანს გაეშორდი, მივდივარ ქვევით, კრემლის მარცხენა შესახვევისკენ, მაგრამ გული ისევ უკან მეძახის. შუაგზაზე შევდექე, რუსეთის ველებიდან ამდგარ ნისლში შეხვეულ მზესთან ერთად თვალს ვავლებ უკვდავ ადამიანის ძეგლს, რომლის წინაშე ქედს იხრის ზღვა და ხმელეთი! წინ მიდგას მოსკოვი, მისი წითელი სახე და ლენინის ძეგლის საიდუმლო ხმა ყურში ჩამძახის: ბერლინი, პარიზი, ლონდონი!.. და აქ მახსენდება ბერნარდ შოუს მიერ 1924 წელში სამგლოვიარო დეპეშაში დაწერილი სიტყვები: „მე არ ვეჭვობ, დადგება დრო, როდესაც ლონდონში გეორგ ვაშინგტონის ძეგლის გვერდით აღმართავენ ლენინის ძეგლსაც!“ მართალია დიდი მწერალი. მე მწამს უფრო მეტი: გაივლის წლები, ისტორიის ლურსმანზე თავს ჩამოიხრჩობს ძველი სამყარო და ყველა ქვეყნების საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირის ცენტრში აღიმართება მუშის ხელით ოქროთ გაკეთებული ლენინის მონუმენტალე—ძეგლი!

ბავშობიდან შეზრდილი ფანტაზია განხორციელდა... მე მინდოდა ლენინის სახკომსაბჭოში ნახვა, მაგრამ ცხოვრების გზამ ის მავზოლეში მაჩვენა!

10 დეკემბერი 1933 წ.

ტყიბულის მუშათა პირველი გაუიცვა

სამთო სამმართველოს

დღეს, 26 იანვარს, ტყიბულის მუშებმა
მუშაობა შესწყვიტეს...

ოლქის ინჟინერი ცეიტლინი

1905 წ. 26/1.

I

თოვდა ნამდვილათ
და სუსხი იდგა მაღაროკართან,—
როგორ არ გინდა იხილოს თვალმა
ამ უდაბური ღამით მთები მოსულა
ახლო და თითქო მდუმარეა და უნდო,—
გზას ვერ გაიკვლევს მგზავრი
არის სუსხი და რისხვა
მდუმარე ზეცა არის
და უხმაურო მიწა!
სუსხი იდგა მაღაროკართან
გათენებამდე,—
და გუშინ მაინც
სულმოუთქმელად ჩავიდა მზე,
იყო საღამო ცივი და მუნჯი!
როგორ ვიმღეროთ მაღაროკარზე
როცა კუნთები დაღუღებულან
და გულს აწვალებს ბოღმა და სისხლი,
ჯავრით წავიდა გუშინდელი დღე
და ხვალე მოვა ისევე რისხვით...
მაღაროკარზე ვინ ხარ? მოსცილდი!
არ მოგატყუოს სისხლიან თვალმა
უდაბურ ღამით,—გადათოვლილი
ტანმორჩილი ხე ქალარას გავდა...
ოხერტიალი, გათავდეს ღამე!
დაე, მაღარომ გვეკიცხოს და ვძულდეთ!
ჩალვადარებო, ჯანს ნუ შეაღვეთ
ვარდანოულს და ურგებს...

II

(ცეიტლინის ბარათი)

. ბა!

იგულისხმება, პატივცემულო
თქვენი სახელი, თქვენი ღიდება,—

მე მალაროში მარტოდ ვარ ახლა
და მიზეზს ეძებს მრისხანე თვალი,—
ბოდიში, მაგრამ ბარათს თან ახლავს
თოვლის ნამქერი, სუსხი და ქარი...
მე მიგულვბდით თქვენდამი მორჩილს,
თუმც ეს ბარათი დამიგვიანდა,—
როდის ყოფილა საქართველოში
პატივისცემა ადამიანთა,
რომ გაგიმართლდეს გულისთქმა წმინდა
გიორგულეზენ, ხელმარტოთ რჩევი;
მაინც რა გახდა ეგ შავი მიწა,
რომ ჩანერგილან მაგარ ფესვებით!..
აგვაწრიალა ძლიერმა სუსხმა
ვგონებ მხარეა თითონვე მკედარი,—
დღეს დილიდანვე აღარ მოსულა
არც მნგრეველი და არც ჩალვადარი!..

III

მალარო წინ მიდის ესოდენ
კვლავ რჩევი ხელმარტო, გულშავათ!
კრული ხარ, ესროლე, ესროლე,
ესროლე, მიღწევას მუშათა...
ჩალვადრებს ჩაუქრე ხალისი
დასკერი. მაინც არ კვნესოდენ,—
ჩვენი ხარ და ჩვენივე თვალისწინ
გულშეუშფოთებლად გვესროლე!
მალარო წინ მიდის ესოდენ
გვემატა, ვიზრდებით თვალისწინ;
მოვა დრო—ვიხილავთ თითონვე,
ჩაგქოლონ უმძაფრეს ხალისით!..

IV

სდუმდა ყოველმხრივ განწირული დღე
სუსხი და ქარი დილითვე ჩადგა,—
უძრავად იდგა ტანმორჩილი ხე
და მიდამონი მდუმარედ ჩანდა...
მალაროკარზე შიშია მარტო
მალაროკარზე თოვლია და ხე!
მოვიდენ ახლა წარმომართონ
და მტერს მრისხანე თვალებით დახედენ—
რომელი არი მათგან გულადი,
არ უორგულოს მკლავების ჯანმა!

მხარეო, იყავ თვალშეუდგამი
და ახლა ფეხი დაგადგა ჯარმა,
რომ დაგიბიოს გული და მკერდი
და სიველურე იჩინოს შენზე,—
ჩაჩუმდი, მოკვდი, ან გადაშენდი,
ან მრისხანების წინაშე შესდექ...
მალაროკარზე შიშია მარტო,
მალაროკარზე თოვლია და ხე!
მოვიდენ ერთად, წამოიმართონ
და გააჩაღონ ბრძოლა ხელდახელ...

V

ხომ არ გვაკლია ვინმე?
—ლამე გვაკლდა და არის!
ორივე კარი დახურეთ მძიმედ,
ერთ ჩვენგანს გარეთ ეჭროს თვალი!
—თუ დაიღვარა სისხლი?
—გვიღალატებენ ჩვენვე!
—მალაროკართან ჩალვადრები შეაჩერებენ,
ან დაიხოცონ იქვე,
ან მოიხმარონ ჯანი!
თუ იორგულა ვინმემ
იქვე იყარონ ჯავრი...

VI

გარეთ—უმთვარო ღამეა და ყინვა.
მღუმარეა ზეცა, უხმაურო მიწა...
აგერ მამლებმა უკვე იყივლენ,
შემოთენდება ხევშიაც მალე,
ნისლი ამდგარა ფერდობებიდან,
ფოთლებმა თითქო გაიშრიალენ,—
ცხენმა ბილიკებს ტორი დაარტყა
ახმაურა მიდამო მანვე—
ჩალვადარები წამოიშალენ,
მტერს შეაგებონ ხმალი!
უკუღმართობა დატრიალდება
და შეტევაზე გადავა რაზმი!..
მალაროკარზე ხეა და თოვლი...
ისევ თოვს... სუსხავს, ზამთარი არი.—
მალარო სდუმს და ხმაურობს თითქო,
როგორც მნგრეველი და ჩალვადარი.

ბარათი ფრუნჯელს

მოსდის ბარათი სტალინირიდან,
შალვა ტიბილოვს, ამხანაგ ფრუნჯელს,
და ველად გასულს თეთრ ქალაქიდან
ზღვა სიხარული ეშვება გულზე.
აი, ტყობილობს არტელის ამბავს
და ღიმ-მორეულ ბაგეებს არხებს.
მრავალ მიღწევას, მრავალ სიხალეს
შექმნის ეპოქით და ნაკარნახევს.
სალამი ურყევ მებრძოლებს ჩემგან,
გაზრდილს ოსეთის ტან-მაღალ მთებში,
სადაც ვაჟკაცურ სახელს ვიძენდი
ძმათნაფიცები საყვარელ თემში. —
ალარ მიტაცებს წარსულის ხილვა,
ალარც დაბლობში დაცემა ხომლის,
დღეს სხვანაირი სიცოცხლე ელავს
ავსილი ბრძოლის ტემპით და ღონით.
შვებული მხედრის სახელს ვატარებ,
არ მიპყრობს ჟამი თქვენთან განდობის,
აქ სახელოვან გმირებს მადარებს
როლი წამყვანი ავანგარდობის.
ვარ მოწინავე ყოველი საქმით
და მით მათასებს სოფელი ზოდა.
მეურნეობის სხვადასხვა დარგი
უფლის საქონელს, გუთანს და ხორბალს.
ვაშენებთ ზოსელს, საერთო სახლსაც,
რომ კოლექტიურ ცხოვრებას ჰქონდეს;
ჩე ნ ექმნით, ჩვენივე უნარით სახსარს
და სხვადასხვაგვარ საჭირო ფონდებს.
არ ვინდობთ მტრულად რიგებში მავალს,
თითქოს მოკეთურ იერით მოსილს.
გვიხმობს ცხოვრება ბარაქიანი
ნაჩვევ მთისა და კარ-მიდამოსი...

ფრუნზელის პასუხი ანხ. გაბიძეს

დამიტოვია დღენი ბაღლობის,
 სად სიყმაწვილე სიხარბით რბოდა.
 ვიცი, რომ ფრუნზელს მთელი ძალ-ლონით
 მიგონებ შენ და სოფელი ხოდა.
 მე აქ საბჭოთა ქვეყნის გუშაგი,
 ვარ მოთვალთვალე მთის და ველისა,
 ბრძოლის ხანძრებით რომ გვეგებება
 განთიადები გამარჯვებისა.
 ვუვლი ქარვისფერ ჯანიერ ლაფშას,
 რომ ეძახიან თვინიერ „ნერგო“-ს;
 დღეს ის არა ვარ, რაც ვიყავ შარშან
 მებრძოლ ფრუნზელის სახელი მერგო.
 ტყვიის ჯავშანით ვარ შემოსილი,
 სად ცეცხლოვანი დროშა ფრიალებს,
 ეხედები ღიმილით და სიყვარულით
 ახალ ცხოვრების ადამიანებს.
 აი, მიილე პასუხი ჩემგან,
 შვებულო გმირო, ჩვენივე რიგის,
 სად მონადირის ხედვა გიტაცებს
 და მთებში კვალი მორბენალ ირმის.
 ყოველ ძახილზე იყავი ჩვენთან,
 თუ ოდეს ზღუდეს მოადგა მტერი,
 ნუ შეგაფიქრებს ოდნავ ეს ჟამი
 და ყუმბარების კორიანტელი.
 გწამდეს ბრძოლა და ბრძოლის უნარი
 და თვით გუშაგიც მთის და ველისა,
 სადაც გვეძახის ბრძოლის ხალისით
 განთიადები გამარჯვებისა!..

1933 წ.

ბანკი-აგვალა

მხედრული რომანტიკა

გთხოვთ ბრძოლის ამბებს! ცეცხლი მოგცევით.
თქვენი პასუხიც აღარ გვიანობს...
გუნდში ტანმალალ მხედარ კაცივით—
ვდგევარ და თქვენ კი ამბებს მიამბობთ!
თითქო განიცდით. განცდათ ტოლია.
ბრძოლის წარსული წლებმა დამალეს...
ტიალ მინდვრებზე რომ გიბრძოლიათ,
და რომ თელავდით გულთეთრ ტრამალებს.
ცა დაეუფლა ყომრალი ღრუბლებს,
ცა მხედარივით ტყვიით დაქრილი...
შტურმით, აღლუმით არღვევდენ ზღუდეს
და მიდიოდა ჯარის ნაწილი.
...ძალუმი ყინვა ბოზოქრობს, ფრთებს შლის.
ლამის ბინდ-ბუნდიც აწვება თვალებს.
იყმუელებს სადღაც ნადირი ტყეში—
და გორებ-მიღმა ჩაწვება მთვარე.
ლამეა ახლა და მარხილები...
გაცდენ სოფლებს და მინდვრებს გავიდენ...
ბუდიონური შეძახილებით—
სძრავენ ტრამალებს, მინდვრებს, ტაიგებს.
შორს ნადირთ ხროვა თავზე ეხვევა
ჩონჩხებით სავსე ხეებს და ხრამებს...
ღრანტეში რხევით გადიჩეხება,
ეგ შიშნარევი ტაიგის ღამე.
და რომ ინათებს ლილისფრად მთაში,
შეარხევს ქარი ფშანებს ფშიარებს...
მოაქვთ დროშები შარებზე გაშლილ
გულმკერდ დაჯავშნულ ადამიანებს.
ჩვენ გავიმარჯვებთ მტერთან ბოლომდე.
დღეს კი გვიცინის სივრცე, დრო, ხანი...
ბუდიონური მგზავრულს მღეროდენ.
მაშინ ეს მთებიც ნაამბოხარი.

და მოგონება კიდევ რამდენი,
ველათ გაფანტულ დღეებს უკივის!
მოგონებები ცეცხლის დამნთები—
გარიჟრაჟისას ამტყდარ ბუკივით...
გუშინ დაგრეხილ მთიან მხარედან,
ველზე არჩევდით, რიგებს რიგამდე,
დღეს რესპუბლიკის ზღვარს რომ გახედავ,
შეამჩნევ გზებს და მხედრულ ბრიგადებს.
და ბრიგადები მოჩანს გორით-გორს.
ლეგა ღრუბლები ზეცას გარბიან...
შიში დააფრთხოვს მხარეს ომის მდომს
და საბჭოეთის დიდი არმია.
...ჰე ყურს გიგდებდით, სმენა დაგეშილ.
თქვენ მოგონებათ ბილიკს მისდევდით!
და იზრდებოდით მზიან თვალეზში:
წლებოთ, ბრძოლით და მხედრულ მიზნებით.

ილვიძებან მთებო

(რომანის მეტერამეტე თავი.)

ქიცილას ისე უყვარდა ლაპარაკი, რომ სოფელში რაიმე კრება რო გაიმართებოდა, სათქმელი ჰქონდა თუ არა, მაინც უნდა გამოსულიყო და თავისი გრძელი, შეიძლება აზრიანი, მაგრამ დაულაგებელი და აბნეული სიტყვა გაეჟი-ანურებინა. არამც თუ კრება, ერთად მოსაუბრე ორ კაცს რომ დაინახავდა, მაშინაც კი ლაპარაკის მადა ესხნებოდა და მაშინვე მათთან გაჩნდებოდა, გამარ-ჯვებას ეტყოდა, ჩაუხველებდა და ჩაერეოდა მათ საუბარში.

ეს იყო მისი უარყოფითი მხარე. სხვაფრივ საიმედო კოლექტიველი იყო. თავისი სიცოცხლის ნახევარი სხვებისთვის შრომაში გაატარა.

იმის გამო, რომ ქიცილა წანაში მუშაობის დროს ბრიგადის წევრებს ლა-პარაკით აცდენდა, მეხრეთ გადაიყვანეს. ეწეინა ქიცილას პირუტყვებთან გადა-ყვანა, მაგრამ გამგეობის გადაწყვეტილებას უნდა დამორჩილებოდა. თუმცა თავის ბუნებას და ჩვეულებას არც აქ ღალატობდა. ხარებსაც ელაპარაკებოდა.

ამ დილას რაღაც განსაკუთრებულათ კარგ გუნებაზე წამოდგა. ბოსელში შევიდა, ხარებს მეტისმეტი მზრუნველობით მოეფერა, გამოიყვანა გარეთ და ასე ეუბნებოდა:

— ძალიანი ბრეველი იმუშავეთ. მიწა თლათ თქვენი დახნულია. მართლა დაღლილები ხართ. თქვენთვის აწი კაი საბალახო მისწრება იქნება. ისეთ ამე-გვესებათ მაგ ფერდები, რომე კულაკ ახმედას ხარებს დაემსგავსოთ. აფერია, გაგასუქებთ. ისეთი თესლი დაეთესეთ, ისეთი ჩა მოგვივა, რომე თელ ქობულეთ-ში ჩვენ შემოგენატროდენ. ჩა თუ ბრეველი და კაი გვექნება, მაშინ ჩალა და ბზე რავა გამოგველევა. აწი გაგიყვანთ საბალახოზე და თელი დღე ჰამეთ. იქნებ მართლა ქე გასუქდეთ. კოლექტივს სუქანი ხარები უნდა ჰყავდეს. თითონაც სუქანი უნდა იყოს. აპა, რა კოლექტივია იგი კოლექტივი, თუ სუქანი ხარები არ ეყოლება. თქვენზე ქე დუუდგენია პარტიას და მოაერობას, რომ გაასუქეთო, კარგათ მუუარეთო, გააღონიერეთო. გუშლამ თელი საღამო თქვენზე ვლაპარა-კობდით. ხო და კიდევაც უნდა მოვიაროთ, გაგასუქოთ. — ასე ელაპარაკებო-და ქიცილა ორ უღელ ხარს და საბალახოზე მიჰყავდა.

მან ამაყად გადატარა საქონელი შუაგულ სოფელზე და გაიყვანა სოფლის გარეთ, იქვე მახლობლად მწვანით მოფენილ მინდორზე, როპლის ახლოც ისპა-ნის ქაობი იყო გადაშლილი. ეს ქაობი, რომელიც ქობულეთიდან თითქმის ფოთამდე მიდიოდა, მოფენილი იყო მწვანე მაღალი ლაქაშებით და თვალს ისე

ეჩენებოდა თითქოს მთელი ეს ზედაპირი საუკეთესო იონჯით არის მოფენილიო, ნამდვილად კი მის ქვეშ ადამიანის სიმაღლისოდენა წუმპები იყო ჩამდგარი.

ქიცილამ აქეთ მორეკა ხარები. ის გზაშიც ესაუბრებოდა, განსაკუთრებით გასუქებას ჰპირდებოდა.

ხარები მწვანეზე გამოვიდნენ თუ არა, მაშინვე დილის ნამით დარბილებულ ბალახს დაეწაფენ. აქვე მიდიოდა ქობულეთისაკენ გზა და რომ ქიცილას არ მოსწყენოდა, თვითონ გზის პირას ჩამოჯდა, გამვლელ-გამომვლელს შეხედავდა, გამარჯვებას მაინც ეტყოდა, გამოელაპარაკებოდა, რამე ამბავს გაიგებდა.

ქიცილამ ჯიბიდან გაზეთი ამოიღო, პატარა ოთხკუხედი ნაქერი მოახია, ნერე შარვლის ჯიბეში თამბაქოს ნამცეცები მოაგროვა და ქალაქში ჩაყარა. დაატრიალა. მოუყიდა ცეცხლი. მხარეთმცზე წამოწვა და კვამლი ამოუშვა.

ხარები ბალახს სძოვდნენ.

ქიცილა მარტოა და ფიქრებში გაეხვია. მისი თვალები სახის წინ აშლილ კვამლის კვირტებში რაღაც ბურუსიანათ მოჩანს. ის საკუთარ თავთან მარტო არასოდეს არ დარჩენილა. მას ყველაფერზე ძლიერ ეს ეგავრებოდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც მეხრეთ გადაიყვანეს, ხშირი შემთხვევაა მისი მარტოობა. თუმცა ხარებსაც ელაპარაკებოდა, მაგრამ ისინი სულ სდუმდნენ და ქიცილას საშუალებას არ აძლევდნენ თავისი აზრები გაენვითარებინა, მთელი თავისი მეტყველება აემოქმედებინა. გამკეობაზე გულში ჯავრობდა კიდევ, მაგრამ უკმაყოფილებას არ ამხელდა.

ფიქრებში გაეხვია ქიცილა.

ჯერ დღემდე ანგარიში არ მიუტია თავისთავისთვის, კარგია თუ არა ფუხარა კაცისთვის კოლექტივი?.. მისცემს თუ არა მას იმდენ სარგებლობას, რომ შეეძლოს ცოლშვილის რჩენა, კარგი ცხოვრება?.. მოაგონდა ქიცილას წარსული წლები. მან გადინდა თავის ახალგაზრდობაშიც. თვისი ყოველდღიური ჯაფა და მუშაობა ისე გაიხსენა, თითქოს ეს გუშინ ყოფილიყო. მას უმუშავია კულაკებთან, ტაგიძესთან, ანანიძესთან, მათი მოსავლის გულისთვის წლებზე ფეხები დაუდგავს, უმუშავნია ერთგულად, თავგამეტებით, მაგრამ მას მაინც არაფერი არ შესძენია. ის ყოველთვის ისეთი ფუხარა ყოფილა, როგორც დედამისი კერაში იყო.

ქიცილასთანა ღარიბი კაცი რამდენი მუშაობდა ტაგიძესთან. ორმოცი კაცი არ ეყოფოდა რომ დაემუშავებინათ, დაეთესათ, დაეტეხათ და ოქროსფერი იმერული ტაროები მილიონ მარცვლათ დაეფხვნათ. მას უმუშავნია მანდარინის ბაღებშიც. მენახირეთაც კი ყოფილა. ასეული პირუტყვი წაუყვანია მთაში სხვებთან ერთად. სხვის ქონებისთვის მოუვლია, უპატრონია და ამისთვის მხოლოდ უქმევიანო. მის ოჯახში შეიძლება ითქვას, რომ მჭადი და დამჩავებული პრასი მუდამ ყოფილა, მაგრამ განა მარტო ეს ეკუთვნოდა ქიცილას იმ ჯაფისა და შრომის ასანაზღაურებლად, რომელსაც ის ეწეოდა?

— ახმედიც და მემედიც მატყუებდნენ?! ყოველი კაცი მატყუებდა, თვარა მარტო პრასი და ჭადი რაიზა უნდა მეჭამა იმოდენა ჯაფიზა. — წაილაპარაკა ქიცილამ და გვერდზე მიმოიხედა, თითქოს უნდოდა მასთან ვინმე ყოფილიყო, რომ ამის პასუხი მიეცა.

დღეს უკვე ქიცილა კოლექტივშია. იმდენ ჭაპან-წყვეტაში აღარ არის, როგორც ძველად სოფლის ბატონ-პატრონებთან იყო, დღეს უკეთესადაც ცხოვრობს. კოლექტივის წევრებზე ფართალსა და შაქარს ხშირად არიგებენ. ჩაისაც სვამენ. ლამფაც უნთია. ძველად მისი გამურული ქოხი კრაქით რომ ნათდებოდა, ახლა ისე აღარ არის.

— რამდონიც მერგებოდა, იმდონს არ მაძლევდენ. მატყუებდენ დალახვრულები. ჩემი შრომის გასამრჯელო მართებთ. — წარმოსთქვა ესეც და ღრმა ნაფხი დაარტყა, მერე დაგროვილი კვამლი დინჯათ გულიდან ამოუშვა და ამ კვამლის სრიალს თვალი გააყოლა.

ის კიდეც დიდხანს ფიქრობდა. მან წარმოიდგინა ორად გაყოფილი ცხოვრება. მზრუნელი და უმზრუნელი.

„აწი სხვაფერ იქნება ცხოვრება, ვენაცვალე პარტიასა, იგი აღარ მიშვებს სხვებთან ყმასავით ვიმუშაო. კაი საქმეა, კაი“.

გაიფიქრი ქიცილამ და ზეზე წამოდგა. მერე თავის მარჯვენა ხელს დახელა. პაპიროზი თითქმის დამწვარიყო, ისე რომ ცეცხლს თითის გულამდე მიეტანა და უწვავდა. თითქოს ჯერ სიმწვავის მიზეზს ვერ მიხვდაო, მერე კი მოიფიქრა და ნამწვავი გადაადგო. დამწვარი თითები ნერწყვით დაილოკა.

— ქიცილას გაუმარჯოს, რაღა ხარ, კოლექტიველო?..

ქიცილამ შეხედა. საიდანაც მემდინანძე აეტუზა ცხვირწინ.

— მე რო გამიმარჯოს, შენ რაი მერე?.. ხეირი დაგეყრება თუ!.. — ბრაზიანათ უპასუხა ქიცილამ.

— რაღა მიწყრები, ქიცილა? პარტიაში ხომ არ შედი?.. კოლექტივში რო ხარ მიტომ თუ?.. მაგან გაგბლინძა?.. მაი აფერია. დღეს ხარ, ხვალე აღარ იქნები.

— რაიზა აღარ ვიქნები?..

— ისთე, იმიზა...

— მაინც... მაინც?!

— იმიზა, რომე არც კოლექტივი იქნება. ვის გუუგონია — ერთათ მუშაობა, ერთათ ჭამა, ერთათ ძილი. ასთენახირი ცხოვრობს. შენ ქე იცი აგი კარგათ. საქონელს რო საბალახოზე გადენიან, ხარი, ძროხა, კამეჩი, ხბო თლათ რომ ერთი ნეორეში არეული და ყოლიფერი ერთათ რო ხდება: პატივიც, ჭამაც, ძილიც, რას შეუბნები შენ, ასთე ადამიანის შვილი რაღა იცხოვრებს?

— ვინ თქვა მერე ერთათ იცხოვრებენო?..

— ვინ თქვა და, არ იცი შენ იგი?..

— რაი?..

— რაი და ბათუმიდან საბნები რო მოაქვენ, იცი რამხელაა თითო საბანი?.. ქე ჩეტენევა შით თუთხმეტი კაცი. ერთათ უნდა დეიძინონო. თქვენ კოლექტივს ორი საბანი ქე ეყოფა. აწი ერთ ყაზარმასაც აგიშენებენ და იქნებით ზამთარში თბილათ. თუმცა თქვენთვის აგი აფერია, კოლექტიველები ხართ, გიყვართ ერთმანეთი.

ქიცილას ეჭვი შეეპარა. მან თითქმის დაიჯერა კიდეც. მისი უმთავრესი უბედურება ის იყო, რომ მეტისმეტი გულუბრყვილო იყო და იფნის

სახრესავით საითაც გინდა გადალუნავდი. ადვილად აიყოლებდა ცოტათი მაინც გამჭრიახი კაცი, სულ ადვილად დააჯერებდა მტკნარ სიცრუეშიაც კი.

უცბათ მრავალი რამ გაიფიქრა. წარმოიდგინა ცოლი ამ საბანში სხვებთან ერთად გახვეული და ცოტა არ იყოს იქვმა და ბრაზმა გულის ფხაქნა დაუწყო.

— მაი ჯერამ მე არ გამიგია, შენ სიდან გეიგე?..

— აპა, რეიზა წვეიდა მემედ ალი ბათუმში?..

— საქმიზა წვეიდა...

— საბნების მოტანაც ქეა საქმე. აწი აღარაფერი გიჭირთ, ზამთარო კარზე მოვადგებათ და თქვენ ერთმანეთს ჩაეხუტებით. — სიცილით დაუმატა მემედმა და გზისკენ შეტრიალდა.

— მიდიხარ, მემედ?.. — გულნატკენი ხმით შეეკითხა ქიცილა.

— აპა, მეც საბანში ჩავიგორდები თუ?..

— მოი აქ, მოი. საქმე მაქვს შენთან.

მემედი გაჩერდა. შავი სქელი და დაგრეხილი უღვაშები ორთავე ხელით შეისწორა და ოდნავ გაიღიმა.

— მე ბრველი მიმუშავნია შენთან. მიწაც დამიხვანია, სიმინდიც დამიტეხნია, მითონხნია კიდეც, მარა შენ იმდონს არ მაძლევდი, რამდონიც მეკუთვნოდა. მატყუებდი შრომის საღირაოს გადახდაში. შენ ჩემი გმარებეს.

მემედი ერთი წუთით ჩაფიქრდა. თითქოს რაღაც გამოიანგარიშაო და დინჯი ხმით უპასუხა:

— რავა ქიცილა, თუ რამე მმართვეს უარს გეტყვი თუ?.. მოდი და წვილე. მე სხვისი აფერი მინდა. ალბად ქე დარჩა მართლა.

არ მოელოდა ქიცილა ასეთს პასუხს. ის გამზადებული იყო საჩხუბრად. მას უნდოდა გაელანძლა იმის გამო, რომ მთელი წლობით მუქთად ამუშავებდა.

— კი მარა, სით გავიხსენო, ათი წელწადია შენთან მიმუშავია, რომელი ერთი ჩამოვთვალო.

— იანგარიშე და რაც გერგება მოდი და წვილე. გინდა სიმინდი წვილე, გინდა ლობივი.

ჩაფიქრდა ქიცილა. ნუთუ მართლა მისცემს მემედი სიმინდს, ან ლობიოს როდისღაც ნამუშავარის გასამრჯელოთ. ნუთუ ასეთი პატიოსანია მემედი, რომ უარს არ ამბობს იმაზე, რომ ყოველწლივ რაღაც რჩებოდა მასზე, ფიქრებმა ისე გაიტაცეს, რომ მთლად გადაავიწყდა თავისი ხარები და უკვე ანგარიშობდა იმას თუ რამდენი ბათმანი სიმინდი უნდ მოეთხოვა.

— ქიცილა, ჰუსეინი რას ამბობს?.. რას უპირებს სოფელს?.. თუ გაგიგონია ჩემზე ხომ არაფერი უთხრობიან?.. — როგორც მეგობარმა მეგობარს მემედმა ისე დაადო ქიცილას მხარზე ხელი და ცალი თვალი ჩაუბაკუნა.

— თქვი, ქიცილა, თქვენს კოლექტივში ერთმანეთში არა ჩხუბობენ?.. მისთანა აფერი ეტყობა რამე?! — ეკითხებოდა მემედი ცალთვალდახუჭული, რაღაც არაბუნებრივად კისერში და ზურგში მოხრილი, თითქოს თავი და კისერი მხრებში ჩაუფარდაო.

— სოფელში ასე თქვეს, თითქოს რომელიღაც კოლექტიველს თავმჯდომარის მოკვლა დაუპირებია, ისიც კი გავიგონეთ, თითქოს კოლექტივის დაშლა

უნდებიანო. აფერი არ გამოდისო. თქვი, ქიცილა, თქვი...—მემდმა ქიცილას მაჯაში ხელი ჩასკიდა. მძლავრად უქერდა და თანაც თავისკენ იზიდავდა.

ქიცილა გაბრუებული იდგა. პირველად თავის სიცოცხლეში დაიბნა. ევლარ გარკვეულიყო როგორ ემოქმედნა, რა ეთქვა, ან რატომ ეკითხებოდა მემდ ისეთ რამეს, რაც მას არცკი გაეგონა.

ქიცილა გაბრუებული იდგა.

— თქვი, ქიცილა, ტავიმე სოფლიდან რო გუუსახლებიათ, კოლექტის როგორ მოსწონს? კილო ვის უპირებენ გასახლებას?..

— არ ვიცი... არა!.. ნერვიულად წამოიყვია ქიცილამ და იმავე წუთს თვალის კაკლები გაუფართოვდა. საფეთქლებმა ხშირი ცემა დაუწყეს. სახეზე ყველა ძარღვი აეშალა. ტვინში გაქცევის აზრი წარმოეშვა, მაგრამ თითქოს ფეხები მიწაზე დაკრული ჰქონდაო, ვერ გადაედგა ნაბიჯი. უნდოდა ეყვირა კიდეც, მაგრამ ყელმა ხმა არ ამოუშვა,

ამ თავზარდაცემამ ერთ წამში გადაიარა და მეორე წამში ისევ დაუბრუნდა უნარი მოძრაობისაც, ყვირილისაც, ტვინში დაბადებული აზრის ასრულებისაც.

მემედის ძლიერ ხელს თავისი მაჯა გამოჰგლიჯა და მოწყდა აღგილიდან. მირბოდა და ყვიროდა:

— აქით წამოდიო, აქით თქვე დალუბულეო!..

ერთი ხარი ისპანის ქაობში შესულიყო. მას ზურგში ნელინელ ბალახის ძოვით მიჰყებოდნენ სხვებიც. ეს პირველი უკვე მუხლებამდე ჩაძირულიყო და რამდენსაც ცდლობდა ქაობიდან ამოსვლას, იმდენად უფრო მეტად იძირებოდა შგ. იბრძოდა საცოდავი ხარი გადარჩენისათვის. კისერს და თავს მალლა სწევდა, ცდილობდა წინა მუხლები ამოეძრო ტლაპოდან, მაგრამ უფრო ღრმად უვარდებოდა, დარტყავდა ხოლმე პირისახეს ყვითელ, ხვესარეულ წუმპეს და თანდათან ძირ-ძირს მიდიოდა. ცოტა ხნის შემდეგ არაერთარი მოძრაობა აღარ შეეძლო. ჩაიძირა მხრებამდე. მოუჩანდა მხოლოდ თავი კისრის ზევით და გამხდარი, დამეალული გავა. როგორც სახრჩობელაზე ჩამოკიდებული, ყელში თოქმოჭერილი, ყოველგვარი ბღავილის გარეშე იხრჩობოდა, კვდებოდა.

მოვარდა ქიცილა. მან პირველ ყოვლისა უკანა ორი ხარი გარეკა სხვა მხარეს. მეორესაც კოჭებამდე შეეტოვა და უწინარეს ყოვლისა, მას სჭირებოდა გადარჩენა. პირველ ხარს აღარაფერი არ ეშველებოდა.

და ქიცილა გაჰვიოდა:

— დამეხმარეთ!. დამეხმარეთ!... ხარები დამელუბა!..

მისი სასოწარკვეთილი ხმა ესპოდა მხოლოდ მემედს. ის შორიდან გაუნძრევლად შესცქეროდა და რაღაც არაადამიანური ხმით იცინოდა.

ქიცილა ქაობთან ახლო ვერ მისულიყო. იტაცებდა თმებში ხელს, შემოხსნილ ლევდს უქნევდა, რომ უკან გამოებრუნებია, მაგრამ ამოად.

ხარი ხარისკენ მიდიოდა, უღელში მისი მეუღლე იყო და აქაც მისკენ მიეშურებოდა.

მემედის ხმამალალი სიცილი ქიცილამდე აღწევდა და ბოლმითა და სინწრით ავსებდა.

ბოლოს ქიცილამ გადაწყვიტა სოფლისაკენ გაქცეულიყო, კოლექტივისათვის შეეტყობინებია, რომ დახმარებოდნენ.

ქიცილა გაიქცა.

— პაშ არ იცი, ქიცილა, თუ რა ხდება კოლექტივში?.. გამეიარე, შენი ვალი მიიღე... ხა.. ხა... ხა... ხი... ხი... ხი...—ზურგში გააყოლა გაქცეულ ქიცილას და მლიმარმა აუარა გვერდით ერთს დალუპულს და მეორეს დალუპვის პირას მყოფ პირუტყვს. ის ქობულეთისკენ გაემართა.

რამდენიმე წამის შემდეგ უკვე შორიდან მოჩანდა, თუ როგორ მობრბოდა მთელი კოლექტივი ისპანისაკენ ხარების გადასარჩენათ. მათ ხელში ეჭირათ თოკები, ფიტრები, გრძელი ჯოხები და მოისწრაფოდნენ, როგორც კი მათ მუხლსა და ღონეს შეეძლო.

ამ ყიეინამ და ყვირილმა მეორე ხარი დააფრთხო. წაიწია წინ, მაგრამ როდესაც დაშვრიებული ხმით დაუძახეს, ერთ ადგილზე გაჩერდა, თითქოს მიხედაო, რომ შეყვას უპირებდნენ.

თოკით გაკეთებული ყულფი რამდენჯერმე გადაადგეს, მაგრამ ვერ ახერხებდნენ კისერში ჩაგდებას. ბოლოს როგორც იქნა ყულფი რქებში მოსდეს და გახარებული სახის გამომეტყველებით წამოსწიეს ნაპირისაკენ. ერთი ხარი გადაარჩინეს დალუპვას, მაგრამ წინა ხარი უკვე ღრმით ჩაფლულიყო, რქებიც კი ძლივს მოუჩანდა, პირში წყალი ჩასდიოდა, იბერებოდა.

გაეშურნენ მის დასახსნელად.

მთელი ორი საათი წვალობდნენ, ვიდრე ხარს მშრალზე გამოათრევდნენ. ის როდესაც გამოიტანეს კიდევ სუნთქავდა, ფერდები უტემდა, ენა გადმოგდებული ჰქონდა და აქლოშინებდა, მაგრამ სულ მოკლე ხანში გათავდა. გაშეშდა.

ამ დროს მოვარდა ერთი კოლექტიველი. მას ყველაზე გვიან გაეგო ხარების ქაობში შესვლის ამბავი. ამ ოთხ ხართავანში კოლექტივში ერთი მისი შეყვანილი იყო.

ის შორიდანვე გაჰკიოდა:

— რომელი ხარი დეილუბა?.. დეიქცეს თქვენი ოჯახი!..

შესცქეროდა საბალახოზე მდგომ ხარებს. ხედავდა, რომ მათ შორის სწორედ მისი შემოყვანილი არ იყო და უფრო სასოწარკვეთილათ აყვირდა:

— ჩემი მურეშა დალუბულა, ჩემი მურეშა!

მოვარდა.

მისი მურეშა მუცელგამობერილი ეგდო. უფრო ძლიერ აყვირდა. შესცქეროდა ხან ერთს, ხან მეორეს, გაშმაგებული თვალებით ეძებდა ქიცილას, თითქოს სურდა პასუხი მოეთხოვა მისგან ხარის დალუპვის გამო, მაგრამ ქიცილა არ ჩანდა?

მოვიდა კოლმეურნეობის თავმჯდომარე. შეხედა დალუბულ ხარს; მღუმა-რედ თავი დააქნია, მერე აყვირებულ კოლმეურნეს მიუახლოვდა და მხარზე ხელის დარტყმით უთხრა:

— ეგ ხარი შენი კი არ იყო, ყველასი იყო. მასზე კერძო საკუთრების უფლება მაშინ დაკარგე, როდესაც კოლექტივში შემოიყვანე.

— მაი მართალია, მარა მაინც, კიდო ჩემსას ახლოს იყო. შეჩვეული ვიყავი. მიყვარდა.

— ჩვენ ყველას გვიყვარდა, იმიტომ რომ მუშა საქონელი იყო. რას იზავ?...—უპასუხა თავმჯდომარემ და კოლექტიველებს სთხოვა ურემი ჩამოეყვანათ, ხარი სოფელში აეტანათ, დაეკლათ, გაეტყავებინათ.

ცოტა ხნის შემდეგ მას დაედევნა ხარის კოლექტივში შემყვანი კოლმეურნე და დაბალი ხმით შეეხვეწა:

— ტყავი მაინც მე მომეციო. ცოდვა ვარ... თლათ დევიქეცი.

— არა, ტყავი კოლექტივს სჭირდება.—უპასუხა მან და რამდენიმე ნაბიჯით წინ გაუსწრო.

კოლმეურნენი დილისთვის უკვე დამშვიდდენ, მაგრამ სოფლის ზოგიერთი პირისთვის ახალი სალაპარაკო შეიქმნა.

ქიცილა კი საჯაროთ გაასამართლეს.

მედიკალიზაცია

1

განათლების თბილისი დღეები.

ალმონათესაის თვალსაზრისით გორაკებს იქით მზე წელსა ამოვარდა.
დილის მზის სხივები უხვად ეფრქვეოდა ბელსეველ გლეხების კარმიდამოს.

ბელსეველი პატარა სოფელია.

იგი საკმაოდ მაღალ გორაკის ფერდობზეა გაშენებული. ბელსეველში ორ-
მოცუან ამოდის კვალი და ღრუბლებით ცისკენ მიდის. მიდის ზევით იშ-
ლებიან და ცის სილუეტში იშლება.

სასოფლო გზაზე რამდენიმე მეზობელი გლეხი შეგროვილიყო. ზოგს ნა-
ჯახი გაედო მხარზე, ზოგს წალდი, ზოგს ვენახის სასხლავი ეკავა ხელში და
ზოგსაც კიდევ ასეთივე საოჯახო იარაღი. ისინი გზას ჩქარი ნაბიჯებით კიცა-
დენ. მათი მზიარული და ხმამაღალი სიცილი მთელ უბანს ესმოდა. როცა ერ-
მიგო გუჯაბიძის სახლს გაუსწორდნენ და მისი ეზო-მიდამო დაინახეს, მაშინ
ერთმა გლეხმა სთქვა:

— ნახოს კაცმა თუ გუჯაბიძის ბიჭებმა სანაქებო სახლკარი არ გა-
მართონ.

— მუშა ბიჭებია... მუშა ბიჭები.—დაადასტურა მეორემ.

— მშვენიერი სახლკარი გამართეს.

— ასეა, ჩემო ძაო, შვილები რომ წამოგეზრდება.—სთქვა ისევ პირველმა
გლეხმა.

ცოტახანით სიჩუმე ჩამოვარდა.

ალბათ მოსაუბრე მეზობლებს თავში უცნაურმა ფიქრმა გაუელვათ. დუ-
მილით გადადგეს რამდენიმე ნაბიჯი და წინ დაკვირვებით იცქირებოდნენ, ისე
ნელა მიდიოდნენ თითქმის ნაბიჯებს ითვლიდნენ.

— ერმიგოს მარტო შვილების გარჯილობა ვერ წამოადგმევინებდა ფეხს,
რომ საბჭოთა ხელისუფლებას არ გაემარჯვა.—დაარღვია უეცრად ჩამოვარ-
დნილი სიჩუმე ერთმა გლეხმა.

— აი, ამხანაგო, სიმართლე თუ გინდა ეს არის. წინათ, როცა მემამუ-
ლეები გვაჯდნენ კისერზე, რამდენი მუშაობის გლეხი იყო, გზა ისინი მაგათზე
ნაკლები ბიჭები იყვნენ?! დღე დაღამე არ იძინებდნენ, დიდი ჯაფით წელში წყდე-
ბოდნენ, მაგრამ მაინც სიღარიბეში დაფადდნენ სულს.

გლეხები ჯერ ყურს უგდებდნენ მეზობლის ლაპარაკს და მერე ერთმანეთს
წამოიძახეს:

— საბჭოთა მთავრობამ ძალიან შეგვიწყო ხელი, გუჯაბიძეების საქმეც ამიტომ წავიდა წინ. მათ მუშაობა უყვარდათ, და მიწებიც ბლომად მიიღეს.

ერმიგო გუჯაბიძე მაღალი, აწოწილი კაცი იყო. ხელში განუყრელ მეგობარივით გრძელი ყავარჯენი ეჭირა და ისე დადიოდა. თვითონ ზარმაცი არასოდეს არ ყოფილა, მაგრამ ვიდრე შვილები პატარები ჰყავდა ღარიბად ცხოვრობდა. მერე კი, როდესაც საბჭოებისაგან მიწები მასაც შეხვდა და ორი ვაჟ-კაცი შვილი წამოეზარდა, თავისი ცხოვრება გააუმჯობესა. იმდენად მუყაითი და გამრჯე იყო, რომ გზაში ნაფოტი რომ ენახა, ისიც შინ უნდა მიეტანა.

— ცოტას ცოტა მიემატება და ბევრი გახდებოდა, იტყოდა ხოლმე ერმიგო. საერთოდ კი საკუთრების გრძნობა ღრმად ჰქონდა გულში ჩამჯდარი.

ის როცა ორლობეში უღაზათოდ მიაბოტებდა, თავის ქურდული მზერა სხვის ეზოში უნდა ესროლა და იქ მყოფნი დაეხვერა. მეზობლებს მოსწონდათ ერმიგოს მუყაითი შრომა, მაგრამ არ უყვარდათ მისი ასეთი ხასიათი.

მეზობლებმა ამ ახირებული ჩვეულების გამო ბევრჯერ შეარცხინეს, მაგრამ იგი სერიოზულად იდგა და მისი მშვიდი თვალები გამჭრიახად იცქირებოდნენ. მას ესმოდა უწმაწური სიტყვები და სახეს მშვიდი ღიმილი უმშვენებდა.

შვილებსაც არ მოსწონდათ მამის თავისებური ხასიათი. ამიტომ მათ ოჯახში უკმაყოფილებამ მოიკიდა ფეხი და შვილებმა ფიცხად დაიწყეს ლაპარაკი.

— ჩვენ კაცებს გვეძახიან, ნუ იტყევი ეგრე, მეზობლებში სახელი გვიტყდება.

მამის პასუხი ამ სიტყვებზე მუდამ ერთიდაიგივე იყო:

— ჩემს საქმეში ნუ ერბებით! ამოდენები გამიზრდიხართ და თქვენ მასწავლით ჭკუას.

შვილები ბრაზობდნენ.

ისინი უცხად აენთებოდნენ, კიდევ რაღაცას იტყოდნენ, მაგრამ ახირებულ მამას შვილების მაინც არაფერი სჯეროდა.

დღეები დღეებს მიჰყვებოდა და თუმცა შვილები მამას ხშირად ეკამათებოდნენ, ერმიგო გუჯაბიძე მაინც ამაყობდა, რომ ის ორი ვაჟკაცის მამა იყო...

2

ერმიგომ მრავალნაირი ეშმაკობა იცოდა და ამიტომ მეზობლებმა მეტ სახელად „უკუღმართი“ დაარქვეს. მას მეზობლებთანაც ხშირად მოსდიოდა ჩხუბი და აყალმაყალი.

ბელღეველ გლეხების საყანე მინდვრებში სიხარული ტრიალებდა.

გლეხები ფაცურობდნენ.

ხვნა იყო გაჩაღებული.

მინდვრებში მეხრეების სიმღერა ისმოდა. უფერად შეიქნა ჩოჩქოლი და შემდეგ უწმაწური გინებაც მოჰყვა.

— შე სახლკარ ამოსავდებო..

დაიძახა მოსაზღვრემ და ერმიგოს ნაჯახით შეუტია. შიშით ათრთოლეს ბულმა ერმიგომ ყვირილი გააბა.

მეზრეებმა შეაჩერეს ხარები და იქით გაიქცენ, საიდანაც ყვირილი ისმოდა. მათ მისვლისთანავე გაიგეს, რომ ერმიგოს მეზობლის ახლად ამოსულ ყანაში გაეწვოდა კვალი. გრძნობა აფორიაქებულმა მეზობელმა რომ ამდენი ხალხი დაინახა, თვითონვე შერცხვა, ხმას დაუდაბლა.

დამშვიდდა...

მან დაშოშმინების შემდეგ ისევ ერმიგოს მიმართა:

— კაცო, რაზე მიშვრები ამ საქმეს? რაზე გინდა, რომ აკვაცობა შემამთხვიო? ამ კვალს ჩემს მიწაზე რა უნდა, როგორ შეიძლება ეს?

ერმიგოსა და მის მოსაზღვრეს შორის რამდენიმე კაცი იდგა. მან გული გაიმაგრა. ჯერ თავისებურად ჩაახველა და მერე უპასუხა:

— რა ვქნა, ამ სამგლე ხარებმა კვალი გამიმრუდეს...

ეს სიტყვები ერმიგო გუჯაბიძეს გაზეპირებული აქვს და იმდენჯერ უთქვამს, რამდენიც გაზაფხულიც მოსულა და რამდენიც მოსაზღვრე ჰყავს. ერმიგოს სიტყვებმა მოგროვილ მეზრეთა ბაგეზე სიცილი გააგორა. ბოლოს ერთმა მეზობელმა უთხრა:

— ერმიგო, მითხარი თუ ძმა ხარ, ეგ შენი ხარები რაღა ყოველთვის სხვისსკენ ამრუდებენ. ერთხელ შენკენაც გადუხვიონ! მაგრამ გულახდილად რომ გითხრა, მართლა ქე ხარ უკუღმართი ადამიანი.

მეზობლებმა გაიცინეს.

საერთო სიცილს ერმიგოს სიცილიც შეუერთდა. მას მრავალი ასეთი აყალმაყალი აუცილებია თავიდან აგეთი ქვეშევეშა სიცილით.

ერმიგოს საბჭოთა ხელისუფლებამ საკმაო მიწები მისცა, მაგრამ ერთხელევე შეჩვეულ სიგლახეს მაინც ვერ გადაეჩვია. მას მრავალნაირი ხერხი ჰქონდა გამოგონებული, რომ მეზობლის ერთი ხელისდადება მიწა მაინც მიეთვისებია. იგი თავისი ყანის სანახავად მაშინ ჩავიდოდა, როცა სხვები შინ ბრუნდებოდნენ, ის ქურდულად მივიდოდა საზღვარზე, ჯერ ირგვლივ გაიხედ-გამოიხედავდა, რაკი ვერავის დაინახავდა, მერე სამანს მეზობლის ადგილისკენ გადაუწევდა თავს. მართალია, ბევრ მიწას ვერ ითვისებდა, მაგრამ იმ საღამოს, როცა ასეთ საქმეს გააკეთებდა, თავს კმაყოფილად გრძნობდა. ოჯახში სხვანაირი სიხარულით შევიდოდა...

სხვისი და თავისი სულყველაფერი შინ უნდოდა შეეტანა.

— დედამიწით გაუმძლარი ხარ და ეგ მიწა შეგქამს! — ეტყოდნ ხოლმე ერმიგოს გულმოსული მეზობლები.

დრო მიდიოდა.

ერმიგო გუჯაბიძის შვილები სიხარულით მუშაობდნენ, მათი ოფლი მიწას ცხელ ღვართაფად ეწვეთებოდა...

— ოფლით გაჟონილმა მიწამ უხვი მოსავალი იცის. — ამბობდნ ისინი.

ცხოვრებაში დიდი გარდატეხა მოხდა.

უკვე წელიწადია სოფელში კოლექტივი ჩამოყალიბდა და ღარიბი გლეხობა ისეთი გატაცებით შეუდგა საერთო შრომას, რომ ზოგიერთებს, ვინც მათგან

განზე დადიოდა შურდათ კიდეც მათი შეკავშირება. კოლექტივის ზარის ხმა მთელ სოფელს აღვიძებდა ხოლმე. ეს ხმა რაღაც საზეიმო წკრილით იჭრებოდა ყველა გლეხის კერაში და უნებურ ღიმილს ჰგვრიდა.

ერმიგოს ეს ზარის ხმა ძლიერ ხშირად აუშლიდა ხოლმე მტანჯველ ფიქრებს. ის სულ იმას შიშობდა მისი ვაჟებიც არ აპყლოდნ სოფლის ფეხის ხმას და კოლექტივში არ შესულიყვნენ. ის საყანე მიწები, რომელსაც თავს დაჰხაროდა და უვლიდა შვილებთან ერთად, ხელიდან არ გამოსცლოდა.

უხაროდა ერმიგოს, რომ ეს ზარის ხმა მას არ ეხებოდა და სულ იმას ნატრობდა, რომ კოლექტივი და ახალი ცხოვრება მას არ შეხებოდა.

3

გაზაფხული იყო. დაქინებით იწვიმა, გლეხებს მუშაობა შეუფერხდათ. რამდენიმე დღის შემდეგ მდინარეები გაშმაგებით მოვარდნენ. ცაზე გაწოლილი სქელი ღრუბლები გაიფანტა და მზემ სიცილით გადმოიხედა.

ამ მზემ და სითბომ გლეხები გარეთ გამოიყვანა. ისინი სიამოვნებით სუნთქავდნენ ამ გაზაფხულის თბილ და საამო ჰაერს და შრომასთან ერთად ლალად საუბრობდნენ სოფლის ავკარგზე.

უბნებში კრებები გახშირდა, ირჩეოდა სხვადასხვა საკითხები და ყოველთვის ლაპარაკობდნენ იმ წისკვილის შესახებ, რომლის აგებაც ბელღევში დაიწყეს და მოტორით უნდა ამუშავებულყო. ამ მხარეში ასეთი წისკვილის მოწყობა ინდუსტრიის პირველი ნაბიჯი იყო.

წისკვილი მინდორში შენდებოდა, სადაც არასოდეს მდინარეს არ გაეცლო. გლეხებს დიდხანს არ სჯეროდათ იმ წისკვილის ამუშავება, მაგრამ სულ მოკლე ხანში, მაშინ, როდესაც თითქმის მთელი სოფლის გლეხობა და კოლმეურნეი შეტკრებილიყვნენ, მოხდა წისკვილის საზეიმო ამუშავება. კოლმეურნეების სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც მოტორი აგუგუნდა და დაატრიალა წისკვილის უზარმაზარი ქვები, მათ სხეულში აღტაცების ჟრუანტელი უფლად და მთელი თვის განმავლობაში სულ მასზე ლაპარაკობდნენ.

წისკვილმა დიდი დახმარება გაუწია სოფელს, მათ აღარ უხდებოდათ საფქვავის შორს წადება, მთელი კვირაობით ლოდინი, რადგან პატარა წყლის წისკვილი ვერ აუდიოდა ბევრ საფქვავს.

მოტორიანი წისკვილის აგება განსაკუთრებით კოლმეურნეებს ახარებდათ, რადგან ის მათი თაოსნობა იყო და მათ გამარჯვებაზე ლაპარაკობდა.

ამის შემდეგ ბევრ გლეხს დაებადა აზრი, რომ კოლექტივში შესულიყო, რადგან ხედავდნენ, რომ ისინი მართლაც სოფლისა და მშრომელ გლეხკაცისთვის ზრუნავდნენ. კოლექტივმა ზრდა დაიწყო.

ერმიგოს ეუბნებოდნენ კოლექტივში შესულიყო, მაგრამ მას ამის გაგონებაზე თვალები დაუწითლდებოდა ხოლმე, სახე სისხლით აევსებოდა და ბრაზი მოაწევბოდა ყელში, ის არამც თუ შესვლას, არამედ მის გაგონებასაც ვერ იტანდა, რადგან მაშინვე წარმოიდგენდა, რომ თავისი მიწები სხვისთვის უნდა შეერთებია და თვითონ კერძო საკუთრება დაეკარგა.

— ასე ერთად ცხოვრება რავა შეიძლება! ცოტა მქონდეს და ჩემი ერქვას! — უპასუხებდა ხოლმე ერმიგო და იმავე წუთში შეტრიალდებოდა, პასუხის მიუღებლად მირბოდა, არ უნდოდა მასზე ლაპარაკი.

— რამ შეგაშინა, კაცო, იძულებით კი არ შეგათრევენ კოლექტივში. კოლექტივი სურვილისამებრ შედგა, — მიაძახებდენ ზურგში გაქცეულ ერმიგოს და თანაც სიცილს გააყოლებდენ.

ეს სიტყვები მტანჯველ ფიქრებად აევკიატებოდა ხოლმე ერმიგოს და შინ რომ მივიდოდა სულ კოლექტივზე ფიქრობდა, მსჯელობდა, მაგრამ ვერ გადაეწყვიტა მეზობლის სიტყვა მართალი იყო თუ არა. ბოლოს საკითხს თავის სასარგებლოდ გადასწყვეტდა ხოლმე და გონებაში ჯარასავით დაიტრიალებდა აზრებს: „ჩემი ხარი“, „ჩემი მიწა“, „ჩემი კერა“, რომელსაც დიდხანს თავს ვერ აღწევდა.

4

მთავარ სალაპარაკო საგნად კოლექტივი გახდა.

ბელღეველი კომკავშირელი ბიჭები, რომლებიც ჩოხელთას ხევიდან ზესტაფონში ურნით შეშას ეზიდებოდენ, ახლა ამ ახალი წამოწყების შესახებ გამოცდილი კაცებივით ლაპარაკობდენ.

იმართებოდა კრებები.

ბევრი კარგი სიტყვები ითქმოდა.

გლეხები კრების შემდეგ გრძელი და დუნე ნაბიჯით წავიდოდენ შინ. გზაზე კი ერთმანეთს შორის თამამად მართავდენ საუბარს.

— სხვებს რომ თავი გავანებოთ, ბიჭები როგორღა სხმარტალობენ, ეგენიც ზვის მაჩვენებლები უნდა გახდენ?! — თქვა ბოლმამოწოლილმა ერმიგომ ღრმა ამოოხვრით.

— ჩემო ერმიგო, სჯობს რომ ახალგაზრდებს გოუგონოთ. ეგენი სწორს ლაპარაკობენ. პირველად მაგათ დეიწყეს სოფელში ლაპარაკი, ღმერთი არ არისო, მაშინ ჩვენ თავში ხელს ვიცემდით და გავიძახოდით — ღმერთია გარისხებულო, მაგრამ ღმერთი მართლა არ ყოფილა და ის მუშაკაცის საფრთხობელად ყოფილა მოგონილი.

— რაეა?! ბოვშების სხმარტალს შენც აყევი?! — გაიკვირვა ერმიგომ.

— მე გულახდილად რომ ვაქვია, ბევრი კაი რამე ვაკეთდა კომუნისტების მიერ, ჯერ მარტო ამ წისქვილის გაკეთება რად ღირს! წინათ მთელი კვირეები წისქვილებში სიარულით გვეკარგებოდა.

— ეგ მართალია, მაგრამ...

— ჩემო ერმიგო, კოლექტივისაც არ გავუდგები განზე... თუ თაოსნობას ვერ გამოვიჩენ, თაოსნის მაინც დავუშვებენ მხარს.

ერმიგომ ჯერ გადიხითხითა და მერე უპასუხა:

— მხარს უჩემოდაც დაიმშვენებენ.

5

დილა იყო. მზე ჯერ კიდევ არსად ჩანდა.

გულგაბზარული ღამე ნელინელ ქრებოდა. შუქგამოლუქული მთვარე ლურჯად მოკამკამე ცაზე დნებოდა. მზემ წითლად შეღება აღმოსავლეთი და მთვარე უსახლგრო ცის სივრცეში სადღაც ინთქებოდა.

ბელღველი ახალგაზრდები ჩოჩქოლობდნენ, უფროსები კი გზაზე იდგნენ და ზოგი მათგანი ჩიბუხს აბოლებდა. დილის მყუდროებას ახალგაზრდების ხმაური არღვევდა. მათ ასეთი ხმაური იცოდნენ მაშინ, როცა ჩოხელთას ხევში შეშაზე წასასვლელად ემზადებოდნენ.

ახლა ისინი არ ამზადებდნენ ურმებს და არც ჩოხელთას ხევში წასვლას აპირებდნენ.

ისინი საზეიმო სხდომაზე მიდიან. ამ საზეიმო სხდომაზე უნდა მიეღოთ ახალი წევრები და ყველანი გაფაციცებით ელოდნენ კრების გახსნას.

კრებას ბევრი გლეხები ესწრებოდა, ბარდაველიძეს ძალიან უხაროდა, რომ მის დაწყებულ საქმეს ამდენი ხალხი შემოემატა და გაბრწყინებული თვალებით უტკებოდა. კოლმეურნე გლეხების სახეზე კმაყოფილება ლივლივებდა. წინანდელი ღარიბი გლეხები ახლა თამამად ლაპარაკობდნენ.

გაიოზიც შეერია ჯგუფ-ჯგუფად მოლაპარაკე გლეხებში.

გაიოზი კომკავშირელია და კოლექტივში დღემდის არ შესულა, მაგრამ დღეს გაიოზი მზიარულია, რადგან მამის დაუკითხავად გადადგა გაბედული ნაბიჯი. სხვა ახალგაზრდებთან ერთად თაოსან ბარდაველიძეს ამოუდგა გვერდში. გაიოზი კოლექტივის საზეიმო კრებაზე რომ მიდიოდა, მამასაც უთხრა:

— მამა, შენც წამოდი, მონაწილეობა მიიღე ჩვენს საქმეში. კაი საქმეა, რაც უფრო ადრე მოგვიდებთ ხელს მით უფრო უკეთესია. — მიმართა გაიოზმა მამას,

ერმიგოს ბარდაველიძის დაწყებული საქმის არაფერი სწამდა. შვილს კი ყოველდღე არიგებდა, რომ ჰკვიანად ყოფილიყო. ერმიგოს არ მოსწონდა, რომ გაიოზი ბოლო ხანებში ბარდაველიძესთან ხშირად დაიარებოდა. ერმიგო ღრმად იყო დარწმუნებული, რომ გაიოზი მამის გარეშე ერთ ნაბიჯსაც ვერ გადადგამდა.

— რა დროს ტყვილად სიარულია. იქ წასვლას ის მირჩევნია, ზამთრისთვის ორი ღერი შეშა მოვიშალო. — უპასუხა მამამ გაიოზს, თუმცა ის შეშაზე წამსვლელი არ იყო.

ერმიგო რაკი დარწმუნდა, რომ ბარდაველიძე კრებაზე იქნებოდა, ის მაშინვე ზემო უბანში გაემგზავრა, სადაც მის მოსახლვრედ ბარდაველიძეების ყანები იყო...

იგი წითელ სამანს სულთამსუთავივით დაადგა თავზე, რომელიც ბარდაველიძისა და მის ყანებს შორის იყო. მან ჯერ თავისებურად გაიხედ-გამოიხედა. ადამიანის ხმა არსად ისმოდა. ბოლოს სამანი ბარდაველიძისკენ სამ გოჯზე გადასწია. სახეგაბრწყინებულმა ერმიგომ თავისთვის ჩაილაპარაკა:

— ეს სამი გოჯი მიწა ხომ გამოგრჩი!...

ბევრჯერ იყო ერმიგო გუჯაბიძე ამნაირს საქმეზე შერცხვენილი, მაგრამ მაინც არ ანებებდა თავს. შინ ისე არ შევიდოდა, რომ სხვისი ვენახიდან ერთი სარი მაინც არ შეეტანა.

ერმიგო ბოლო ხანებში ხშირად ლაპარაკობდა:

— ბოლშევიკები კარგი იყვნენ აქნამდის, რადგან მიწები მოგვცეს, მაგრამ თუ ახლა მართლა ეს ცხოვრება აგვირიეს, მერე კი აღარაფერი მეწამება

მაგათი, — შვილებს კი მკაცრად ეუბნებოდა:

— თქვენ ჩემი გაზრდილი ხართ და ჩემს წინააღმდეგ ნუ მიდიხართო.

6

ერმიგო გუჯაბიძის მთელი ოჯახის შემადგენლობა, ეზოში, ვეებერთელა ქოლგასავით ტოტებგაშლილ ხის ქვეშ ისხდა. ირგვლივ პაპანაქება სიცხე ტრიალებდა, მხოლოდ ხისქვეშ ქროდა გრილი სიო...

გაიოზი ახალი მოსული იყო.

ოფლი შეიშრო...

იგი სალაპარაკოდ მოემზადა, მაგრამ დაწყება უჭირს. ხან ილიმება, ხან წარბებს შეიკრავს, ხან სახეზე სიწითლე უფლის და ალმური ეკიდება.

— მამა, ჩვენ უკვე კოლექტივში შევედით.

— ვინ თქვენ?

— მე და ჩემი ძმა.

ერმიგოს თავხარი დაეცა. ათრთოლდა. უცნაური კანკალი აუფარდა.

უნდოდა ისეთი სიტყვა ეთქვა, რომ დედამიწა გაერღვია და მისი ორი შვილი შიგ მომწყვდებოდა, მაგრამ ენა არ ემოძრაილებოდა, რადგან ჯავრისაგან ძარღვები აეშალა.

შვილები მიხვდნენ მამის მეტისმეტ აღელვებას და აღარ გაამწვავეს მდგომარეობა. გაჩუმდნენ. მოუთმინეს.

— ბიჭო, შე არ გასაშვებო, ასე არ მეუბნებოდი კოლექტივში არ შევალო... ბიჭო, რად გაძამირიე დანა ყელში. ჩემი სისხლითა და ოფლით შეძენილ მიწაზე ბარდაველიძემ უნდა იაროს?!

— ნუ გეშინია მამა, უკეთეს ცხოვრებას ვაწყობთ. მერე უფრო ბევრი საყანე მიწები გვექნება მთელ კოლექტივს. — ამშვიდებდა გაიოზი.

— გამხადეთ ჩემი მტრების სასაცილოდ და ეს არის... ხომ გითხარი ნუ აპკიდებიხარ ბარდაველიძეს, მისი გაამხანაგება ხეირს არ დაგაყრისთქვა, ახლად ფეხადგმულ ოჯახს დამინგრევთქვა.

— მამა, დავასრულოთ ლაპარაკი და ახალ ცხოვრებას ერთგულად მოვკიდოთ ხელი.

მიდიოდა ხანი და ერმიგო ნელ-ნელა მშვიდდებოდა.

— დამიჯერეთ, არ შემიძლია სხვებთან მუშაობა.

— ჩვენ გავვიგონე და არ გამუშავებთ.

ერმიგო გუჯაბიძე ჩაფიქრდა. იგი მდუმარედ იყო ერთხანს. იფიქრა, იფიქრა და ღრმა ამოოხვრით თქვა:

— ის კვიცი, რომელიც დედის წინ ხტომას შეეჩვევა, ფათერაკს შეეყრება. გაიოზმა გაილიმა.

— ვითომ, რატომ არ უნდა შევიდეთ კოლექტივში? მიწები არ გვექონდა და საბჭოთა ხელისუფლებამ მოგვცა...

— თუ ასეთი ბოლო ექნებოდა, სჯობდა ცეცხლისთვის მომეკიდა ხელი. ჰაი, ღმერთო, გასწყვიტე ბარდაველიძეები.

დღეები მიდიოდა.

ზაფხულის მცხუნვარე დღეებს ერმიგო უმიზნო სიარულში ატარებდა, ყველგან ერთი და იგივე ამბავი ესმოდა, სოფელში დიდი და პატარა ყველანი კოლექტივის შესახებ ლაპარაკობდნენ, ერმიგოს ყური ისე შეეჩვია ამ ამბავს, რომ უკვე ბედს შეურიგდა.

კოლექტივის შესახებ აღარც ავს ამბობდა და აღარც კარგს...

— ნეტავ კოლექტივში შესვლას მოვახერხებდე თორემ მერე ჩაგათ საქმეს მთლად უკულმა დავატრიალებ. — უთხრა ერთხელ დათა ციბაძემ ერმიგოს, რომელსაც წისკვილის ჩამორთმევის სევდა თვალებს უბნელებდა.

— ვერაფერს ვერ გახდები, ჩემო დათა, კომკავშირლები ნემსებივით დაძვრებიან.

.....

პატარა კოლექტივი დავაჟაკცდა...

განმტკიცდა...

გაიზარდა...

იქ გეგმიანი მუშაობა არის გამართული. შექმნეს ბრიგადები და ყოველ დღილით სამუშაოებზე მიიქეპრიან.

— ეს კოლექტივი არც ისე ცუდი რამ ყოფილა, როგორც ჩვენ გვეგონა. შეხედე რა ხალისიანი მუშაობა აქვთ გამართული!..

— ასეა, ჩემო კარგო, ახალი ყოველთვის უცნაური გეჩვენება, მაგრამ, დახე, რა კარგი ყოფილა რისიც ჩვენ გვეშინოდა.

ლაპარაკობდნენ გლეხები, რომლებიც კოლექტივის გარეშე იდგნენ. კოლექტივში ყოველი საქმე სიმღერით კეთდებოდა.

ერმიგოს უკვირდა, რომ ასე მშვიდობიანი მუშაობა იყო გამართული კოლექტივში. წინათ კი ფიქრობდა, რომ თითქოს კოლექტივში ხალხი ერთმანეთს დახოცდა. მაგრამ საჩხუბარი არაფერი არ ყოფილა. იქ, ვინც მეტს მუშაობს, ის მეტს ღებულობს.

7

ზაფხული ახალი დაწყებული იყო.

კოლექტივის ნაადრი სიმინდები სამარგლი იყო. ეს იყო კოლექტივის მიერ პირველი მარგვლა. ბარდაველიძეს უხაროდა, რომ სიმინდი კარგი სამარგლი იყო. სიმინდს მიწა დაეფარა და ლურჯ ზღვასავით ბიბინებდა.

— აბა, ბიჭებო, თოხები, თოხები! — გაისმა კოლექტივის უბანში ბარდაველიძის ხმა.

სოფელი შეიშმუშნა.

ახმაურდა.

— თოხი სამართებელივით უნდა მოვლესოთ. — იძახოდნენ ახალგაზრდები.

— იარაღი თუ კაცს არ გივარგა, საქმეს ვერ გააკეთებ. — ირწმუნებოდა ზოგიერთი.

თოხებს ჯერ ჩაქუჩით დაუსწორეს პირები, მერე კი ლესვა დაუწყეს. მთელს უბანში რკინების ისეთი ხმაური ისმოდა, რომ თითქოს სამკეცლოები იყო გახსნილი.

ბარდაველიძე დიდის მზრუნველობით ეკიდებოდა ყოველ წვრილმანს, ამიტომ დადიოდა იგი ყოველ კოლმეურნესთან და თოხებს სინჯავდა.

— თუ თოხი არ გივარგა, ისე მუშების სათვალავში ნუ ჩაითვლები. — ეუბნებოდა თითოეულ მეთოხურს.

ასე ფიქრობდნენ სხვებიც.

— ეს დიდი საქმე სიხარულით დავიწყეთ, მეტი საქმე გვინდა გავაკეთოთ და ბლაგვ იარაღს ხელში როგორ დავიკავებ. მოლესილი თოხი მკლავს ასვენებს. — უპასუხებდნენ კომკავშირელი ბიჭები.

მყუდრო დილა გათენდა.

მინდვრები ცვარით იყო დაფარული. არემარე ნაწვიმარით იყო. ადამიანს უკვირდა, რომ მოწმენდილმა ცამ ამდენი წვეთები საიდან გაჟოჟონა.

ბარდაველიძემ რომ ასეთი დილა დაინახა, წარბი გაეხსნა და სიხარულით თქვა:

— ზაფხულში ნამუშევარს, ცვარიანი ღამე ძალიან უხდება...

.....

კოლმეურნეებმა დილით, სოფელი ხმაურით დატოვეს და მხრებზე გრძელტარიანი თოხები ჰქონდათ გაწყობილი.

პატარა ლორთქო სიმიწის გაშლილი თოკით შემოჰყვენ ბელღეველი კოლმეურნეები.

მთელი დღე სიმღერა არ შეწყვეტილა და მეტად მიმზიდველ ხმაზე ისმოდა:
 კოლექტივში შეგვავშირდით,
 დავამარცხეთ მტერი,
 შერცხვეს იგი, ვინც არ არის
 კოლექტივის წევრი...

იმღეროდნენ ისინი და მათ ხმაშეწყობილ სიმღერის ხმის აწევდაწევას თოხებიც თავისთავად მიმოსდევდა...

8

ერმიგო გუჯაბიძემ ორლობაში ძველებურად სიარული, მაინც არ დაივიწყა...

კოლექტივს ბევრი მიწები ჰქონდა, მაგრამ ერმიგოს გული მაინც არ ძღებოდა. თოხით მუშაობის დროს თუ ის ნაპირში მოხვდებოდა მოსაზღვრის მიწა აუცილებლად უნდა გადმოეთოხნა.

კოლექტივს კერძო მეურნეები ჰყავდა მოსაზღვრედ. ერთხელ, როცა გააფთვრებული მუშაობა იყო და ბარდაველიძე ქორივით ტრიალებდა ამხანაგებთან, მოულოდნელად შემოესმა გულმოსული კაცის ხმა.

— კაცო, ქვეყნის მიწები თქვენს ხელშია და მე რაღას მართმევთ?!

— აჰა, ბარდაველიძე, უპასუხე იმ კაცს რა უნდა. — მიაძახეს მეთოხურებმა. ბარდაველიძემ თოხი დააყუდა და იმ გულმოსული კაცისკენ წავიდა.

— რა ამბავია, ჩემო ნოშიო!

ნოშრევანმა უამბო ყველაფერი. ბარდაველიძემ დაამწვიდა გაცხარებული მეზობელი და უთხრა, რომ ასეთ შემთხვევას ამის შემდეგ ადგილი აღარ ექნებოდა.

ნოშიო დამშვიდებული დაბრუნდა უკან.

— კაცო, ერმიგო!

— რაშია საქმე.

ბარდაველიძეს სიცილი ადგა ბაგეებზე, არ უნდოდა გაცინება, მაგრამ სიცილი თავისთავად მოდიოდა.

— შე კაი კაცო, კერძო რომ იყო, სხვა არის, მაგრამ ჩვენ ნაქურდული რად გვინდა.

ერმიგომ მეზობლის ყანისკენ გაიხედა...

ჩაახველა.

— კაცო, ქე კი არაფერი მომიპარავს, არამედ კვალი ამოვწმინდე.

ყველა სიცილი წასკდა და ერთხმად დაიძახეს.

— ძველი ხარ, ერმიგო, ძველი.

— ამის შემდეგ ნაპირში ნულარ დადგები, ერმიგო.—უთხრა ბარდაველიძემ. გაიოზს არაფრად მოეწონა მამის ასეთი საქციელი და თავისთვის თქვა წყნარად.

— ეს უკუღმართობა მაინც არ მეიშალა...

.....

კოლმეურნე გლეხები მუშაობით იყვნენ გართული. ერმიგო კი ნაკლებად მუშაობდა. გაიდებდა მხარზე გრძელტარიან ნაჯახს, მეორე ხელში თავისი ყავარჯენი ეკავა და აუჩქარებელი ნაბიჯით დადიოდა კოლექტივის ტყეში.

მთელს სოფელში ორი ჰექტარი ტყე იყო და ისიც კოლექტივის ეკუთვნოდა. ის ტყე მთელს სოფელს ამწვენებდა. მის ჯანსაღ ჰაერს ხარბად ისუნთქავდა მთელი მოსახლეობა. ერმიგო ყოველდღე ამ ტყეში ტრიალებდა რაც ის კოლექტივის წევრი გახდა. ტყეში ხშირად ქრიდა ერმიგო წვრილ ხეებს. ბარდაველიძე დაუკვირდა საქმეს, ერმიგოს გაფრთხილება მისცა. ბოლოს გამგეობის სხდომაზე მოილაპარაკეს და ტყის მცველად თვით ერმიგო დანიშნეს.

ამის შემდეგ ერმიგომ კიდევ უფრო მოუხშირა ტყეში სიარულს და კიდევ უფრო თავისუფლად დაიწყო ხეების ჭრა. ბოლოს წვრილებს მსხვილებიც მიაყოლა.

ბარდაველიძემ კიდევ დაათვალიერა ტყე და მერე მთელი კოლექტივი ამოძრავდა. ტყე გვარდიანად იყო გაჩეხილი.

— კაცო, მაგის გამოსწორება ყველას გაუძნელდა. მეზობლები მუდამ მაგის დარიგებაში ვიყავით, შვილები ხომ თავგამოდებით ებრძოდნენ ამ ახირებული ხასიათის გამო, მაგრამ არ იქნა და არ გამოსწორდა.

— ჰო და თუ ყველას გაუძნელდა მაგის გამოსწორება, აბა ახლა კოლექტივმაც სცადოს.—ლაპარაკობდნენ კოლმეურნენი.

ბარდაველიძემ რამდენიმე კოლმეურნესთან თათბირი გამართა, თუ როგორი სასჯელი მიეცათ კოლექტივის ქონების მიმთვისებლისათვის.

— ეგ კაცი, ამხანაგო, კოლექტივის საერთო კრებაზე უნდა გავასამართლოთ...

— არ კმარა მხოლოდ გასამართლება, უნდა გაირიცხოს...

— ასეთი მოქმედება, ამხანაგო, ნამდვილი მაგნებლობაა...

— ერმიგო არ უნდა დაეზოგოთ, მაგრამ გაიოზი მეტრალეობა...

— გაიოზი რა შუაშია, იგი ჩვენზე უფრო ჰკიცხავს.— ლაპარაკობდნ თათბირზე გლეხები, ბარდაველიძის მეთაურობით.

ერმიგოს გასამართლებან დაადგინეს, ან კი რას დატოვებდა ბარდაველიძე უყურადღებოდ, რადგან კოლექტივის ჩამოყალიბებაზე მან ბევრი ოფლი დაღვარა.

ერმიგოს გასამართლება სათემოზე დანიშნეს.

ბოლოს, როცა ყველანი შეგროვდნენ, ერმიგოც გამოჩნდა. ტანი რალაც მძიმედ მოჰქონდა. მის გაფითრებულ სახეზე ნაღვლიანი ელფერი იყო გაკრული. მოგროვილ ხალხის სალაპარაკოთ მხოლოდ ერმიგო იყო გამხდარი.

9

ერმიგოს გასამართლებამ დიდი ინტერესი გამოიწვია და იგი თითქმის მთელი დღე გაგრძელდა.

გამოდიოდნ კოლმეურნე გლეხები და აღნიშნავდნ ყველა ნაკლს, რაც ერმიგოს ახასიათებდა.

გაიოზმაჯარ დაინდო კოლექტივის ქონების გამწვანებელი მამა, და ყველაზე უწინ შვილმა წამოაყენა გაუსწორებელი მამის კოლექტივიდან გარიცხვის საკითხი. შვილის სიტყვებზე ხალხმა მწარედ ამოიგმინა და აქეთ-იქით ჩუმად ხმაც გაისმა:

— საწყალმა მოხუცმა რა უნდა ჰქნას ახლა, როგორ უნდა მოაწყოს ცხოვრება.

ერმიგოს სახეს სირცხვილის ალი სწვავდა. თავის სიდანაშაულეს იგი კარგად გრძნობდა. არ უნდოდა სიტყვა ეთქვა, რცხვენოდა ხალხის, მაგრამ მაინც აიღო სიტყვა.

— სირცხვილია ჩემი ხნის კაცის თავზე, რომ ასეთი ამბავი დატრიალდება, მაგრამ რა უნდა ვქნა. ჩემს თავს უდიდეს დანაშაულად ვთვლი. შვილებიც მუდამ მეუბნებოდნ, რომ გამოვსწორებულყავ. კოლექტივმა სამართლიანად, აი თქვენს წინაშე მომიყვანა. კოლექტივის ტყეში მოჭრილი ხეები ზოგი გაყიდე. ვგრძნობ ჩავიდინე დიდი დანაშაული, მაგრამ ვდებ პატიოსან სიტყვას თქვენს წინაშე, რომ მეპატიოს ეს დანაშაული და თავს დავდებ კოლექტივის საერთო წარმატებისათვის. — ასე დააბოლოვა თავისი აზრი ერმიგომ, მაგრამ მის სახეზე უდიდესი მწუხარება იხატებოდა. ერმიგოს თავის მეზობლების თვალში ასეთი სიბრალული არასოდეს არ გამოუწვევია.

ბოლოს ბარდაველიძემ ილაპარაკა. მან აღნიშნა ერმიგოს უდიდესი დანაშაულობა და კოლექტივში მისი დატოვება სამართლიანად სცნო, რადგან ერმიგომ გულწრფელად აღიარა თავისი დანაშაული.

ეს აზრი კრებამაც მოიწონა.

ერმიგო ნახევრად ფერდაკარგული მივიდა სახლში. რამდენიმე დღე გასტანა ერმიგოს უკმაყოფილებამ. ბოლოს გამოვხიზლდა. ახალ ცხოვრებას სწორად შეხედა და კოლექტიურ მუშაობაში ენერგიულად ჩაება.

— ყველაფერზე ძლიერი კოლექტივის ნებისყოფა ყოფილა, ჩემზე მხოლოდ კოლექტივმა იმოქმედა. მადლობელი ვარ ამხანაგების, რომ არ დამღუპეს და ამ მზიარულ და შეთანხმებულ მუშაობიდან არ გამომრიცხეს. — ასე ლაპარაკობს ყველასთან უკანასკნელ ხანებში ერმიგო გუჯაბიძე.

არ სძინავს სოფელს

და შემოდგომის ფერმკრთალი ღამე
დაეშვა სოფლის გადაშლილ არეს.
ხეზე ფოთლებმა ჩაიშრიალეს
და გაძარცვული ველი დაფარეს.
მთვარე ამოდის ნამგლისებურად
და იგი სხივებს მიდამოს მოჰყენს,
სოფელს განწყობილს კოლექტიურად
შრომით დატვირთულს არ სძინავს სოფელს.
შრომა იზიდავს ფოლადის მკერდებს,
შრომას საერთოს, არვინ გაურბის.
ო! კაცი როგორ არ უნდა მღერდეს,
როცა სიცოცხლე სიცოცხლით მოდის.
ვინღა იფიქრებს, ოდესღაც ამ ხალხს
ტანჯვა-წამება ბევრი უნახავს.
და ქარიშხლიან ბნელ საუკუნეს
დაბრკოლებები გადაულახავს.
და დღეს გვიზიდავს აქ შრომის დროშა,
არ მსურს, მოვცილდე—ცქერას ვუნდები.
როცა ფარდები ოქროსფრად მოჩანს
და ქრიალებენ გზებზე ურმები.
ყანაო, თურმე დამწიკვებულხარ,
შემოდგომაა, ყანავ იჭრები—
მოჭრილ თავთავებს გიყურებ, დუმხართ,
ველს გაჰკივიან ჩვენი ბიჭები.
გადმოშოლტილი სხივები მთვარის
ეთამაშება ჩეროებს ფერმკრთალს.
ახალ ყოფაში სიცოცხლე ყვავის—
სიცოცხლე ახალ ძაღლონით ფეთქავს.
ქარმა ჩალები შეაშრიალა,
გადამწიფებულს გაჰკივლა ყანებს.
ოქროსფრად სივრცე გადაიშალა,
სურათი სოფლის იტაცებს თვალებს,
ნამგლისებურად ამოდის მთვარე
და იგი სხივებს მიდამოს მოჰყენს.
და როცა კენისის ქარი თარივით,
შრომით დატვირთულს არ სძინავს სოფელს.

სამოქალაქო ომებიდან

ღვარძლი და რისხვა თვალებმა შესევს,
განსაცდელის ჟამს გვიკაწრავს ხორცი,
გადადიოდა მხრებიდან მხრებზე
დღეები ჟღერის, დღეები ხოცვის.
ვერაგებს ტყვია სანგრებში ხედა,
გამოგვივლია შენლა ფიცხელი.
მტრის დასაფლეთად დაგეშოლ მხედარს,
მიაქროლებდა ფეხმარდი ცხენი.
სამოქალაქო ომების თვეში
დავძგერებოვართ მკერდებით კლდესაც.
ემატებოდა ტყვიების თქეში
ძუღუბმოჭრილ დედების კვნესას.
ვგრძნობდით კრილობებს სისხლი სდიოდათ,
ორლესილებით ნაფატრი სახსრებს.
გვედაგებოდა, გეწვავდა, გეტკიოდა
სხეულის კანი საფანტით სავსე.
ვისაც ვესროლეთ ჩამომხობილა,
და გაჰყოლია დაღმართს ქროლებით.
სიძნელები ჩამოხჩობილან,
ვერ გებულობდენ დაღლას სწორები.
გულმრისხანებით გაგვკარებია
მემუხანათე გაშმაგებული
და შემოტევის გამკლავებია,
შრომის სამშობლო ლაშქარქებული...
სიმწრით გათოშილ ძარღვებს ვიკბენდით,
როს არსებობა გავდა წვალებას,
ჩვენ დავაჩქარეთ მენშევიკების
სამარადისო გარდაცვალება.

საგოთა მოსკოვი

ხარ წინამძღოლი ფესვებმაგარ ამ საუკუნის,
საბჭოთა ცისქვეშ ამართული დგეხარ კლდესავით,
შენი სხეული ამაყია და უშიშარი,
ბევრჯერ მოსეულ მტრების მიერ დაუქუსლავი.
შკერდი ასწიე, შეეჯიბრე ჟამთა სიმაღლეს,
რომ სხვა ქვეყნებიც ბრძოლის ცეცხლით ააგრიალო,
აჰა, მოფრინდენ ფრინველები ფოლადის ფრთებით,
რომ შენს მიდამოს, შენს გაშლილ ცას გადაიარონ.
ბრუნავს ქუჩები, მოძრაობენ თითქოს სახლებიც,
ოცდაათხ საათს გადაჰქივის ხმა რადიოსი,
საქე ტრიალებს მოქმედების მაჩვენებელი,
და გზა იხსნება განახლებულ კაცობრიობის.
იდიდოს მხარემ ბრძოლისა და სიხარულისამ,
შემოქმედების რომ აქვს ცეცხლი გამოუღლავი.
დიდო მოსკოვო! მშობელი ხარ ახალ კულტურის,
დიდო მოსკოვო! მშობელი ხარ თავისუფლების.
იყო შეტევა კლასებს შორის, იყო ბრძოლები,
მაგრამ მრავალჯერ ჩახშობილა ხმა სიმართლისა,
დღესაც შორეულ დასავლეთში ტალღად აშლილი,
გრიანებს ხმები გამძაფრებულ ქარიშხალისა...
რა დღენი იყო მრისხანე და გაუცინარი,
ცას როგორც ფარდა ჩამოეშვა შავი ღრუბელი,
და ქუჩებიდან მოედნებზე თეთრად გაშლილი,
სახლებს ებურა ქვემეხების კორიანტელი.
თვითონ ლენინი გრიგალივით თავგანწირული,
კაცი, რომელმაც ამ ცხოვრების შეცვლა ითავა,
იდგა და ბრძოლებს ტრიბუნიდან ხელამაწოთული,
გამარჯვებისთვის ის საკუთარ სისხლით მართავდა.
შემდეგ იცვალა ეგ ცხოვრება და თითქოს ახლა,
უფრო ანათებს მისი ზეცა და ვარსკვლავები,
ირგვლივ შრომაა სიხარულის გამომსახველი,
და გუგუნებენ ცად აწვდილი ჩვენი ქარხნები.

ვრცელი მინდვრები დავიუფლეთ, დავამუშავეთ,
 დავიმორჩილეთ თვით მიდამო მიუვალ კლდეთა,
 და სადაც უწინ მესაყუთრის ენთო თვალები,
 არის სიმღერა გამარჯვებულ კოლმეურნეთა.
 დიღო მოსკოვო! ეგ ცხოვრება შენი ხვედრია,
 აღმშენებლობით წინ გასწიე, ნულარ დაიხვე,
 სტალინ, დღეს შენ ხარ წინამძღოლი განახლებისა,
 ლენინის ცეკა რომ აბრუნებს ბრძოლის ქარიშხლებს...

მოსკოვი

ქონსტანტინე ჰანტუარიშვილი

ნ ა დ უ რ ი

დილაა. გაშლილ შარა-გზას
 ფარავს ყიჟინა, ხმაური;
 ცხოვრება სულ შეიცვალა
 ახალი სხვა სიხარულით!
 მიწის სიუხვე გვახარებს,
 გმირული შრომის შედეგად,
 განახლებული სოფელი
 ჩვენი მკლავებით შენდება.
 გახედეთ ველებს გადაშლილს:
 ტრაქტორით ყამირს დატორილს,
 ათასი კაცი განგაშით
 არის ამ ველის პატრონი!
 მხიარულდება ტყე-ველი
 რას არ იუფლებს მკლავები;
 არ დაგვრჩეს გაურღვეველი
 მიწის არც ერთი მტკაველი.
 იზრდება კოლექტივი და
 დავიპყრეთ ველი მთიანი;
 შოდის შრომით და ოფლის ღვრით
 ახალი ადამიანი!

ც ი ლ ი ა

(„ღონბასის“ ცხოვრებიდან)

განთიადის სხივებში გადატყდა ღამე. მალაროს საყვირებმა აახმაურეს მუშათა ბინები. გამოცოცხლდნ მიძინებული სახლები.

მე და მალაროს საყვირი სოცშეჯიბრებაში ვართ ჩაბმული. დღესაც მე გავიმარჯვე. პირდაბანილი და წასასვლელად მომზადებული ვიყავი, როცა საყვირის ხმა ჩემს ოთახშიც გაისმა. გამოვედი ბინიდან. ჩქარი ნაბიჯით გავყვეი მალაროებისაკენ გზას.

იქვე სასადილოა მალაროს გვერდით და მეც იქ შევუხვიე. მუშები საუზმობდნ. მივუჯექი მაგიდას. ვისაუზმე. არ გასულა ხანი, რომ ძირს ჩამავალ პირველ ბაღიას გავყვეი.

რალაც ჟრუანტელს გრძნობ, როცა ელვასავით მოწყდება ბაღია და ძირს დაქანდება. ასე გვონია, კაბელებს მოწყდაო.

10 წუთით ადრე მივედი სანგრევთან.

ჩემი ბრიგადის წევრები თანდათანობით იკრიბებოდნ. ისინი წერაქვებს ათვალეირებდნ, სინჯავდნ. იარაღი მალაროელი მუშის მარჯვენა ხელია. კარგი წერაქვი, თუ მისი წვერი გამოპირული და ნაწრთობია, მუშაობის ხალისს აორკეცებს.

მე სიყვარულით ვუცქეროდი ამხანაგებს—მალაროელ ძმებს, მათთან ერთად, მთელს სხეულში, უსაზღვრო ძალასა და ენერგიას ვგრძნობდი.

რამდენჯერ სასახელოდ გავგიმარჯვია ჩვენ სოცშეჯიბრებაში. რამდენჯერ აგვიღია პირველობა დამკერელთა შორის. ეს ამხანაგები მუდამ ჩემთან იყვნენ ჩემს ბრიგადაში და მუდამ ერთად ვინაწილებდით შრომის ფრონტზე გამარჯვებით გამოწვეულ სიხარულს. ჩვენ მალაროელებმა ვიცით ნამდვილი ამხანაგური სიყვარული. მეც მიყვარს ჩემი ბრიგადის წევრები, მიყვარს ისე, როგორც ღვიძლი ძმები. მათ თვალეებში მეც ვკითხულობ ჩემდამი სიყვარულს. ეს მუშური სიყვარულია, შრომით და შრომაში აღძრული.

მე მანქანით ვმუშაობ, ხოლო ისინი კი წერაქვებით. ერთად ვუტევთ ნახშირის ჯიუტ ფენებს.

ჩვენ გვესმის ერთმანეთის ენა. უხმოდ ვხვდებით ერთმანეთის გულის ტკივილებს. ეს ენა თვით მიწის გულმა შექმნა, ერთი კილომეტრის ქვეშ მფეთქავმა. მას ეხმაურებიან წერაქვის დარტყმის ხმა და ნახშირის ზოდების გუგუნე.

უკვე ყველანი შეიკრიბნ. დასვენებული ენერგიით ეკვეთენ მადანს.

რამდენი ცეცხლია მათ თვალეზში, რამდენი ძალაა მათ დამკლავებულ ხელების კუნთებში, რომლებიც ჯაჭვივით იბურცებიან.

ცეცხლია მათი გული, ფოლადია მათი ნება და უსაზღვროა მათი მუშური ენტუზიაზმი.

აი, ჩვენი მიხაილი, სანიმუშო დამკვრელია მთელ მეთექვსმეტე „შტრეკში“... რომ წაიგრძელებს კისერს და წერაქვს მოიქნევს, გახარებს, ზოდებათ რომ გლეჯავს ნახშირს. როცა დადის, მუდამ გესმის მისი დიდი ჩექმების ბრახუნის, მძიმედ დააბიჯებს. იგი ქუჩაშიც ისე დადის, თითქოს მალაროშია. სწორედ სიარული არ შეუძლია. ალბად, ქუჩაშიც პგონია, რომ მალაროში იმყოფება. ბიჭები მას მეტ სახელად „ფლახუნას“ ეძახიან.

აი, ალექსე, მუდამ რომ ბუზლუნებს; სამუშაო არ მყოფნის, ნორმა გამიდიდეთო. ნორმას უმატებენ, მაგრამ ის მაინც ბუზლუნებს. მას ჩვეულებად გადაეჭვა ნორმის მომატების მოთხოვნა.

აი, გრუზა თმიანი სერგიც—მაგრამ განა მარტო ესენი არიან.

ჩემი ბრიგადის წევრები ყველა ლომივით ვაჟაკია. ერთმანეთზე უკეთესები არიან და მე არც კი ვიცი, რომელი მათგანი უფრო გამირულად მუშაობს, ან რომელ მათგანს ეკუთვნის პირველობა ამხანაგებში. მე მხოლოდ ვიცი, რომ ისინი ყველანი პირველები არიან, რომ ყველა ღირსია ატაროს საპატიო სახელი ხუთწლედის გმირისა.

— ალექსე, ალექსე, შენს ჩექმას ორაგულივით დაუღია პირი! საკმელს ხომ არ ითხოვს? მიხედე!

გადაკრა მენიჩგე ვალოდკამ ალექსას და დახეულ ჩექმებზე მიუთითა, ამან მუშების საერთო სიცილი გამოიწვია.

— აი ნახე ხვალ, ვალოდკა, თუ თვალები არ დაგვრჩეს ჩემს ახალ ჩექმებზე! მეშინია, თვით შენ ორაგულივით პირდაუჩენილი არ დარჩე, როცა დაინახავ!—უპასუხა ალექსამ.

მე საათს დავაცქერდი—მუშაობის დაწყებამდე მხოლოდ ორი წუთიღა გვრჩება. სამუშაო შევათვალე რე ხელმეორედ და შემდეგ ამხანაგების განაწილებას შევუდექი.

— ბიჭებო, კოლია სადღაა?—ვიკითხე მე, როცა ჩვენი მონტიორ პეტროვის ქერა ნაყვავილარი სახე მუშებში არ აღმოჩნდა.

— კოლიას სასწრაფო დებეშა მიუღია მშობლებისაგან. სასწრაფოდ გაემგზავრა.

მე თავი ჩავეკიდე.

დავრჩით მაშ მონტიორით.

ვიფიქრე კუზნიჩის შევეუთვლი-მეთქი, მაგრამ უკვე გვიანაა. მუშაობის დაწყების დროა და მონტიორი კი არ არის. გულზე გამეკნწლა. არ ვიცოდი როგორ მოვექცეულიყავ.

— სალამი ამხანაგებს!—დარეკა ამ დროს კრიალა ხმამ. „ვოლფის“ პატარა ნათურა პირდაპირ სახეში შევანათე უცნობს.

ვიცანი მალაროელის სპექტანსაცმელით გამოწყობილი პირველი მონტიორი ქალი—ცილია.

ხოხვით გამოიარა გვირაბის ნაწილი და მუხლებზე წამოდგა.

— ამხანაგო ვალია, ცეხის გამგე ბაზდარემა თქვენს ბრიგადაში გამომავანა პეტროვის დაბრუნებამდე!— მითხრა და მარჯვენა ხელით, რომელიც ტალახითა და ნახშირით ჰქონდა გასვრილი, ჩამოფხატული პლასტიკური ჯიბის უკან გადაიწია.

— კეთილი...— ვუპასუხე მე და ამხანაგებისაკენ მივბრუნდი. სულ დამავიწყდა, რომ დაბალ მაღაროში ვიმყოფებოდი და შემობრუნების დროს თავი ფუტქანს მივარტყი.

რალა მაინცდამაინც ასეთ დროს შევრცხვი?

— (ვა ხომ არ გინდა შეანგრიო მაგ თავით, კაცო?)— გადაიხარხარა მუდამ ხუმარა პეტრუცი.

— აბა, ბიჭებო, დავიწყეთ!— შევძახე პასუხათ და თავის მირტყმა ამით ჩავაფუჩეჩე.

დამკლავებულნი მემალაროენი სწრაფად გალაგდნენ „ლავში“ და ერთსა და იმავე დროს მოქნიული ხუთი წერაქვის ხმა შეუერთდა ახლად გამოღვიძებულ მაღაროს გუგუნს.

ორი მენიჩხე: ალექსა და ვალოდია ც სწრაფად მიხობდნენ დაგროვილ ნახშირთან და ქვევით კონვეიერისაკენ დაუწყეს გადმოყრა. დიდ ფენებს ხელით აგორებდნენ და კონვეიერზე შეაგდებდნენ.

მე მანქანასთან მივედი, კიდეც კარგად შევათვალეიერე, ხომ არაფერი სტკივამეთქი ჩემს მანქანას და რა დავრწმუნდი, რომ მისი ფოლადის კბილები მზად იყო ბრძოლის დასაწყებად, დენმკვეთისაკენ მოვიხედე.

მიცემულ ნიშანზე შეირბა დენმკვეთთან მდგარი ჯანსაღი სხეული მონტორი ქალისა და მისმა ღონიერმა მკლავებმა მარჯვედ გადმოსწიეს სახელური. ელექტრონის ნაკადმა აახუზუნა ჩემი მანქანა. ელექტრო ენერგიით სუნთქვა დაიწყო მისმა ლითონის ფერდებმა.

თვლები გადავაველე ნახშირის ბზიალა ზოდებს „ვოლფის ციკინათელას“ სინათლეზე, ამოვარჩიე მანქანისათვის კარგად მისადგომი ზოდები.

ერთი წუთი და ჩემი „გუფტმანი“ ხორთუმი თხუნელასავით მიძვრებოდა წინ, ნახშირის ჯიუტ ფენებში.

ღრინავდა „გუფტმანი“, ენტილატორის მზულის უერთდებოდა მისი შეუწყვეტელი ზუილი.

დენმკვეთთან მოფუსფუსე მუშა-ქალი ხშირად ღიმილის თაიგულებით მაჯილდოვებდა და მეც ამ ღიმილით აღგზნებული ღიმილისავე ცეცხლიან კონებს ვგზავნიდი მისკენ.

რალაც მიმატებდა ამ დღეს ძალღონეს, რალაც მეტი ენერგია ამოძრავებდა ჩემს მანქანას და მეტი თავდადებით მუშაობდნენ ლურჯ ხალათიანებიც.

მთელი სამუშაო დრო ისე გავიდა, რომ არც კი გამიგია.

— ვალია, მგონი ამაღამ აქ დარჩენას აპირებ.— შემომეყრნენ ამხანაგი მუშები.

მუშაობა შევწყვიტე. მანქანა დავაყენე და ამხანაგებს ხოხვით გავეყვი გასასვლელისაკენ.

მე მოკლე გზა ავირჩიე, მაგრამ ძალზე ტალახიანი აღმოჩნდა და ჩემი ბრე-
ზენტის სქელი შარვალი შავი კუბრივით გახდა.

მუშები ბადიებს უცდიდნენ. მათთან იდგა ჩვენი მონტიორი ქალიც.

ჩემი შარვიდან შავ-ტალახში შერეული წყალი წურწურით ჩამოდიოდა.
შემრცხვა. ქალს მოვერიდე.

მაგრამ, როცა მის შარვალზე და ხალათზე ასეთივე ამბავი შევამჩნიე, მის
გვერდით დავდექი.

მე და ცილია ბადიაში ერთად მოვხვდით. მე რალაც სითბო ვიგრძენი ამ
ვაჟურად ჩაცმული მაღაროელი ქალის გვერდით, როცა ზევით ამოვედით დღის
სინათლეზე, მზის კაშკაშა—სხივებს თვალი ვერ გავუსწორე და დავხუჭე. ქალის
სითბოს ახლა მზის სითბო მიემატა. თვალდახუჭულმა გულის სიღრმეში ორივე
სითბო შეერთებულად ვიგრძენი, ორივე ძალას მმატებდა და მიხაროდა.

გავახილე თვალები თუ არა, სახეში ორმა მზემ შემომანათა. ერთი იყო
ნახშირით გამურული ქალის მეგობრული ღიმილი, ტუჩებს შორის გამოშხირალ
თეთრ კბილებზე აწყვეტილი...

ლენინი და მწერლობა

„ძირს უპარტიო ლიტერატორები!
ძირს ზეგაცი ლიტერატორები!
ლიტერატურული საქმე უნდა გახდეს საერთო
პროლეტარული საქმის ნაწილი“.

ლენინი

„პრინციპების მორიგება“ არ შეიძლება, შეიძლება მხოლოდ მათი გამარჯვება.

სტალინი

რევოლუციური მარქსიზმის კლასიკოსების კოლოსალური ლიტერატურული მემკვიდრეობა ჩვენი ისტორიული განვითარების ახლანდელ ეტაპზე ნაკლებადაა გამოყენებული ლიტერატურის მეცნიერებაში.

დღესაც მოკრავთ ყურს მენშევიკურ ცილისწამებასა და ანეკდოტს, რომ მარქსიზმის კლასიკოსებს ლიტერატურის საკითხებზე მხოლოდ შემთხვევითი ფრაგმენტალური მოსაზრებანი აქვთ გამოთქმული, რომ მათ „ესთეტიკის სისტემა“ ვერ შექმნეს; არსებობს მხოლოდ საერთო მეთოდოლოგიური მითითებანი, რაც „კონკრეტიზაციას“ საჭიროებს.

და მართლაც მოწამე ვართ, რომ ეს „მარქსისტები“ მარქსიზმის კლასიკოსების თეორიული დებულებების მხატვრულ-ლიტერატურულ „კონკრეტიზაციას“ აწარმოებენ და მარქსისტულ მეთოდს ისტორიულ-ლიტერატურულ პროცესებს „უსადაგებენ“. წამოაწყეს მარქსიზმის „გალრმავებისა“ და გამდიდრების“ რევიზიონისტული ცდები, მაგ., პერევერზევი განსაზღვრავდა რა ხელოვნებას, როგორც თამაშს, დადგა კანტის ესთეტიკის იდეალისტურ პოზიციასზე; ტროცკი „ემიჯნებოდა“ რა ფორმალისტებს, აითვისა მხატვრული ნაწარმოების გამოკვლევის ფორმალისტური ტექნიკა. მისი ფრაზაა: მარქსიზმი არ შეიძლება იყოს ხელოვნების შესწავლის მეთოდი. პლენანოვმა თავის სისტემაში ფართოდ გაუღო კარი კანტიანურ, ჰეგელიანურ ესთეტიკის ელემენტებს, ზოგიერთ შემთხვევაში გადავიდა კულტურულ-ისტორიული სკოლის წარმომადგენელთა პოზიტიურ პოზიციებზე და სხ.

მემკვიდრეობის ეს „გალრმავება“, გაყალბება და შეუფასებლობა შემთხვევითი როდია, მიზეზი იმ მენშევიკურ მეთოდოლოგიაში მარხია, რასაც ეს „მარქსისტები“ ატარებენ.

ის გარემოება, რომ მარქსიზმის კლასიკოსებს არ აქვთ შემუშავებული ესთეტიკის სისტემები და დაწერილი—გაშლილი შრომები ხელოვნებისა და ლიტერატურის საკითხებზე, სრულებითაც არ იძლევა ამ საკითხებში „თავის-

უფლად თავის გრძნობის“ შესაძლებლობას; უნდა გვახსოვდეს, რომ სპეციალ პრობლემათა გამოკვლევისათვის გამოსავალი მომენტები ნამდვილად მოცემულია მარქსიზმ-ლენინიზმში, სინამდვილის შემეცნებისა და რევოლუციური გარდაქმნის რევოლუციურ მეთოდში.

მიუხედავად იმისა, რომ მარქსიზმის კლასიკოსებს არა აქვთ „ესთეტიკის სისტემები“, გაშლილი შრომები ხელოვნებისა და ლიტერატურის საკითხებზე, მათ ბრწყინვალე კალამს ეკუთვნის ცალკეული კრიტიკული ნარკვევები, რომლებიც დღემდე ცნობილ სისტემებზე მაღლა დგანან და დაუშრეტელ მეთოდოლოგიურ წყაროს წარმოადგენენ ჩვენი ლიტერატურათ-მცოდნეობისათვის. კ. მარქსის ნარკვევები—ევგ. სიუს „პარიზული საიდუმლოებების“ და ლასალის „ფრანც ფონ ზიკინგენის“ შესახებ; ენგელსის ლიტერატურულ-კრიტიკული წერილები, განსაკუთრებით ბალზაკის, „ამ სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორის“ (მარქსი) შესახებ; ლენინის ისტორიული წერილები „პარტიული ორგანიზაცია და პარტიული ლიტერატურა“ და „ლევ ტოლსტოი, როგორც რუს. რევოლუციის სარკე“ და სხ. მარქსისტულ-ლენინური ლიტერატურის მეცნიერების კრედიტა და გამოსავალი პუნქტი, მარქსისტულ-ლენინური სალიტერატურო კრიტიკის ბრწყინვალე ნიმუშები.

მარქსის, ენგელსის, ლენინის და სტალინის ყოველი ეპოქის მწერლის მოღვაწეობა მისი სოციალური მოღვაწეობაა; ყოველ მხატვრულ ფაქტში ისინი ისტორიული სინამდვილის გამოხატვას ხედავენ ამათუიშ საზოგადოებრივი კლასის ისტორიული დადგინების მომენტს; მხატვრული ნაწარმოები მათთვის გასაზღვრული საზოგადოებრივ ურთიერთობათა გამოსახულებაა, ყოველ ლიტერატურულ დოკუმენტში ისინი კლასობრივი მატერიის მოძრაობას გრძნობენ, გვიჩვენებენ მხატვრის კლასობრივ მიმართულებას, რეალურ კლასობრივ ბრძოლაში ხელოვნების ნაწარმოების მნიშვნელობასა და ადგილს.

* * *

მოცემულ წერილში მოკლედ შევხებით მხოლოდ ვ. ი. ლენინის შეხედულებებსა და მოსაზრებებს ლიტერატურის საკითხებზე.

ლენინი იყო მებრძოლი მატერიალისტი, თანამიმდევარი რევოლუციური მარქსისტი, რომელიც ყოველთვის რევოლუციური მოძრაობის სადარაჯოზე იდგა და როზელიც იცავდა ან უტევდა იმ ლიტერატურულ მოვლენებსა და წიგნებს, რაც მას რევოლუციის საქმისათვის სასარგებლოდ ან მავნედ მიაჩნდა.

ამ წერილში არ შევხებით კულტურული რევოლუციის ლენინურ პროგრამას, ლენინის ცნობილ მინაწერებს ვ. პლეტნიოვის წერილზე, იმ პლეტნიოვის, რომელმაც „გამოაცოცხლა“ პროლეტარული კულტურის ლაბორატორიული წესით გამოამუშავების ბოგდანოვისებური გეგმა.

ვლადიმირ ილიჩმა ტოლსტოის შემოქმედების ბრწყინვალე მარქსისტული ანალიზი მოგვცა—რუსეთის რევოლუციის ხასიათის და მისი მამოძრავებელი ძალების თვალსაზრისით. ჩვენი ლიტერატურული მოძრაობისა და მშენებლობისათვის ეს უდიდესი მნიშვნელობის ტოლსტოის შემოქმედების მარქსისტული ანალიზი 1908 წელს რ. ს. დ. მ. პ. პეტერბურგისა და

მოსკოვის კომიტეტების ორგანოს „პროლეტარის“ (ყენევა) ფურცლებზე დაიბეჭდა, რაც დღესაც უდიდეს გასაღებად ითვლება ისტორიულ-ლიტერატურულ პროცესების ანალიზისათვის, სახელმძღვანელო და გამძლოლ ძაფად ლიტერატურული პროდუქციის კრიტიკულად შეფასების სფეროში და ჩვენს ლიტერატურულ პრაქტიკაში.

ლ. ტოლსტოის შემოქმედება რუსული ცხოვრების მეცხრამეტე საუკუნეს გამოხატავს. ტოლსტოისათვის განმსაზღვრელი მომენტებია—ფეოდალიზმის დაღუპვა და კაპიტალიზმის საშინელებანი, გლეხობა ამორფიული მასაა. როგორც სამოცდაათიან წლებში, როცა ტოლსტოიმ განიცადა ე. წ. კრიზისი, ისე თოხოცდაათიან წლებშიც, როცა საბოლოოდ გამოუმუშავდა „იასნაიაპალიანას“ უტოპისტის „წინააღმდეგობის გაუწევლობის“ რეაქციური ფილოსოფია, ძნელი იყო ლაპარაკი რევოლუციურ პროლეტარიატზე, რომელიც რუსეთის გლეხობას გზას უჩვენებდა განთავისუფლებისაკენ. ამ მეოცნებემ უარყო კლასობრივი ბრძოლის რკინის კანონი, რასაც დაუპირდაპირა კაცობრიობის მორალური თვითგაუმჯობესების გზა.

ტოლსტოი თავადაზნაურობის მიერ წამოყენებული უდიდესი მწერალია, რომელმაც მთელი სისავესით წამოაყენა თავისი, ისტორიულად გახწირული კლასის კრიზისის პრობლემა. ტოლსტოი რეალისტი, რადგან არ ქმნის არავითარ ილუზიას თავისი კლასის პერსპექტივის შესახებ, ვინაიდან ისტორიას აზნაურობა ჩიხში მიყავს.

ტოლსტოი გაურბის ქალაქს, უარყოფს ცივილიზაციას, სახელმწიფოს, ეკლესიას, დაცინის კონსტიტუციებსა და პარლამენტებს თავისი პარტიებით, იძლევა მათ დაუზოგავ კრიტიკას, რადგან ქალაქი და ცივილიზაცია თავადაზნაურობის ისტორიული კატასტროფის ძირითადი წყაროა.

ტოლსტოი რეალისტი არსებულის შეფასებაში, უტოპისტია იმის შეფასებაში „რაც უნდა იყოს“, ვინაიდან იყო რეალისტი „რაც უნდა იყოსში“—ნიშნავს ალიარო ვაჭრის გამარჯვების არამართო აუცილებლობა, არამედ სამართლიანობაც, ვინაიდან კაპიტალიზმი პროგრესიულია ფეოდალიზმზე.

ტოლსტოი ოცნებობს ფეოდალური სოციალიზმის აგებაზე. იასნაიაპალიანელი მეოცნებე როდი იბრძოდა ფეოდალიზმის წინააღმდეგ, ის აღნიშნავდა მხოლოდ მის დაღუპვას და შეურიგდა კიდეც ამ ფაქტს; იძულებული იყო რა უარეყო ფეოდალური სახელმწიფოებრივობა, უარყო სახელმწიფოებრივობა, საერთოდ და შეიქნა სოფლური, ანარქიული უსახელმწიფოებრივობის მოციქულად.

ტოლსტოი იცნობდა მხოლოდ თავადაზნაურულ და გლეხურ რუსეთს. ტოლსტოის იდეები—სარკეა რუსეთის გლეხური აჯანყების სისუსტისა და ნაკლისა; ტოლსტოის იდეები გამოხატულებაა არა რუსეთის გლეხობის ძალისა, არამედ მისი სისუსტისა; არა მისი შეგნებისა, არამედ მისი შეუგნებელი ბუნებისა მემამულის, მეფის მოხელის, ხუცესის, მეფის და ქალაქის „ხიტროვკის“ წინააღმდეგ.

ტოლსტოი—შედეგია აზნაურობის ეკონომიური გაწირულებისა, 1861—1904 წ.წ. პერიოდში გლეხობის სოციალური უიმედობისა და მორჩილებისა; ტოლსტოიმ „ვერ იპოვა“ ქალაქის ძირითადი შემოქმედი ძალა—პროლეტარიატი.

სიკეთე მისთვის შედეგია არა სოციალური სიმართლის, არამედ სიმართლე—ერთადერთი წყაროა სოციალური სიკეთისა; უტოპიური იყო ის მეთოდები, რომლითაც ტოლსტოი ცდილობდა თავისი სოციალური პროგრამის განხორციელებას; ტოლსტოიმ მოგვცა სიბოროტის მკაცრი კრიტიკა, მაგრამ არ გვიჩვენა სიბოროტის დაძლევის გზა, ის იყო დოგმატიკური მოციქული (ტოლსტოი კაპიტალიზმისადმი მტრულად იყო განწყობილი, შეურიგდა ფეოდალიზმის დაღუპვის ფაქტს, მუშათა კლასი „ვერ ნახა“—ამიტომ ვერ გვიჩვენა სიბოროტის დაძლევის გზა).

ლენინი უდიდესი მტერი იყო დილეტანტიზმისა, აჩაბებული დასკვნებისა, მოვლენების ზედაპირზე ხოხვისა, თავადგებული დამოკიდებულებისა კლასიკოსებისადმი. საყურადღებოა ლენინის მეთოდოლოგიური პოზიცია ტოლსტოის შეფასების საკითხში: „...ტოლსტოის შეხედულებებში წინააღმდეგობები უნდა შეფასებული იქნას არა თანამედროვე მუშათა მოძრაობის და თანამედროვე სოციალიზმის თვალსაზრისით (ასეთი შეფასება, გასაგებია, აუცილებელია, მაგრამ საკმარისი არაა)“, არამედ იმ წინააღმდეგობებით სავსე პირობებითაც, რომელშიც ჩაყენებული იყო რუსული ცხოვრება მე-19 საუკუნე. უკანასკნელ მესამედში.

„Противоречия в произведениях, взглядах, учениях, в школе Толстого — действительно кричащее. С одной стороны, гениальный художник, давший не только несравненные картины русской жизни, но и первоклассные произведения мировой литературы. С другой стороны — помещик, юродствующий во Христе. С одной стороны, замечательно сильный, непосредственный и искренний протест против общественной лжи и фальши, — с другой стороны, „толстовец“, т. е. истасканный, истеричный хлюпик, называемый русским интеллигентом, который, публично бия себя в грудь, говорит: „я скверный, я гадкий, но я занимаюсь нравственным самоусовершенствованием; я не кушаю больше мяса и питаюсь теперь рисовыми котлетками“.

(ლენინი).

ერთის მხრივ, კაპიტალისტური ექსპლოატაციის დაუნდობელი კრიტიკა, მეორე მხრივ, ბოროტებისადმი წინააღმდეგობის გაუწევლობის ღალადისი. ერთის მხრივ, ყველაზე ფხიზელი რეალიზმი, ყველა და ყოველგვარი ნიღაბის ჩამოგლეჯა; მეორე მხრივ, საზიზღარი რელიგიის ქადაგება.

ამ მყვირალა წინააღმდეგობებში ტოლსტოი რომ აბსოლუტურად ვერ გაიგებდა მუშათა მოძრაობას და მის როლს სოციალიზმისათვის ბრძოლაში, ვერც რუსეთის რევოლუციას—ეს თავისთავად გასაგებია. მაგრამ ტოლსტოის მოძღვრებაში და შეხედულებებში ეს წინააღმდეგობები შემთხვევითი როდია, არამედ გამოხატულება იმ წინააღმდეგობებით სავსე პირობების, რაშიც ჩაყენებული იყო რუსული ცხოვრება მე-19 საუკუნის უკანასკნელ მესამედში.

ლენინი ხაზგასმით აღნიშნავდა რა ტოლსტოის იდეოლოგიის მავნებლობას, ამავე დროს აღნიშნავდა, რომ ტოლსტოი ბუმბერაზია, როგორც იმ იდეებისა და განწყობილებების გამომსახვეი, რაც რუსეთის გლეხობის მილიონებს ჩამოეჭნა რუსეთში გლეხური ბურჟუაზიული რევოლუციის დადგომის დროს.

ლენინმა კლასიკურად მოხაზა ტოლსტოის ბუმბერაზული შემოქმედების, როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი, („ტოლსტოვშინი“) მხარეები; ლენინმა,

როგორც არავენ, სრული და ყოველმხრივი ანალიზი მისცა ტოლსტოის შემოქმედებას—რევოლუციის ხასიათის და მისი მამოძრავებელი ძალების თვალსაზრისით. ლენინმა ბოლშევიკური პარტიულობის სიმალეებიდან ყოველმხრივ და სრულად გამოარკვია ტოლსტოის ადგილი და მნიშვნელობა, როგორც რუსულ, ისე მსოფლიო ლიტერატურაში.

ტოლსტოი უდიდესი მწერალი იყო, რომელიც ებრძოდა კაპიტალიზმს ფეოდალური სოციალიზმისათვის; პირველ შემთხვევაში დიდი მოხუცი პროგრესიული იყო, რადგან ტოლსტოის მიერ წარმოდებული კაპიტალიზმის კრიტიკა რევოლუციის წისქვილს წყალს აწვდიდა; მეორე შემთხვევაში რეგრესიული, რადგან ტოლსტოი იბრძოდა ფეოდალური კარმიდამოს ყოფის კონსერვაციისათვის, დანგრეული ბუდის აღდგენისათვის.

ლენინი გატაცებით კითხულობდა კლასიკოსებს, ტოლსტოის გენიოსად თვლიდა და ებრძოდა მისდამი თავაგდებულ, ზერელე დამოკიდებულებას ცდებს. ხშირად იტყოდა ლენინი — ამ გ რ ა ფ ა მ დ ე ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა შ ი ნ ა მ დ ვ ი ლ ი გ ლ ე ხ ი ა რ ყოფილა.

ლენინის ცნობილი წერილი ტოლსტოის შემოქმედების ირგვლივ და შესახებ ბოლშევიკური პარტიულობისათვის ბრძოლის ბრწყინვალე დოკუმენტი — მიმართული, როგორც მემარჯვენე ფილისტერების, ისე გაუბრალოების, „მემარცხენე“ ვულგარიზატორების წინააღმდეგ. (ფედორჩენკო თავის მოგონებაში ერთ სახასიათო წერილმანს იძლევა: ერთ-ერთ საგუბერნიო კომიტეტს 1902 წელს უტაქტო პროკლამაცია დაუბეჭდია, სადაც ტოლსტოი დახასიათებული ყოფილა როგორც წვრილი ბურჟუაზიის იდეოლოგი; ლენინი წინააღმდეგი იყო ამ გადაქარბებული, „судальского отношения к нему“).

დიდი ლენინი სალიტერატურო საკითხებშიც წმინდა ბოლშევიკურ პარტიულობის სიმალეებზე იდგა, ებრძოდა როგორც წვრილბურჟუაზიულ ლიბერალიზმს, ისე „მემარცხენე“ ვულგარიზმს.

ლენინი ლატერატურის საკითხებშიც მტკიცედ იდგა რევოლუციური მარქსიზმის პოზიციაზე, მარქსისა და ენგელსის თანმიმდევარი მოწაფე იყო და მარქსიზმის გამტკიცებელ-გამამდიდრებელი.

„ახალი ფილოსოფია ისევ პარტიულია, როგორც იყო ფილოსოფია ორი ათასი წლის წინად. მებრძოლი პარტიები არსებითად მატერიალიზმი და იდეალიზმი, მხოლოდ ეს ნათლად არა ჩანს გელერტულ-შარლატანურ სახელწოდებებსა და გონებაჩლუნგი უპარტიობის სამოსელში“ (ლენინი). ამავე პოზიციიდან გამოდიოდა მსოფლიო პროლეტარული რევოლუციის სინდისი—ლენინი ისტორიულ-ლიტერატურული პროცესებისა და მიმდინარე ლიტერატურული ამოცანების რკვევის დროსაც.

ლენინი, თავის სიტყვაში სრულიად რუსეთის მელითონეთა კონფერენციაზე (23 წელს), მაიაკოვკის ლექსს „Прозаседавшиеся“ გაკვრით შეებო:

„დიდი ხანია არ გამიცდია ასეთი კმაყოფილება პოლიტიკური და ადმინისტრაციული თვალსაზრისით. თავის ლექსში ის სხდომებს დასცინის, რომ სულ სხდომობიოვნენ... პოლიტიკის მხრივ სწორა“

აქედანაც რელიგიური და საგნობრივად ირკვევა თუ როგორ უყურებდა და რა ფუნქციებს აკისრებდა თანამედროვე მწერლობას ლენინი.

თანამედროვე მწერლობა უნდა ემსახურებოდეს მუშათა კლასის გმირულ ბრძოლას უკლასო სოციალისტური საზოგადოების აშენებისათვის; თანამედროვე მწერლობა უნდა იყოს პარტიისა და მთავრობის ღონისძიებათა, დავალებათა მხატვრული შემსრულებელი, მიმდინარე პოლიტიკურ-ეკონომიური და სოციალ-ფსიქოლოგიური პროცესების მხატვრულ ხარისხში ამყვანი ძალა. საბჭოთა მწერლობა ნამდვილად რევოლუციურ ომს უნდა აწარმოებდეს ბოროტების კონკრეტული მატარებლების წინააღმდეგ, საბჭოთა მწერლობამ უნდა აღზარდოს მასა ჩვენი ბრძოლისა და გამარჯვების ცოცხალ კონკრეტულ მაგალითებზე. საბჭოთა მწერლობა უნდა მიყვებოდეს ბოლშევიკურ ტემპებს და ესმოდეს ისტორიის ნაბიჯები და გუგლნი. საბჭოთა მწერლობა არაა კარგად გაკეთებული უსაგნობა, არამედ სოციალიზმის მშენებელი მუშათა კლასის სულიერ-მხატვრული ცხოვრების ორგანიზატორი.

* * *

1905 წელს ლენინმა სასტიკად გაილაშქრა ბურჟუაზიული ლიტერატურული კარიერიზმისა და ფარისევლობის წინააღმდეგ თავისი ცნობილი წერილით: „პარტიული ორგანიზაცია და პარტიული ლიტერატურა“. ლენინმა სასტიკად გააშიშვლა „აბსოლუტური თავისუფლების“ ანარქისტული „თეორია“, ბატონური ანარქიზმი ამ საკითხში და წამოაყენა სოციალტური პროლეტარიატის პარტიული ლიტერატურის პრინციპი; „ძირს უპარტიო ლიტერატორები! ძირს ზეკაცი ლიტერატორები! ლიტერატურული საქმე საერთო პროლეტარული საქმის ნაწილი უნდა გახდეს“.

1905 წელს, როცა ცარიზმს უკვე აღარ შეეძლო რევოლუციის დამარცხება და რევოლუციას — ცარიზმის, დიდი ლენინი პარტიული ლიტერატურის საკითხსაც არ ივიწყებს და „Новая жизнь“-იდან ლახვარს სცემს ბურჟუაზიულ ინდივიდუალიზმს, ჩარჩულ ბეჭდითი სიტყვას.

სამართლიანად „მიმართავდა“ ლენინი შოსყიდულ ლიტერატორებს, რომ მათი მაღალფარდოვანი სიტყვები აბსოლუტური თავისუფლების შესახებ მხოლოდ ფარისევლობაა. ფულის ძალაზე დაფუძნებულ საზოგადოებაში, საზოგადოებაში, სადაც შიმშილობენ მშრომელთა მასები და მუქთაბორობენ ერთი მუჟა მდიდრები, შეუძლებელია არსებობდეს რეალური და ნამდვილი „თავისუფლება“.

„ბატონო მწერალო, თავისუფალი ხარო თუ არა თქვენი ბურჟუაზიული გამომცემლისაგან? თქვენი ბურჟუაზიული საზოგადოებისაგან, რომელიც თქვენგან მოითხოვს პორნოგრაფიას ჩარჩოებსა და სურათებში, პროსტიტუციას „წმინდა“ სცენიური ხელოვნებისადმი „დამატების“ სახით? ეს აბსოლუტური თავისუფლება ბურჟუაზიული ანუ ანარქისტული ფრაზაა; ცხოვრობდე საზოგადოებაში და საზოგადოებისაგან თავისუფლი იყო — შეუძლებელია, მწერლის, მხატვრის, მსახიობის თავისუფლება „есть лишь замаскированная (или лицемерно маскируемая) зависимость от денежного мешка, от подкуша, от содержания“.

ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში „თავისუფალი ხელოვნების“ თვალთმაქცურ „თეორიას“ ლენინმა ნილაბი ჩამოვლიჯა და გვიჩვენა მისი ნამდვილი შინაარსი, მისი პროსტიტუციული ბუნება, მისი შენიღბული დამოკიდებულება ოპროს ტომარასთან. ლენინი ამ უარყოფით როდი დაკმაყოფილდა, უარსაყოფელის უარყოფასთან ერთად მოგვცა თავისუფალი ლიტერატურის პერსპექტივაც, მოსყიდულ ლიტერატურას დაუპირდაპირა ნამდვილად თავისუფალი, პროლეტარიატთან დაკავშირებული ლიტერატურა. მხოლოდ პროლეტარიატთან დაკავშირებული ლიტერატურა იქნება ნამდვილად თავისუფალი, რადგან მას ამოძრავებს არა ანგარება და კარიერა, არამედ მშრომელთადმი თანაგრძნობა და მეცნიერული სოციალიზმის იდეა.

მხოლოდ სოციალისტურ პროლეტარიატთან დაკავშირებული მწერლობაა ნამდვილად თავისუფალი, რადგან ემსახურება არა პარაზიტულ კლასებს, არამედ მშრომელთა ათეულ მილიონებს, რომლებიც შეადგენენ ქვეყნის მარილს. მის ძალას, მის მომავალს.

ჩვენი ლიტერატურული სინამდვილე, წარსულისა და აწმყოს გამოცდილება ბრწყინვალედ ადასტურებს ლენინის ლიტერატურული პროგრამის სისწორეს; ჩვენი საბჭოთა მწერლობა, დასავლეთისა და აღმოსავლეთის რევოლუციური სალიტერატურო მოძრაობა, სოციალისტურ პროლეტარიატთან დაკავშირებული მწერლობაა, 1905 წელს ლენინის მიერ შექმნილი ლიტერატურული პროგრამის განხორციელებისათვის ბრძოლის ბრწყინვალე შედეგია; საბჭოთა მწერლობა უკვე გახდა საერთო პროლეტარული საქმის ნაწილი. რომელიც გენიოსი ბელადის ამხ. სტალინის ხელმძღვანელობითა და მშობლური მზრუნველობით ჩვენი სულიერი — მხატვრული ცხოვრების ინჟინერად ხდება.

დღეს ყველაფერი ეს ჩვენთვის ლიტერატურული ანა-ბანაა, მაგრამ წლების განმავლობაში რამდენი პოლიტიკურ-ლიტერატურული ბრძოლები იყო საჭირო ამ რევოლუციური სიპართლის აღმოჩენისა და დადგენისათვის, ამ მარქსისტულ-ლენინური აქსიომის ყოფაში შეტანისათვის. თუმცა უნდა ითქვას, რომ დღესაც აქა-იქ ჯერ კიდევ მოიპოვებიან „ურწმუნო თომები“, რომელთაც ეჭვი შეაქვთ მარქსისტულ-ლენინურ ლიტერატურათმცოდნეობის მთავარ დებულებებში.

დრო თავისას გაიტანს, აღიგვებიან ეს „ეჭვის ქიებიც“ და მოქმედი ეჭვიანობა არქივის საგანძური გახდება.

„პრინციპები“ „არ შეიძლება, შეიძლება მხოლოდ მათი გამარჯვება“ (სტალინი).

საბჭოთა მშენებლობის ახალგაზრდა კადრები

მხატვრული სიტყვის ახალგაზრდა ოსტატების აღზრდა და წამოწევა პროლეტარული ინტელიგენციის ახალგაზრდა კადრების აღზრდის განუყოფელი და მნიშვნელოვანი ნაწილია.

მიუხედავად იმ გარემოებისა, რომ მხატვრული ინტელიგენციის ძველი თაობა მთლიანად (გარდა უმნიშვნელო გამოჩენილებისა) საბოლოოდ და შემოუბრუნებლად დაადგა საბჭოთა ხელისუფლებასთან თანამშრომლობის გზას (განსაკუთრებით საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას 23 აპრილის დადგენილების შემდეგ) და თავისი ყოველდღიური შემოქმედებითი პრაქტიკით ამტკიცებს საბჭოთა ხელისუფლების წინართ ერთგულებას, მხატვრული ინტელიგენციის ძველ თაობას ჩვენ არ შეგვიძლია მოვთხოვოთ ის, რაც მოვთხოვება მხატვრული ინტელიგენციის ახალგაზრდა თაობას. მხატვრული ინტელიგენციის ახალგაზრდა თაობის წინაშე, ისე, როგორც საერთოდ მშრომელი ახალგაზრდობის წინაშე, კომუნისტური საზოგადოების შექმნის ამოცანა, — მეტად მნიშვნელოვანი და საპატიო ამოცანაა, კომუნისტური საზოგადოების ლიტერატურის შექმნის ამოცანა. პარტიის ბელადი ლენინი კომკავშირის შესამე ყრილობაზე ამბობდა: „რომ მუშაკთა ის თაობა, რომელიც აღზრდილია კაპიტალისტურ საზოგადოებაში, უკეთეს შემთხვევაში, შეძლებს ძველი კაპიტალისტური ყოფა-ცხოვრების საფუძვლების მოსპობის ამოცანის გადაჭრას. იგი, უკეთეს შემთხვევაში, შეძლებს ისეთი საზოგადოებრივი წესწყობილების შექმნის ამოცანის გადაჭრას, რომელიც ხელს შეუწყობდა პროლეტარიატს და მშრომელ კლასებს იმაში, რათა მათ ხელისუფლება შეენარჩუნებიათ თავიანთ ხელში და შეექმნათ მრავალფეროვანი საფუძველი, რომელზედაც შეუძლია ააშენოს ახალი შენობა მხოლოდ იმ თაობას, რომელიც ებმება მუშაობაში უკვე ახალ პირობებში, ისეთ გარემოში, როცა ადამიანებს შორის არ არის ექსპლოატატორული დამოკიდებულება“.

ასევე შეიძლება ითქვას მხატვრული ინტელიგენციის ძველი თაობის მიმართ. მხატვრული ინტელიგენციის ძველ თაობას ჩვენ შეგვიძლია მოვთხოვოთ მხოლოდ სოციალისტური საზოგადოების საფუძვლების აგების და უკლასო სოციალისტური საზოგადოებისათვის ბრძოლის ლიტერატურის შექმნა. რაც შეეხება კომუნისტური საზოგადოების მხატვრული ლიტერატურის შექმნას, ეს საბჭოთა მწერლობის ახალგაზრდა კადრების უშუალო და პირდაპირი მოვალეობაა.

ამიტომ, კიდევ ვიმეორებ, რომ როგორც საკავშირო მწერალთა ორგანიზაციის თავმჯდომარე, პროლეტარული მწერლობის ვეტერანი ან. მ. გორკი თავის ერთერთ გამოსვლაში აღნიშნავს, — „მეტად ღრმა მნიშვნელობის საკითხი — ეს არის საკითხი ლიტერატურის ახალგაზრდა კადრების აღზრდის საკითხი“.

საქართველოში მშრომელთა ახალგაზრდა ლიტერატურული კადრების გამოსვლა მასობრივად ლიტერატურულ-შემოქმედების სარბიელზე იწყება მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ. არც მეფის მთავრობის და არც მენშევიკების ბატონობის დროს არ მოიპოვებოდა ისეთი ორგანიზაციები, რომელიც მშრომელ ახალგაზრდა მწერლებს აკავშირებდა. საერთოდ, მშრომელთა ახალგაზრდა მწერალთა კადრებს მაშინ თქვენ ვერ ნახავდით. პროლეტარულ და მშრომელ მასებიდან გამოსულ ახალგაზრდა მწერალთა კადრებს თავისი შემოქმედების გამოძლეალების, გაშლისა და განვითარების შესაძლებლობა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში მიეცა.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველ წლებში საქ. ა. ლ. კ. კ. ცეკასთან ჩამოყალიბებულ იქნა ლიტერატურული წრე „მომავალი“, რომელიც სცემდა ნაბეჭდ ჟურნალს, იმავე „მომავალის“ სახელწოდებით, ამ წრემ და ამ ჟურნალმა თავის დროზე მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ახალგაზრდა პროლეტარულ ლიტერატურის განვითარების საქმეში. ამ წრეში და ამ ჟურნალში გაიზარდნენ და დაეაყუადნენ ისეთი მნიშვნელოვანი ფიგურები საქართველოს პროლეტარული ლიტერატურისა, როგორიც არიან: ა. მაშაშვილი. კ. კალაძე, კ. ფეოდოსიშვილი, ე. პოლუმორდვინივი, პ. ქიქოძე, შ. რადიანი, ვ. ლუარსაბიძე და სხვ. პარალელურად, თუმცა დაგვიანებით, ქუთაისში წარმოიშვა ლიტ. წრე „დინამიტი“, რომელიც სცემდა იმავე სახელწოდების ჟურნალს. დინამიტიდან გამოვიდნენ ისეთი მნიშვნელოვანი მწერლები, როგორიც არიან კ. ლორთქიფანიძე, ბ. ბუჩიძე და სხვ. უფრო დაგვიანებით, ორივე ამ ჯგუფებიდან პროლეტარული ასოციაციის შიგნით წარმოიშვა ლიტერატურული წრე „პროლემაფი“, რომელიც სცემდა ჟურნალ „პროლემაფს“, შემდეგ „რამი“. ყველა ამ წრეებს, მიუხედავად მათი კეთილი სურვილისა, რომ ისინი ყოფილიყვნენ ასი პროცენტით პროლეტარიატის იდეოლოგიის და მსოფლმხედველობის წმინდა მატარებელი, ახასიათებდათ ზოგიერთი წვრილ-ბურჟუაზიული და ნაციონალისტური ხასიათის გადახრები. მათ შემოქმედებაში უხვად მოიპოვებოდა კოსმიზმის ელემენტები. ამ წრეებს არ გააჩნდათ მტკიცე, ლიტერატურის საკითხზე პარტიის მიერ გამოტანილ დადგენილებათა საფუძველზე გამომუშავებული შეხედულებანი. მათ დეკლარაციებსა და შემოქმედებითი პრაქტიკაში შეღავნდებოდა ზოგიერთი მექანიკურ-იდეალისტური ხასიათის შეცდომები. შემდეგ ამ წრეებიდან გამოსულ მშრომელ ახალგაზრდათა მნიშვნელოვანი ნაწილი გაერთიანდა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაში და პროლეტარული მწერლობის განვითარების ისტორიაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა.

თუ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილმა მშრომელ ახალგაზრდობიდან შემდგარმა წრეებმა ასეთი მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს საბჭოთა ახალგაზრდა ლიტერატურის განვითარების საქმეში, გაზ. „ახალგაზრდა კომუნისტ“-თან დაარსებულმა ახალგაზრდა კომკავშირელ მწერალთა წრემ, რომელიც სისხლი და ხორცი იყო კომკავშირის ორგანიზაციის განვითარების, კიდევ უფრო მაღალ საფეხურზე აიყვანა პროლეტარული ლიტერატურა და მასობრივად მოგვცა ახალგაზრდა საბჭოთა ლიტერატურის კადრები. ახალგაზრდა კომკავშირის მწერალ-

თა წრემ საბჭოთა და პროლეტარულ ლიტერატურას შემატა: ფრ. ნაროუშვილი, პ. ჩხიკვაძე, კ. ბობოხიძე, გ. კაჭახიძე, ირ. აბაშიძე, ალ. გომიაშვილი, ბ. ჩხეიძე, გ. შატბერაშვილი, დ. ბენაშვილი, გ. ნატროშვილი, ა. სულავა, კ. მელაძე და სხვა მრავალი. გაბედულად შეიძლება ითქვას კომკავშირის წრიდან გამოსულ მწერალთა თაობას მეტად მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს საქართველოს ახალგაზრდა საბჭოთა ლიტერატურაში.

ყოველივე ამის საუკეთესო ილუსტრაცია მათი ყოველდღიური შემოქმედებითი პრაქტიკაა. ფრ. ნაროუშვილმა, მიუხედავად ზოგიერთი მემარცხენე ხასიათის შეცდომებისა, რომელიც მას ჰქონდა გზადაგზა თავის შემოქმედებითი პრაქტიკაში, შექმნა ისეთი დიდი მნიშვნელობის ლიტერატურის ფაქტები, როგორიც არის „კორღანი“, „ერი ყლაპია“; ამ მოკლე ხანში გამოვა მისი ლექსების წიგნი „მოპირდაპირე“ და სხვა.

აღსანიშნავი და საუკეთესო განძია საბჭოთა ახალგაზრდა მწერლობისათვის პ. ჩხიკვაძის „ნაბიჯები“, „ბუთხუზი“, „რომანტიული ამბავი“ და სხვა. წმინდა კომკავშირულ ენტუზიაზმისა, და ლირიკის პოეტია კ. ბობოხიძე. საბჭოთა ახალგაზრდა ლიტერატურის საუკეთესო ნიმუშია მისი „გაზაფხული“, „ბუნების სიყვარული“, „სამშობლო“ და სხვა. თუმცა ჯერ-ჯერობით მთის რომანტიკის ტყვეობაშია და ვაჟა-ფშაველას ნაწილობრივი გავლენის მატარებელია ახალგაზრდა პოეტი ა. გომიაშვილი, მაგრამ დღემდე მოცემული მისი შემოქმედებითი პრაქტიკა იმის თავდებია, რომ თუ მან იმუშავა თავის თავზე, მას აუცილებლად გამარჯვება შოელის. ასევე დიდ იმედებს იძლევა გ. შატბერაშვილი. საბჭოთა ახალგაზრდა ლიტერატურის საუკეთესო ნიმუშია მისი „ამილახვრიანთ მუხის ქვეშ“. მეტად ნაყოფიერად და თავისებურად მუშაობს პროზაიკოსი ბ. ჩხეიძე. დამაჯერებელი და გულწრფელია გ. კაჭახიძე, მას არ ჩგვია, ისე როგორც ზოგიერთ მწერლებს, თავის თავზე ლაპარაკი; მას ეს არც კი ესაქიროება, რადგან მისი შემოქმედება თავისთავად ლაპარაკობს მის შესახებ. თავის შემოქმედებითი პრაქტიკაში ყოველთვის გამარჯვებული გამოდის ირაკლი აბაშიძე, რადგან ის გულწრფელია და ბევრს მუშაობს ლექსზე მის დასახეწათ. ის მეტად ძუნწია, არ უყვარს დიდი ლექსების წერა. ყველა ამ წრეებიდან და ჯგუფებიდან წარმოშობილი ახალგაზრდა მწერლები, ყოფილი მემარცხენე (ლევ) მწერლების ნაწილი (ს. ჩიქოვანი, ბ. ჟღენტი, ვ. ჟურული, აკ. გაწერელია, კიდევ მრავალი ახალგაზრდა: გ. აბაშიძე, შ. შაველშვილი, მ. გვასალა, ჭიჭინაძე, გოცირიძე, შანიძე, დაფნარელი და სხვა) და მუშა-ახალგაზრდა მწერლები (ზ. დოლიაშვილი) და პროვინციაში უხვად გაბნეული ახალგაზრდა მწერლების რიგები, რომელთა შესახებ სრულიად არაფერს ლაპარაკობს ჩვენი კრიტიკა (რადგან მას ტფილისის გარეთ ვერ წარმოუდგენია მწერლობა), ქმნიან ერთად უდიდეს საბჭოთა ახალგაზრდა—კომუნისტური საზოგადოების მებრძოლ მწერლობას, —რომელიც განსხვავდება დღემდე არსებულ მწერლობისაგან იმით, რომ მას ახასიათებს საბჭოთა სინამდვილესთან ორგანული მისვლა, რომ ეს მწერალთა კადრები საბჭოთა სინამდვილიდან წარმოიშვენ, რომ ისინი იზრდებოდნენ და ვაჟკაცდებოდნენ საბჭოთა კავშირის ზრდასთან ერთად. ამიტომ მათ არ გაუჭირდებათ საბჭოთა სინამდვილის სრული შეცნობა და მომავალი კომუნისტურ საზოგადოების განჭვრეტა. მაგრამ ყოვე-

ლივე ეს შესაძლებელი იქნება ჩვენი ახალგაზრდა მწერლობისათვის, თუ ის დადგება ჩვენი სოციალისტური სინამდვილისა და ჩვენი იდეების სიმალლეზე. ჩვენი უდიდესი იდეის, კომუნისტური იდეის, სიმალლეზე დადგომა კი ეს უდიდესი საქმეა. ამისათვის, როგორც პარტიის ბელადი ლენინი ამბობდა: „კომუნისტი შეიქმნები მხოლოდ მაშინ, როდესაც გაამდიდრებთ თქვენს მეხსიერებას ყველა იმ სიმდიდრეთა ცოდნით, რომელიც კაცობრიობამ შეიმუშავა“. ეს სიმდიდრე კი ჯერ-ჯერობით ჩვენს მწერლებს, კერძოდ კი ახალგაზრდა მწერლებს, აკლიათ. ჩვენი ახალგაზრდა მწერალი ჯერ-ჯერობით არ დგას ჩვენი მკითხველის მოთხოვნილებების სიმალლეზე. ჩვენი მკითხველი ძალიან გაიზარდა, ეს ზრდა დაკავშირებულია ჩვენ სამეურნეო და პოლიტიკურ ზრდასთან. ამიტომ მკითხველი ძალიან დიდ მოთხოვნილებებს უყენებს საზოგადოდ მწერლობას, კერძოდ კი ეს მოთხოვნილება კიდევ უფრო დიდი იქნება ახალგაზრდა მწერლობის მიმართ. არ კმარა მარტო ლიტერატურული კვალიფიკაციის ამაღლება (საუბედუროდ ესეც აკლია ჩვენს ახალგაზრდა მწერლებს), არამედ, როგორც ამხ. მ. გორკი ამბობს, „უნდა ავამაღლოთ არა მარტო ჩვენი ლიტერატურული კვალიფიკაცია, არამედ უნდა ავამაღლოთ ჩვენი საზოგადოებრივ-კულტურული კვალიფიკაცია“. დღეს საკმარისი არ არის ის, რომ ახალგაზრდა მწერალი ერკვეოდეს ლიტერატურაში, ფილოსოფიაში და სხვა ჰუმანიტარულ საგნებში, არამედ საჭიროა ახალგაზრდა მწერალს შესწავლილი და დაუფლებული ჰქონდეს ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების ყოველი დარგი. კიდევ მეტი, საჭიროა ჩვენი ახალგაზრდა მწერალი ერკვეოდეს საბჭოთა მეცნიერების ყოველ ახალ მიღწევაში. საბჭოთა მეცნიერება დღითი-დღე უდიდეს მიღწევებს იბოვებს, რომელსაც განცვიფრებაში მოყავს მთელი კაცობრიობა. ამიტომ როგორც იუდინი ამბობს, საჭიროა „ჩვენი საბჭოთა მეცნიერების და ჩვენი საბჭოთა ლიტერატურის კავშირი“; ყველაზე მეტად ეს საჭიროა მწერალთა ახალგაზრდა კადრებისათვის.

საჭიროა ახალგაზრდა ლიტერატურული კადრებისათვის შეიქმნას ყოველდღიურ სამოქმედო პროგრამად მუშათა კლასის საყვარელ ბელადის ამხ. სტალინის მითითება ტექნიკის დაუფლების შესახებ. მხოლოდ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი პირობების შესრულების შემთხვევაში შეძლებს ახალგაზრდა საბჭოთა მწერალი გაამართლოს თავისი საპატიო სახელწოდება და თავის შემოქმედებითი პრაქტიკაში მოგვეცეს საბჭოთა ლიტერატურის უდიდესი პრობლემა — ახალი ადამიანის ჩვენება. ახალი ადამიანის ჩვენება პირველი და გადაუდებელი ამოცანაა როგორც მთელ საბჭოთა ლიტერატურის, ისე კერძოდ ახალგაზრდა ლიტერატურისა. საბჭოთა ახალგაზრდა მხატვარმა ახალი ადამიანები უნდა გვიჩვენოს ჩვენ სინამდვილეში — ამ სინამდვილის ყოველგვარი შეფერების გარეშე. სინამდვილე მოცემული უნდა იყოს დიალექტიკურ მთლიანობაში. ამავე დროს ჩვენი სინამდვილის მხატვრისათვის საჭიროა მომავლის განჭვრეტა და მომავლის ჩვენება ისე, როგორც ის არის ნაჩვენები ჩვენი გენიალური მასწავლებლების მარქსის, ენგელსის, ლენინის და სტალინის მსოფლმხედველობით. ამიტომ კი საჭიროა უკანასკნელთა მსოფლმხედველობის სრული დაუფლება და შესწავლა. ამის გარეშე ჩვენი ახალგაზრდა მწერალი ვერ შეძლებს ასახოს დღევანდელი სინამდვილე და ასახოს მომავალი.

საქ. პ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის დროს, ისე როგორც საბჭოთა კავშირის სხვა დანარჩენ რესპუბლიკებში, ჩვენშიაც ახალგაზრდა კადრების წამოწევის საქმეს არ ექცეოდა სათანადო ყურადღება. იყო ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც ს. პ. მ. ას. ხელმძღვანელობაში მყოფ ზოგიერთ ამხანაგების მხრივ ზოგიერთ მეტად ნიჭიერ ახალგაზრდა მწერლების ერთგვარ იგნორაციას ჰქონდა ადგილი, როდესაც გარდა თავისი ხალხისა სხვას არ აძლევდენ გასაქანს, ყოველივე ამის შედეგი იყო ის, რომ ისეთი ნიჭიერი ახალგაზრდა მუშა-მწერალი, როგორიც არის ზ. დოლიაშვილი, დღემდე ვერ გამოვიდა სამწერლო ასპარეზზე. ასეთი „დოლიაშვილები“ კიდევ მრავლად გახდენ საქ. პრ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობის უსწორო პოლიტიკის მსხვერპლი. საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას 23 აპრილის დადგენილების და საქ. კ. პ. (ბ) ცეკას 2 ოქტ. შემდეგ ახალგაზრდა მწერალთა კადრების წამოწევის და მათთან მუშაობას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა. თუნდაც ამ ფაქტის დამადასტურებელია ის გარემოება, რომ ახალგაზრდა და დამწყებ მწერლებისათვის გამოდის ცალკე ჟურნალი, რომ ახალგაზრდა და დამწყებ მწერლების ნაწარმოებს საკმაო ადგილი აქვს დათმობილი ჩვენს დანარჩენ ჟურნალ-გაზეთებში, რომ მწერალთა კავშირთან მოეწყოს დამწყებ მწერლებისათვის საკონსულტაციო ბიურო, სადაც მათ შეუძლიათ მიიღონ მათთვის საჭირო დახმარება და რჩევა-დარიგება. მაგრამ ყოველივე ამით არ კმაყოფილდებიან ჩვენი პარტიული და საბჭოთა მწერალთა ხელმძღვანელი ორგანოები და გამოაქვთ მთელი რიგი დადგენილებებისა ახალგაზრდა და დამწყებ მწერლებთან მუშაობის კიდევ უფრო მეტად გაძლიერების შესახებ.

არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ დღემდე ჩვენს კრიტიკას იმ მრავალ უარყოფით მხარეებთან, რომელიც მას გააჩნდა, ერთი ცუდი ზნე სჭირდა. მისი მხედველობის არე სატახტო ქალაქით იყო შემოზღუდული და ის ვერ ამჩნევდა იმ მოზღვავებულ ტალღას ახალგაზრდა მწერალთა მასებისას, რომლებიც მოდიან ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა კუთხეებიდან. დღეს არ არის საქართველოს არც ერთი მნიშვნელოვანი ქალაქი, დაბა თუ სოფელი, ისეთი მივარდნილი მხარეებიც კი, როგორც სვანეთი და ხევსურეთი, სადაც საბჭოთა კულტურის სხივებს არ შეენათებინოს, რომ ახალგაზრდა მუშურ და მშრომელ გლეხობის წრიდან არ გამოსულიყოს მწერალი. დღეს მწერლობის ეს ახალგაზრდა კადრები უხვადაა მოფენილი ჩვენს ქვეყანაში. მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში იყო შესაძლებელი საუკუნოებით ჩაკლული ნიჭის და ენერგიის ამოძრავება. ამ ამოძრავებულ ნიჭი და ენერგიას კიდევ უფრო მეტი მოვლა და მზრუნველობა ესაჭიროება. საჭიროა ჩვენი ყურადღების ცენტრი იქით გადავიტანოთ. მაშინ კიდევ უფრო გამდიდრდება ჩვენი ახალგაზრდა საბჭოთა მწერლობა და ის დაიდგამს ხელუხლებელ ძეგლს.

ეროვნული საკვანძო

ბიბლიოთეკა

შესანიშნავი სიცოცხლე

ანატოლ ვასილისძე ლუნაჩარკისადმი წერილს ვწერდი, როცა მივიღე მწარე ცნობა მისი 'გარდაცვალების შესახებ. ახლა მე ხელმეორედ ვკითხულობ ამ წერილს ღრმა ტკივილების გრძნობით:

— „მზურვალე სალამი, ძვირფასო ანატოლ ვასილისძე! თქვენმა უკანასკნელ წერილმა გვაგრძნობია ჩვენ უდიდესი სიხარული. როცა არ გვესმის თქვენი ხმა, ჩვენი წრე დიდ დანაკლისს გრძნობს. ვიმედოვნებთ, რომ ისევ ჩქარა გნახავთ.“

ამაო შეიქნა იმედი. ამიერიდან მის ხმას ჩვენ ვერ მოვისმენთ და კიდევ დიდ-ხანს დავგამძიმებ დიდი დანაკარგისგან გამოწვეული მწარე გრძნობა.

გასულ წელს — ზაფხულში, ჩვენ ვაცილებდით საფრანგეთში სამეურნალოდ მივლინებულს ამხ. ანატოლ ვასილისძეს. ჩვენ დავცილდით მას ბელორუსიის სადგურზე. მისი სახე იყო გაფითრებული, ლაპარაკობდა მძიმე ამოსუნთქვით, მაგრამ მასში მაინც არ კრებოდა ჯანსაღი განწყობილება, მზიარული ირონია და მომხიბვლელი ღიმილი...

— ანატოლ ვასილისძე, როდის დაუბრუნდებით მოსკოვს!?

— ოც სექტემბრისათვის უთუოდ ვიქნები, — დამარწმუნებლად გეპასუხობდა იგი.

ჩვენც გვესმოდა მისი პასუხი და გვჯეროდა. — გესურდა დაგვეჯერა, რადგან ყოველ ჩვენგანს გვინდოდა მისი სიცოცხლის როგორმე შენარჩუნება, ძალიან გვინდოდა ცოცხალი გვეოლოდა ჩვენი ეპოქის ერთერთი დიდი ადამიანი...

მაგრამ სისხლმომოქცევის ორგანოებმა უღალატეს მას. გულმა ვერ ვაუძლო წნევას... ამას წინათ კ. მარჯანიშვილის ცხედართან ანატოლ ვასილისძემ სთქვა: „საქმე იმაში კი არ არის, რომ კაცი მოკვდა. — საქმე იმაშია, თუ როგორ ცხოვრობდა იგი“. ანატოლ ვასილისძის ცხოვრება — ეს არის დიდი ადამიანის, თვალსაჩინო რევოლუციონერის, ბრწყინვალე მწერლის, ღრმა მოაზროვნის, აღგზნებულ პუბლიცისტის, საკვირველ ორატორის და იშვიათ ამხანაგის შესანიშნავი ცხოვრება.

ეს სიცოცხლე ინახავს მას ჩვენთვის, მის თანამედროვეთათვის და შთამომავლობისათვის. იგი შევა სოციალისტურ კაცობრიობის ახალ კულტურისათვის დიდ მებრძოლთა გალერეაში.

სერგო ამალაშვილი.

ბ ი ბ ლ ი ო ზ რ ა ზ ი ა

ალექსანდრე გომიაშვილი — „ლექსები“ — გამომც. „ფედერაცია“
1933 წ. გ. ნატროშვილის წინასიტყვაობით.

„მთა ზრიალებს თერგის გაღმით
და ახველებს ლოდებს მზიან-
პოეზია, როგორც ნაღმი,
მშვენიერი პოეზია!“

ალ. გომიაშვილი

საბჭოთა საქართველოს თანამედროვე უახლოეს მხატვრულ ლიტერატურას მრავალი ახალი თვალსაჩინო ძალა შეემატა. აღსანიშნავია ამ ახალგაზრდა მწერალთა შორის პოეტი ალექსანდრე გომიაშვილის შემოქმედება. იგი ჯერ სავსებით ახალგაზრდა პოეტია. მისი პოეზია უდაოდ მშვენიერ პერსპექტივებს იძლევა.

ალ. გომიაშვილის პოეზია ახალი მთის პოეზიაა. მთის მოტივი ქართულ ლიტერატურაში მძლავრად არის მოცემული (ვაჟა-ფშაველა, ყაზბეგი და სხვ.). მაგრამ ჩვენი პოეტის მთა — როგორც პოეზიის საგანი — პრინციპულად განსხვავდება მთის ასახვისაგან სხვა ქართველ პოეტების შემოქმედებაში. ვაჟას და ყაზბეგის პოეზიაში მთა უძლეველ სფინქსად იყო წარმოდგენილი. მათთვის მთა წარსული დროებისა და ტრადიციის სიმბოლო იყო. იგი წვრილ-ბურჟუაზიულ მეოცნებეთა რომანტიულ ქვეყანას წარმოადგენდა.

ასეთი მთა მოკვდა ჩვენს პოეზიაში. გომიაშვილის პოეზია — ახალი მთის პოეზიაა. ახალი მთა ინდუსტრიით ისერება. მთა პოეტისათვის შრომის ობიექტია და ნედლეულის მსუყე ბაზა მძლავრი სოციალისტური ინდუსტრიის განვითარებისათვის. პოეტი გრძნობს მთის სიამაყეს და უძლურებასაც, ქედმაღლობას და თავდაზრილობასაც თანამედროვე განვითარებული ინჟინერიის წინაშე. გომიაშვილის ლექსები მთის ნგრევის და სოციალისტური მშენებლობის რევოლუციონური რომანტიკაა, საერთოდ გომიაშვილის შემოქმედებაში ძალიან ბევრია რევოლუციონური რომანტიზმის ელემენტები.

„ღღეს რკალებიდან
ის მოვკვეთოთ, რაც იყო გუშინ,
და სახვალის
გამარჯვების შეექმნათ ზრიალი!..“

ალ. გომიაშვილის პოეზია ეძებს მისი იდეური შინაარსის შესაფერის ახალ მხატვრულ ფორმებს და საშუალებებს. პოეტი თავის მხატვრულ-იდეური ფიზიონომიის გამოსარკვევად მეგობრულად მიმართავს თავის „მთიელ ძმებს“.

„მთიელო ძმებო,
თქვენ სიმღერა მოგწყურდათ ისევ...
მაგრამ რა ექნა თუ
„ძველ მოტივზე“ არ მემღერება;

როცა ლალუმი
 კლდის კიდურებს ღრანტეში ისვრის,
 მაშინ სიმღერა
 არ სისინებს ჩალის ღერებად!
 მაშინ სიმღერაც
 უნდა ჰგავდეს კლდეების ხლეჩას,
 რომ შეითვისოს
 „ამხანაგ მთის“ რიტმი ბადალი,
 თორემ თუ ისევ
 სიმღერები ძველ მოტივს შერჩა
 ანდეზიტით
 სად მოვნახოთ ლექსის მადანი!?”

გომიაშვილის ახალი მთის პოეზია ახალ მოტივებს, „ამხანაგ მთის“ ახალ რიტმს დაედებს. პოეტმა ნაწილობრივ ამ ახალ რიტმს კიდევ მიაგნო. მან მშვენიერად სცადა ძველი მთის ხალხური პოეზიის და მისი ლიტერატურული ნაკადების საუკეთესო ნაწილის შეგუება გამარჯვებული კლასის გამაღებული სოციალისტური მშენებლობის პათოსთან.

ალ. გომიაშვილის პოეზია სოციალისტური წამოწყებების ენტუზიაზმია. ამის საუკეთესო საბუთია მისი ლექსი „წერილი ანდეზიტელ ამხანაგებს“, სადაც პოეტი ახალი მთის რღვევის ტემპების პათოსს გადმოგვცემს:

„ეხლა მანდ მოვალ,
 სადაც ნუნუს მალავდა ციხე,
 სადაც იმარჯვებს
 ახალი მთა—მე რომ მამღერებს!..
 —ტემპს არ ჩამორჩეთ!
 გარღვევები თუ ჯლავ იალებს—
 შიშველ ხანჯლებით,
 მეგობრებო, ძირშივ მოგვეთოთ.
 მეც თქვენთანა ვარ,
 სადაც ნალში ლოდი ზრიალებს
 თქვენებრ მოხვეის
 ტლუ ბიჭი და თქვენი მოკეთე!...“

პოეტი მოუწოდებს არხოტიონს, რომ აიღოს ტემპი და ენტუზიაზმით მისცეს სოციალისტურ ქვეყანას მეტი რკინა, ნახშირი და სტანდარტული ქვა.

„აილე ტემპი—
 ეს ტიალი ნისლიც გაირღვა—
 შიბო და შიბო,
 ყელისმჭრელი ქშინავს მანქანა!
 აილე ტემპი!
 ველს მიეცი, როგორც ლითონი,
 ისე არშის სტანდარტული ქვა.“

აიღე ტემპი—

მექანიკურ ვეფხეების ტორი

ენტუზიაზმით

რომ ზრიალებს ბეთლემსა შიგან...

აიღე ტემპი—

და ქარმაგი ვაჟკაცის მუხლებს

შეახვედრე მთა

ყინვარის ნისლების მკაში

სკრიდეს

ყელისმკრელ მანქანებით

მაღალ ქიუხებს

სოციალიზმის

მემანქანე მებრძოლი კლასი“.

ალ. გომიაშვილი ახალი „მთების გაზაფხულს“ იმაში ხედავს, რომ

„ამონალის ნალმით დაიძრა

კავკასიონი

ინდუსტრიის ქალაქები სკენ“.

პოეტისათვის ყველაფერი ეს თავდებაა შემდგომი დღეების ახალ გმირულ გამარჯვებათა მოპოებისათვის. გომიაშვილი ხვალინდელი დღის რომანტიკოსია. მთის სალი კლდეების რღვევა მისთვის ხილია და საშოალება უკეთესი მერმისისათვის. მისი პოეზია—პოეტის ენით რომ ვთქვათ—„კომუნიზმის მეხანძრეა“. დღევანდლობა პოეტისათვის წარმოადგენს უკეთესი მომავლის საწინდარს. პოეტი გონივრული გამჭრიახობით დაეძებს მომავლის ენტუზიასტ მშენებლებს, იგი უმღერის კომკავშირელ ბრძალებს, რომლებიც მშენებლობის მოწინავეთა რიგებში დგანან. თითონაც მიილტვის მათკენ. პოეტი გამარჯვებისათვის დაუცხრომელ მებრძოლთა ოსტატია. მთის სალკლდოვან წინააღმდეგობათა გადალახვით ალ. გომიაშვილის პოეზია მისი იდეური შინაარსის შესაფერისს მხატვრულ სიმაღლეზე ცდილობს ასვლას. ამ მხრივ მისი პოეზია შეიცავს მრავალ საინტერესო ცდებს და იძლევა ზოგიერთ მნიშვნელოვან შედეგებსაც.

ალ. გომიაშვილი ახალგაზრდა პოეტია. ამით აიხსნება ალბად ის ზოგიერთი „მხატვრული ჩავარდნები“ და მოუქნელი გამოთქმები, რომლებსაც მის პოეზიაში აღვილი აქვს. პოეტის მომავალი ჯერ კიდევ წინაა. მისი შემდგომი მხატვრული გამარჯვების საწყისები უკვე მოცემულია. ამჟამად პოეტის ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ იგი კიდევ უფრო დაეუფლოს მხატვრული ლიტერატურის ჯანსაღ მემკვიდრეობას—განსაკუთრებით პოეტური შემოქმედების მეთოდისა და ფორმების დარგში და ამით უზრუნველყოს მისი პოეზიის დიდი იდეების ბოლშევიკური შემოქმედების სიმაღლემდე აყვანა. ამის შესაძლებლობა პოეტს უეჭველად აქვს. ჩვენ ვიმედოვნებთ, რომ იგი ახალ დიდ გამარჯვებათა სერიებს მოგვცემს. ამას ალბად უახლოესი მომავალი დაგვანახვებს.

ჩვენმა მშრომელმა ახალგაზრდობამ კიდევ უფრო ახლოს უნდა გაიციოს მისი პოეტი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

ეროვნული სამეცნიერო

ბიბლიოთეკა

88.

მოწინავე	7
ზ. დოლიაშვილი—ლენინს (ლექსი)	11
გ. კაპახიძე—ლირიკული საღამო (ლექსი)	12
კ. ფეოდასიშვილი—ლენინს (ლექსი)	14
გრ. აბაშიძე—ახალი წელი დაკარგულ შაბათებით (ლექსი)	17
მ. ფოფხაძე—კოლხიდა (ლექსი)	19
გ. შატერაშვილი—პოეტი (ლექსი)	21
ა. მიმინაშვილი—სტალინს (ლექსი)	24
ხ. ახვლედიანი—ლენინს (ლექსი)	25
მ. ჩიქოვანი—მე ვნახე ლენინი (ნარკვევი)	26
ა. ადამია—ტყიბულის მუშათა პირველი გაფიცვა (ლექსი)	32
აღ. შანაძე—ბარათი ფრუნზელს (ლექსი)	35
დ. შამათავა—მხედრული რომანტიკა (ლექსი)	37
ელ. პოლუმორდვინოვი—იღვიძებენ მთები (მოთხრობა)	39
ლ. ჭიჭინაძე—ყველაზე ძლიერი (მოთხრობა)	46
ვ. შუბლაძე—არ სძინავს სოფელს (ლექსი)	57
ბ. გიგინეიძე—სამოქალაქო ომებიდან (ლექსი)	58
ვ. ხოზისპირელი—საბჭოთა მოსკოვი (ლექსი)	59
კ. ჭანტუაშვილი—ნადური (ლექსი)	60
ა. ჭუმბურიძე—ცილია—((მოთხრობა)	61
ვ. ლუარსაშიძე—ლენინი და მწერლობა (წერილი)	65
გ. მ. მღვიანა—საბჭოთა მწერლობის ახალგაზრდა კადრები	72
ხ. აშაფლოშელი—შესანიშნავი სიცოცხლე	77
ბიბლიოგრაფია	78

ფასი 1 მან. 50 კაპ.

59832

1934

მიიღება ხელის მოწერა
ქრისტიანული „საქართველოს მშენებელი“-ზე

(საქ. საშუალოთა მწერლების კავშირის ყოველთვიური სამსახურით
საღიფრატოთა აქტივობა. წელიწადი პირველი)

— ხელის მოწერის პირობები: —

1 წლით 12 მან.

6 თვით 6 მან.

ცალკე ნომერი 1 მან. 50 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება საქართველოს ყველა საფოსტო განყოფილებაში და „საოლქო მშენებელი“-ს ბიუროებში.